595
58

FOXL-VOŘÍŠEK. — EXEKUCE.
ÚKROPOVÝ VEČÍREK ČILI MOROVÁ BLECHA.
O ZÁVOD.

SEBRANÉ SPISY

IGNÁTA HERRMANNA

LIBRARY
SEP 8 1912
UNIVERSITY OF TORONTO

DÍL XVII.

FOXL-VOŘÍŠEK

A JINÉ HISTORKY KRATOCHVILNÉ.

PG
5038
H45
1905
díl 17

V PRAZE.
NAKLADATEL F. TOPIČ KNIHKUPEC
1913.

IGNÁT HERRMANN:

FOXL-VOŘÍŠEK

A JINÉ HISTORKY KRATOCHVILNÉ.

FOXL-VOŘÍŠEK. — EXEKUCE. — ÚKROPOVÝ VEČÍREK
ČILI MOROVÁ BLECHA. — O ZÁVOD.

V PRAZE.
NAKLADATEL F. TOPIČ KNIHKUPEC
1913

AUTOR VYHRAZUJE SI PRÁVO PŘEKLADU DO VŠECH JAZYKŮ
A VŠECHNA PRÁVA VŮBEC.

Tiskem »Unie« v Praze.

Drahému příteli

MIKULÁŠI ALŠOVI

k šedesátce vzácného, požehnaného života jeho

ze srdce vděčného a oddaného věnuje

V Praze, 18. listopadu 1912. *I. H.*

FOXL-VOŘÍŠEK.

Historie pamětihodná, poučná i výstražná.

(Nár. Listy v únoru a březnu 1910)

I.

Doznávám, že by nebylo nevyhnutelně třeba, abych vyrušoval pana majora Votrubu z odpočinku jeho, poctivě zasloužených. Skoro jen se kmitne touto zaručenou historií, a to na samém počátku, načež zatím zmizí za kulisami.

Ať však uvažuji jakkoli, zdá se mi, že nemohu od pana majora Votruby upustiti, neboť jeho účastenství v případě „Foxl-Vořišek" bylo přece jen dosti důležité. Krom toho pak příběh všeliký musí míti nějaký začátek, a vzácný muž, jenž mne pověřil zpracováním tohoto materiálu, prál ke mně, tiskna mi ruku na rozloučenou:

„Držte se jen pravdy, milý příteli. Ujišťuji vás, že s ní vystačíte."

Držím se tedy pravdy a majora Votruby.

Právě byl posnídal, pan major Votruba, a hospodyně Katy odnášela do kuchyně prázdné nádobí. Celých deset let již byl pan major obsluhován tímto ženským „forejšicem". Neboť toho dne, kdy mu byl dán zasloužený odpočinek, byl

mu odňat věrný jeho „purš“, aby si v setnině dosloužil vojnu, a teď — po celých desíti letech — kdo ví, kde ho byl konec. Sluší však říci, že Katy, kterou pan major pro zbytek svého civilního života byl asentoval, přizpůsobila se výborně vojenským požadavkům páně majorovým — ba, byla mu z nejedné příčiny milejší než bývalý věrný purš Jirka Kramota. Nebylo vyloučeno a skoro právem bylo lze domnívati se, že Katy měla v mladších letech svých jistou válečnou průpravu. Je skutečně nepochybno, že mnohá její družka mohla by na místě býti vřaděna do kumpanie, a ještě nepochybnější jest, že by celá kumpanie měla z takovéhoto doplnění upřímnou radost.

Netrvalo dlouho, Katy se do pokoje vrátila a doručila svému veliteli dopis, jejž právě listonoš byl přinesl.

Major vyňal z úst viržinku, nasadil skřipec, přečetl pozorně adresu, obrátil obálku, opětně ji obrátil a zkoumal poštovní značku, načež pronesl k sobě:

„Helejme — z Polska! Kdo pak to — —?“

Rozřízl obálku, vyňal dopis, rozevřel jej a dychtivě hledal podpis.

„I čerta — Goliáš! Obršt Goliáš! — Tak on je přece ještě na světě! A co pak chce?“

Netrvalo dlouho a major Votruba věděl, co plukovník Goliáš chce i co nechce. Aby to věděl

taky čtenář, stůjž zde doslovný obsah listu páně Goliášova:

„Milý starý kamaráde!

Už tedy mám taky svatý pokoj s vojnou! Od prvního sedím na odpočinku a doufám, že si na něm hezkých pár let posedím. Rozumí se, že při tom taky chodím, ale na koně už nepolezu. Člověk zvláště v našich letech nemá hnátů nazbyt, a ode chvíle, co ty hnáty patří toliko mně a nikomu jinému, nakládám s nimi velmi opatrně. Všechno je to hezké, milý starý kamaráde, jen se mi tak chvílemi stýská, a proto jsem zatoužil po nějakém tvoru, který by mně samotu moji nezištně oslazoval."

„Hrome!" přerušil se major Votruba ve čtení. „Snad se starý ten kozák nechce ožení nit?!"

„— Ve zdejší končině nic takového neseženu," četl dále, „a tu vzpomínám, když jsem sloužil v Praze, že jsem kdysi zabloudil do nějaké velmi ouzké a člověčinou velmi páchnoucí uličky, zvláště před deštěm — uličky jména mně neznámého — kdo pak se tehda díval na nárožní tabulku! — ale zdá se mi, že to bylo někde blízko Spálené — kde prodávali ptáky, morčata, králíky, opice a taky psy. Již asi uhádáš, s čím přicházím? Ano, milý starý kamaráde, nehněvej se, zajdi do té oficiny — jistě o ní víš — a zařiď, aby mi poslali ceník,

prospekt nebo co, z čeho bych si mohl vybrati, po čem toužím. Zvláště bych tak měl spadeno na zdravého, čiléno foxlíka čistého plemene. Rozumíš, žádnou bestii jak tele velikou, žádného bernardýna, žádnou dogu! Ani žádného buldoka. A mají-li tam tedy nějakého čipérného foxla, poněkud slušně vychovaného — však jim taky rozumíš! — af mně pošlou toho. Tak! Tohle je má první starost. Ostatně doufám, že Tě ničím jiným obtěžovati nebudu. Zdráv jsi, pravda-li? Já taky, bohudíky, až na občasné malé nepravidelnosti v západních končinách. Ale žádná pomoc, nějaký defekt si člověk vždycky vysloužíí. Čau!

Tvůj starý věrný kamarád Goliáš."

Major Votruba složil dopis, vsouvl jej do obálky, vzchopil se s lenošky.

„Zaplať Pánbůh, že nechce nic jiného! Už jsem se lekl, že mu mám vyhledat ‚družku života'! Taky jsou takoví blázni, že si to nechávají do pense. To je arci pak tak zvaná pense zostřená. — No, dobrá, kamarádu Goliášovi může býti zpomoženo. — Katy!"

Katy se objevila na prahu.

„Kabát, klobouk, hůl, rukavice!" —

A oblékaje se vrčel major:

„Tak vida! Už taky má modrý arch! Myslil vždycky, že bude sloužit do roztrhání. Ano, ano, kamaráde, všeho se člověk nasytí a zlaté žíly

se dočká spíše než červených kalhot. A teď tedy abych si zařídil agenturu pro psy..."

Ještě si natřel kníry voskovou pomádou, vytáhl je, udělil Katy několik rozkazů a vybral se z domu. —

Odzvonili poledne, v jídelně majorově dávno bylo přistrojeno k obědu, z hrnců a kuthánků Katiných na plotně v kuchyni se kouřilo a sýčelo, Katy sama přes tu chvíli pootvírala dvéře a naslouchala ke schodům, vrací-li se pán a velitel její — konečně zadusaly dole v chodbě povědomé kroky a Katy spěchala do jídelny, aby vylila na talíř polévku.

Dnes major neulehl hned po obědě. Když pojedl, sedl ku psacímu stolku, vyhrábl pod podložkou čtverec listovního papíru, aby starému spolubojovníku odpověděl, nasadil skřipec a hledě po způsobu dalekozrakých s vysoka na papír jal se psáti rukou pevnou, písmem velikým a hrotitým. Nás může zajímati jen ona část, jež se týkala psa, a ta zněla:

„Přání Tvému jsem bez průtahu vyhověl a nemeškaje zašel jsem rovnou k Dagobertu Hornysovi. Nemohl jsi mysliti jiného než Dagoberta Hornyse. Je sice v Praze mnoho uliček velmi ouzkých a velmi člověčinou páchnoucích nejen před deštěm, nýbrž i za deště a po dešti, ale jen v jediné uličce takové jest prodejna drobného zvířectva čtvernohého a pernatého, a to jest oficina Dagoberta Hornyse — a je to blízko

Spálené. K tomuto muži tedy jsem zamířil a vyřídil jsem, cos mi uložil. A přišel jsem ve šťastnou chvíli. Právě má na skladě velmi dokonalého foxla čistého plemene, ročního, a žádá za něj sto korun. Šťastnou náhodou má i jeho podobiznu, vlastní, amatérskou — zachytil psa, když číhal nad myší děrou, báječná posice. Rozkázal jsem tedy, aby ti hned poslal podobiznu — pozejtří ji máš — psa pak aby reservoval do Tvé odpovědi. Nejlépe bys to vyřídil telegraficky. Znalec, jehož jsem si ku prohlídce pozval, hejtman Krohl, potvrdil mi, že 1. zvíře je neporušeného plemene, 2. že je bezvadné postavy a 3. že stojí bratru nanejmíň za sto korun. — Vše další vyjednej si přímo s Dagobertem Hornysem, který jest osvědčeným odborníkem a firmou v každém směru solidní. — Jen ještě poznamenávám, že tento foxl, který taky slyší na jméno Foxl, má velmi pěknou souměrnou masku (kresbu na tváři), a že jeho rodiče na předloňské zdejší psí výstavě byli vyznamenáni první cenou. Vidíš tedy, že pochází z dobré rodiny. Zlobit prý nebude a čistotný prý je, že by mohl sloužit za vzor v každém pensionátě. Vůbec jakýsi psí zázrak — podle ujištění Dagoberta Hornyse."

Tím bylo skončeno poslání pana majora Votruby. Další diplomatické jednání konáno pak již jen mezi pány obrštem Goliášem a zoologem Hornysem. Později arci zasáhly taky jiné in-

stance — to však budiž zůstaveno historickému vývoji tohoto pozoruhodného příběhu. Nesmíme předbíhati. —

O dva dny později dodán byl panu Dagobertu Hornysovi telegram:

„Podobizna vyhovuje; — je-li věrným obrazem nabízeného psa, kupuji. Polovina kupní ceny poštovní poukázkou. Zbytek po příchodu zvířete. Psa pošlete rychlíkem express! Obršt Goliáš."

Dagobert Hornys přistoupil k úhledné budce v koutě svého krámu a mluvil do ní skoro s pohnutím.

„Podívej se, Foxlíčku, už jsi prodán jak Josef Egyptský! Ale mlč, přijdeš k hodnému pánu, k obrštovi, budeš mít kondici důstojnou. Takový pán ví, kterak s takovým čistým zvířetem. Bude si tě vážit a bude mít památku na Prahu. A ty mi tam dělej čest. Až do Polska se dostaneš, skoro až na ruské hranice. Uvidíš kus světa, taškáři, a budeš mít pěknou zkušenost. Hezky se nažer, a zejtra ráno pojedeš. Skoro se s tebou nerad loučím, ale pro parádu si tě držet nemohu. A taky bys tady zakrněl. Tvoje vlohy a schopnosti volají tě jinam."

Foxl vyslechl oslovení pána svého s náležitou pozorností, a když posavadní chlebodárce jeho skončil, zaštěkal Foxl hlučně: „Haf, haf, haf!"

Znamenalo to nejspíše, že pánu svému rozumí, že souhlasí a že se i na dalekou cestu těší.

Časně ráno vstrčil pan Hornys milého Foxla do solidní bedny, jejíž víko bylo opatřeno mřížkou, a za hodinu potom vsunuli čtvernohého turistu i s bednou do vagonu rychliku, kterýž vyjíždí ze státního nádraží v Hyberňácké ulici.

Ať si milý tento pasažér ze slov páně Hornysových učinil jakýkoli pojem o jízdě rychlikem, tolik je jisto, že skutečnost se s tím naprosto nesrovnávala. Soudil, že tedy uvidí kus světa, ale ze své bedny neviděl pranic. Snad se těšil i na společnost nějakou — taky to selhalo. Cítil jen, že s ním něco kamsi utíká, že se bedna — vězení jeho — chvěje a třese i chvílemi poskakuje, jakoby jí rarach lomcoval, a všechen ten divoký pohyb provázen byl pekelným hlomozem, hučením, skřípáním, supěním, boucháním a všelikými zvuky jinými, pro něž ve své obmezené psí mluvě a myšlení neměl ani případného slova.

S počátku byl nesmírně zaražen. Potom se rozzuřil a štěkal a ňafal a kňučel, chtěje tak vynutiti, aby ho z té posady pustili. Skoro při tom ochraptěl — nikdo však si ho nevšímal. Utichl tedy, skrčil se v kleci své do kouta a chvěl se úzkostí, co ještě nastává. A konečně podlehl nesmírné ochablosti.

Několikráte se hrkadlo zastavilo a Foxl vždy se vzchopil v naději, že bude z bedny vyproštěn.

Marné šálení! Slyšel jen nějaké výkřiky, ale nerozuměl, že to znamená Kolín, Pardubice. A než se vzpamatoval, již to s ním hřmělo dále.

Až teď stanul vlak na delší chvíli — Foxlovi bylo již docela lhostejno, kde — kolečka pod vrátky nákladního vagonu zaskřípěla, ve vagoně se rozjasnilo a paprsek světla padl mřížkou i do vězení. Čísi ruka sáhla po bedně, přitáhla ji na okraj vagonu a po nějaké manipulaci strhla nebo jen otevřela mřížku.

Byl to zřízenec nádražní kdesi v Chocni nebo dokonce již v Třebové, jehož povinností jest, aby právě v této stanici poskytl živému zboží vody pro občerstvení a po případě i potravy.

Zřízenec dobře věděl, co mu jest v bedně činiti. Ale Foxl to nevěděl. Foxl patrně se domníval, že má „vystoupiti" — vždyť konduktoři vyvolávali cosi podobného. Ale byť i nebyli vyvolávali, Foxl měl té ztřeštěné jízdy právě tak dost, a když se nad ním uvolnila a odklopila mříž a když k němu zavál proud čerstvého vzduchu — bez rozmýšlení a bez ptaní vyrazil, hlasitě při tom štěkaje, zřízenec nádražní se leknutím až zapotácel, a v nejbližším okamžiku nebylo po Foxlovi ani památky. Nedbaje ani „Východu" ani zřízence nádražního, jenž tam vybíral od vystoupivších pasažérů lístky, uháněl Foxl, kterýž ostatně žádného lístku neměl, řídě se jen pudem svým, kamsi do šíra. A jestliže

v té chvíli o něčem přemýšlel a uvažoval, umiňoval si jistě, že do té posady a do toho proklatého hrkadla už nevleze. Kdo pak zná psy rázu Foxlova, uvěří bez pochyby, že svému odhodlání byl věren a že se — nevrátil.

Ale zatím nad prázdnou klecí všecek zkoprnělý stál nešťastný napaječ cestujících psů a jak hypnotisován díval se za prchajícím Foxlem.

„Ježiš Marjá Jozefe — ta potvora dočista utekla!“ zabědoval. Blesklo mu sice hlavou pomyšlení, že se za „potvorou“ pustí, aby ji chytil, a pravá noha taky již letěla ku předu, ale v tom si uvědomil nešťastný strážník všechnu strašlivost situace. Vlak pojede za několik minut dále — do té doby musí být v bedně zase pes a mříže nad psem upevněna — ale jak chytit proklatého uprchlíka, když ho vůbec není vidět — a krom toho ani nesmí strhnouti poplach, nesmí se k své neopatrnosti přiznati, aby neměl opletaček s představenými. Tu věru byla dobrá rada drahá!

Kritické okamžiky však vyvolávají mnohdy úžasné nápady a odhodlání. Cosi takového šlehlo nyní mozkem zřízence, o jehož celou existenci snad běželo. Příbytek tohoto muže byl nedaleko — v příbytku pak hlídal věrný jeho pes, pes Voříšek, radost jeho za dne a věrný průvodce za noci, kdy s pánem svým konal obchůzky po nádraží, kolem skladišť i kolem hromad uhlí.

Několik skoků, a muž byl v domku svém.

„Voříšku!“

Voříšek přiběhl, přilichotil se.

„Honem, za mnou!“

Voříšek běžel za pánem k vagonu. A tuto, než se nadál, byl pánem svým uchopen „za límec“, zdvižen, vmeten do klece Foxlovy, mříž nad ním sklapla, muž zastenal ještě „Voříšku, drahý Voříšku!“ — podél vlaku ozývaly se výkřiky „Hotovo!“ — vůdce vlaku zatroubil, všemi vagony projelo chvění, vlak se hnul — Voříšek ujížděl do Polska!

II.

Rychlík supěl, hřměl a funěl dále k východním hranicím království, menšil se a scvrkal, až vypadal jako dětská hračka, konečně zmizel docela, jako by zapadl pod obzor, a jen rozptylující se mrak bílého dýmu značil jeho stopu v dáli.

Ale na nádraží choceňském (nebo třebovském?) stál posud nešťastný muž, rozkročen a jako přimražen, bez života, bez duše. Duše jeho letěla za rychlíkem a bylo zřejmo, že vyletěla očima do kořán otevřenýma, které hleděly nyní jak skleněné za zmizelým vlakem, za nákladním vagonem, za osudnou klecí, v níž se tetelil nešťastný Vořišek.

Muž ten, který stál jak v peron zarostlý a hledě neviděl, neslyšel a nedýchal, byl Matyáš Punčocha, dekretem ustanovený lampář, noční hlídač a napaječ cestujících psů na stanici řečené. Stál tu a nechápal, co se to v minulých právě pěti minutách událo. Vořišek — jeho věrný, nerozlučný Vořišek je pryč a nikdy — nikdy

se nevrátí! A on — Matyáš Punčocha sám — popadl jej vlastní pravou, drsnou rukou za kůži na krku, vmetl jej do klece, přirazil nad ním těsnou mřížku — ó, zlopověstná chvíle!

Duše znenáhla se vracela, srdce počalo krvácet. Aby zachránil sebe, obětoval Voříška!

Zanechme zatím Punčochu bolesti jeho, které při nejlepší vůli nemůžeme zkojiti. Snad se k němu ještě vrátíme, snad se s ním setkáme v nějaké chvíli radostnější, ač kyne-li mu vůbec v životě dalším radost nějaká. A věnujme kousek pozornosti jeho Voříškovi, kterému je souzeno, aby pod pseudonymem vykonal dlouhou cestu do dalekého Polska.

Soudím, že není čtenáře jen poněkud života zkušeného, který by nevěděl, že Voříšek je živočich čtvernohý, že je to ssavec s červenou, teplou krví, že je nejvěrnějším přítelem a druhem člověka, slovem, že je to pes. To jest, co lze říci všeobecně. Méně snadno však jest, ne-li zcela nemožno, vylíčiti osobnost Voříškovu. Neboť kolik jest koli Vořišků ve vlasti naší, každý vypadá jinak, ba, mnohdy se také každý Voříšek jinak jmenuje. Alík, Bafík, Mufík, Čolík, Puntík — ah, jaké množství jmen s tou mazlivou koncovkou —ík! — ale všichni jejich nositelé náležejí k veliké rodině Vořišků.

Je-li původ psa vůbec zahalen rouškou neproniknutelnou, oč záhadnější jest původ Vo-

říškův! O původu psa vůbec není podnes žádné jistoty a všichni přírodoznalci, -zpytci, -vědci a -pisci domnívají se toliko souhlasně, že pes je potomkem evropského vlka. Avšak ponenáhlá proměna vlka v oddaného, věrného společníka a pomocníka člověkova, ve psa, udála se v dobách tak dávných, že i součet všech zavedených letopočtů, židovského s křesťanským, tureckým i s oním, jímž počítáme do předkřesťanské minulosti, je mizivou pídí časovou. Již staří Egyptané zanechali nám na svých illustrovaných památkách stavitelských obraz psa tak dokonalého, že můžeme směle počítati, kterak uplynulo nejmíň milion let, než se z vlka k takové vykřtaltovanosti uformoval. Af nám to někdo vyvrátí!

Avšak vlk a — Voříšek! Rodokmen milého našeho Voříška je jistě docela jiný. V tom přítulném tvoru není za mák vlčí nátury. Ba, v největším podráždění svém a v zuřivém útočném rozštěkání je Voříšek spíše komický než hrozný, spíš pitvorný než nebezpečný, což vyplývá hlavně z jeho malé, drobné postavy.

Bohužel, přísná věda chová se k Voříškovi docela nevšímavě. Pátrám ve všech přístupných mně publikacích, o Voříškovi nikde ani slova. Nahlížím do Brehma, který přece vypravuje tolik pěkných anekdot o všelikých tvorech pozemských — tentokráte zklamal mne i Brehm. O Voříškovi neví pranic.

Vysvětluji si to arci tím, že Voříšek jeví se v tolika varietách, že by sám vyžadoval celý svazek, a byl by to ještě svazek neúplný. Neboť v žilách Voříškových koluje taková michanina psí krve, že ani nejlehkovážnější přírodopisec neodvážil se posud naznačiti jen z daleka, k jaké odrůdě psí Voříšek náleží. Neboť na utváření Voříška pracovaly nejen věky, nejenom nespočetné generace, ale snad všechny psí druhy, všechny „ráce“, co jich je. A je podivno, že odpůrcové theorie Darwinovy o „přirozeném výběru“ nepřipadli na tento argument, na Voříška, jímž by řečenou theorii na ráz byli zabili. Neboť vznikalo-li na světě vůbec něco beze všeho výběru, tak čirou náhodou, na potkání, bez ohledu na plemenné příslušnictví, je to Voříšek. V něm každá krůpěj krve pochází z jiného předka, a z každého oné nespočetné legie předků svých má Voříšek cosi, aniž chudák ví, jak že k tomu přišel. A poněvadž pak ani sám Voříšek nezůstal v příčině pokračování nečinným, snadno si pomysliti, jaká se to v něm vyskytuje záhadná komposice zoologická. A jaká nekonečná stupnice odstínů co do postavy, útvaru hlavy, čenichu, slechů, noh, ohonu, barvy a jakosti srsti. Jsou nejenom krajiny, ale jsou i jednotlivé vesnice, neřku-li samoty, které se honosí svým, zvláštním, osobitým rázem Voříškův. Jsou Voříškové černí a bílí, hnědí, rezaví, šediví, strakatí, žíhaní, stříkaní; jsou srsti

huňaté, dlouhé, husté, a zase hladké, řídké, krátké; jsou Voříškové s nohami krátkými a zas vysokými, jsou štíhlí, hubení, a zas bachratí jako jelita. Jsou Voříškové, kteří mají hlavy protáhlé s čenichy úměrnými a jsou zase jiní, kteří mají hlavy jako koule a čumáky tupé s ježatými vousy. Slovem, není téměř tvaru, aby ho na některém Voříšku nenalezl.

Skoro vždy je Voříšek zvíře přítulné, aspoň k pánu svému, málokdy mrzuté. Jsou však Voříškové, že se chytají každého na potkání. Sám znám jednoho Voříška — jmenuje se arci jinak — který se chová k celému světu stejně vlídně, až v rozpaky uvádí. Vlak zastaví na nádraží řevnickém. Vyskočím z vozu. Ejhle, kdo mne první uvítá, jest Voříšek. Pak mne doprovází skromně až k baráku. Ach, jak se rozveselí jeho tvář, když naň přívětivě promluvím — věřte nebo nevěřte, ale je to s m í c h, nepochybný smích, co se na jeho tváři objeví. A když doprovodil mne a seznal, že jsem pod bezpečnou střechou, vrací se kvapem na nádraží, aby vyčkával příchodu oněch, kdož přijedou vlakem pozdějším. Zdá se — ne, vím určitě, že tento Voříšek zná dokonale jízdní řád, letní i zimní, nezameškává vlaku ni jediného, zná všechny řevnické náletníky, všechny vítá, všechny doprovází. A když se vracím do Prahy, jakmile vyjdu ze své zahrádky, ejhle, již tu sedí Voříšek před vrátky jak objednaný, především dává dobrytro,

kresle neúnavným ohonem svým nepostižitelné arabesky ve vzduchu, a pak za mnou cape na nádraží. Ví o mně, že jedu tímto vlakem, a o sousedu, že jede vlakem pozdějším. A tak vroubí po městečku celý den, vítá, provází, loučí se — a chuďas nemá za tuto svoji ochotnou činnost „ku povznesení návštěvy cizinců" ni z obecních důchodů, ni ze spolku okrašlovacího ani haléře, ani půl párku uzenek.

Takový jest Voříšek. Nevzhledný, některý dokonce jako z cucků koudele slepený, ježatý a kostrbatý, málokdy čistý, učesaný, spíše po čertech a po celý rok umouněný, s jizvami po celém těle, se slechy natrženými v četných rvačkách s kamarády i soupeři (což svědčí jen o jeho osobní udatnosti), ale milý, dobrý, ostražitý. Nenaplňuje-li vás pak litostí upřímnou, když slyšíte pohrdlivý výrok domýšlivých odborníků, že vlastně Voříšek ani — žádným psem není? Což jest arci mínění velmi smělé, nedoložené, a vzhledem k tajemnému původu psa vůbec pošetilé.

Nuže, asi takový byl Voříšek občana Matyáše Punčochy, který v náhradu za uprchlého Foxla nastoupil nucenou cestu do Polska, aby byl společníkem a průvodčím obršta Goliáše v jeho staroměládenecké samotě a na jeho vycházkách městem i v okolí města. Podivným rozmarem přírody a nevyzpytatelnými zákony dědičnosti byla srst Voříškova zajímavě zbarvena. Střídala se v ní barva černá, zahnědlá, rezavá

i bílá kresbou tak pravidelnou, že Voříšek vypadal skoro jako kostkovaný. Kteréžto vzorkování svádělo Punčochovy soudruhy ve službě k neomaleným vtipům, že prý někdy, až Voříšek vezme za své, může mít Punčocha z jeho kůže „karírované“ kalhoty. Arci hned zas dokládali jiní, že by z něho byla nanejvýše jediná nohavice, a že by se tedy Punčocha měl zavčas postarati, aby získal ještě jednoho Voříška stejného zbarvení. K čemuž arci bylo snáze raditi než radu uskutečniti. Hledejte dva stejné Voříšky!

A tento Voříšek tedy šťastně do Polska dojel, byl panu obrštu Goliášovi avisován a po náležitém ouředním řízení taky dodán.

Můžeme si pomysliti, jak milý plukovník vyvalil oči, když mu Voříška přivedli.

„Tohleto že přišlo na moji adresu?“ zvolal v nesmírném úžase. „Tohle přijelo rychlíkem? Expres?!“

Nebylo pochyby. Průvodní listiny Voříškovy byly v pořádku, o totožnosti zásilky n e m o h l o býti pochyby.

„Kreuzhimmelelementdonnerunddoria!“ rozkřikl se plukovník po německu — neboť je známo, že právě po německu lze nejlépe zlořečiti i nadávati. „Tahle kreatura — to je můj objednaný pes — Foxl — za sto korun? A ty duše chundelatá, mizerná, zvyjevená!“

Plukovník skočil ke stolku, vytáhl psí podobiznu, na jejímž základě byl objednávku učí-

nil, pohlédl na podobiznu, pohlédl na nešťastného, strachem se chvějícího Voříška, a neubránil se výbuchu smíchu. Arci smíchu zuřivého, vzteklého, jedovatého.

Nu pravda, podobizna Foxlova naprosto nesouhlasila s živou dodávkou — ubohý Voříšek ani za mák se nepodobal křepkému Foxlu, číhajícímu v napjatém postoji, s prutem zdviženým, na zad vztyčeným, nad myší děrou.

Smích plukovníkův vyzněl a již se neopakoval. Oči jeho divoce zakoulely, tvář pokryla se výrazem plným odporu a nenávisti, hněvem až zsinala. Byl podveden — a jak podveden! Poslal padesátku závdavkem, padesátku ještě má doplatit, a tu mu posílají zvíře, které — po jeho mínění — nestojí ani za „nalezení".

„To je bezpříkladné lumpáctví!" zasoptil plukovník. „A pro Krista pána, tohle to viděl major Votruba?! A to mi vychválil?! A na to měl ještě znalce? — Ne, to není možno — to je čin onoho proklatého ptáčníka — myslil si: do Polska je všechno dobré — daleko je ten Goliáš — psa bude mít na krku — ať se s ním vypořádá, jak dovede! — I ty huncúte!"

Plukovník odplivl. Bylo mu ze všeho skoro na nic. Jemu, před nímž do nedávna se třásl celý pluk, vyvede jakýsi prodavač ptáků, opic, veverek a rosniček cosi takového!

Znenáhla však se plukovník uklidňoval. Znovu zadíval se na podobiznu, s podobizny na

Voříška, který se choulil v koutě a všecek ustrašen pohlížel na plukovníka, jako by od něho očekával smrtelnou ránu. Ó, Voříšek cítil neomylně, kterak je pod touto střechou nevítán — ó, Voříšek s chutí by zas vlezl do té ošklivé bedny ve tmavém voze, kdyby věděl, že ho povezou nazpět, k bývalému pánu, do malého toho domku, v němž se neskvělo všechno nádherou jako tuto, ale v němž bylo tak útulno, v němž mu každý koutek byl tak povědomý.

Na tváři plukovníkově rozložil se obvyklý výraz, ba, objevil se na ní úsměv téměř dobrácký. Ťukl prstem pravice na podobiznu a hledě smířlivě na Voříška, řekl:

„Křivdím tomu pražskému exportéru psů. Není možno, aby mne chtěl takto obalamutit. Je v tom omyl — a to omyl na dráze. Dali mi prostě jiného psa. Prohodili dvě zásilky. Tak tomu jest. A možno, že pravý Foxl je posud ve skladišti. Musím tam bez odkladu dojít."

Jak pomyslil, tak učinil. Připadlo mu sice, že by měl vzíti psa s sebou, aby jej úředníkům ukázal, ale když se na Voříška ještě jednou podíval, upustil od tohoto záměru.

„Ne, s tímhle tvorem se po městě tahat nemohu. S tím se vůbec nesmím ani na ulici ukázat. To je čertův pes. A vypadá — jak pak bych řekl, že vypadá — tak podivně — na mou duši, vypadá jak šlaková bačkora..."

Vořišek v tom okamžiku táhle zavyl. Jakoby uhádal, k čemu ho neznámý ten pán právě přirovnal.

„Je ti ouzko, viď?“ pronesl k němu plukovník shovívavě. „To věřím, kamaráde. Kdybych já vězel v téhle tvé kůži, nebylo by mně taky do smíchu, a vyl bych třeba celý den. Leda že bych se v nejbližším rybnice utopil. No mlč, myslím, že brzy budeš v pravých rukách.“

Za čtvrt hodiny byl plukovník na nádraží a za další čtvrt hodiny šťastně našel úředníka, k němuž byl poukázán.

„Pane,“ řekl k němu zchytra, „dnešním rychlíkem došly dvě zásilky psů, není-li pravda?“

Úředník nahlédl do nějakých lejster.

„Ne, pane. Jen jediná. Je to vůbec jediná zásilka živého psa za posledních pět dní. Byla podána v Praze a svědčila plukovníku Goliášovi.“

„Plukovník Goliáš jsem já.“

„Těší mne, pane plukovníku. Ale vidím z listin, že vám zaslaný pes byl již vydán.“

„Pes mi dodán byl,“ přisvědčil plukovník, „a možno, že to byl pes zaslaný, na žádný způsob však pes mnou objednaný. Objednal jsem foxteriera, a dostal jsem jakousi nekvalifikovanou potvoru — bez rasy, bez plemene, slovem bez ceny, příšeru zplozenou kdesi pod šibenicí, strašidlo do zelí!“

Úředník pokrčil rameny.

„Pane plukovníku, dodali jsme, co vlak přivezl. Jestliže zásilka neuspokojuje, třeba reklamovati u dodavatele.“

Plukovník zasykl.

„Budu-li reklamovati! A jak! Kdybyste kreaturu viděl! Je to něco neslýchaného, nevídaného.“

„Omyl nikdy není vyloučen, pane plukovníku,“ usmál se úředník.

„Ale to není omyl!“ vybuchl plukovník. „To je podvod! Kriminální případ!“

Plukovník pozbýval chladné rozvahy. Úředník se rozpačitě usmíval a mlčel. Věděl ze zkušenosti, že by každým dalším slovem jen oleje do ohně přiléval.

Plukovník se vyporoučel, šel. Šel a tepal se rákoskou do lýtka. Zatínal zuby, ale co v něm bouřilo, vynutilo si průchod.

„Huncút! Přec tedy jen on! — Chlape, kdybych tě tu měl, strčil bych tě i s tou tvojí kreaturou do pytle a třepal bych vámi, až by nikdo nepoznal, kdo z vás má dvě nohy a kdo čtyry!“

Po chvíli se umírnil.

„Ne, není možno. Zmýlil se nejspíš nějaký jeho zřízenec. Jsou to pitomci, já vím. Což pak jsem neměl takových nemehel v regimentě?“

Pojednou se plukovník zastavil.

„Ale věc musí býti rozřešena ještě dnes!“

Otočil se na patě, zamířil k poštovní budově. A toho dne vystřídaly se mezi plukovníkem a pražským dodavatelem tyto telegramy:

(Do Prahy.) „Místo objednaného Foxla došla bezejmenná, bezkarakterní bestie. Nepřijímám, dávám k disposici. Vysvětlete omyl drátem ihned. Goliáš."

(Z Prahy.) „Žádný omyl, expedoval jsem osobně, přesně dle zakázky. Srovnejte s podobiznou. Očekávám doplatek. Hornys."

Když došla odpověď Hornysova, div že se o plukovníka nepokoušela mrtvice. A nejvíce ho dohřály poslední dvě věty.

„Srovnejte s podobiznou!" drtil mezi zuby. „Očekávám doplatek!!"

„Kujóne!" vykřikl pojednou zuřivě, až se nad ním strop zachvěl — a zároveň se v koutě za kamny zatřásl a o polovičku seschl Voříšek. Znalf slovo „kujóne", slýchal je taky časem od bývalého pána svého, Matyáše Punčochy, když něco vyvedl; obyčejně po nadávce padla rána. Voříšek očekával teď cosi podobného a jen jen se tetelil.

„Kujóne!" vykřikl plukovník po druhé. „On se mi posmívá. — „Porovnejte s podobiznou!" — Já už porovnal, ty loupežníku! — „Očekávám doplatek!" — Počkej, kalibáne, vstrčím do kapsy karabáč, zajedu si do Prahy a doplatím ti, ani to nespočítáš!" —

Toho dne již nebyl plukovník schopen ničeho a té noci nespal. Ráno však po snídani sedl a napsal nešťastnému dodavateli dopis. Že mu hned na počátku byla celá věc podezřelá. Že mu byla zvlášť podezřelá podobizna. Že mu byla podezřelá rychlá zásilka podobizny. Všechno že nasvědčovalo, kterak je věc zosnována, připravena. Že ho jakýsi vnitřní hlas varoval, bohužel však, že neuposlechl a poslal závdavek padesáti korun. Že důvěřoval, že ho příslušník bratrského národa českého neoklame, nepodvede, ale že je za svou důvěru hrozně a nenapravitelně zklamán. Že žádá, aby mu zaplacených padesát korun bylo ihned vráceno, jinak že podá žalobu. — Na konec však se plukovník umírnil a připojil domněnku, že přec jenom se stal nejspíš omyl, i že očekává, kterak se pan Hornys vynasnaží, aby vše napravil, a že mu bez odkladu pošle p r a v é h o Foxla.

Netrpělivě očekával plukovník odpověď. Dočkal se jí, a byla neméně kostrbatá. Bylf pan Dagobert Hornys obchodník nepochybně úslužný. Ale domýšlel si něco na svou firmu, na svou reputaci, a když byl plukovníkem vydrážděn, psal taky bez rukaviček, stejným tónem. Že mu polská objednávka byla hned nesmírně podezřelá. Že by nebyl ani slova ztratil, že by celý ten obchod byl bez lítosti postoupil komukoli bez haléře náhrady, ale že se jím obíral jen z ochoty k panu majoru Votrubovi, jehož si

váží. Že byl často varován, aby neprovozoval žádné takové pochybné obchody zahraničné, ale že doufal, že člen bratrského národa polského zachová se rytířsky. V tom že se arci nesmírně zklamal. Že zná sice ještě jednoho dobrodince, který by chtěl za padesát korun d v a Foxly, ale že nezná hlupáka, který by d v a takové Foxly za padesátku dal. Na konec pak dodal, že objednaného psa Foxla vlastníma rukama do bedny „zapakoval", na dráhu doprovodil, omyl že jest vyloučen. A že žádá do tří dnů doplatek padesáti korun, náhradu útrat se zásilkou, nebo jinak že podá žalobu.

Netřeba, tuším, doličovati, že těmito „válečnými" akty nemohla býti sporná věc uspokojivě skoncována. Žalobou hrozil obršt Goliáš, žalobou hrozil pan Hornys. Tušíte již asi, kam věc dospěla? Nu arci, samo sebou se rozumí, že ji do prádla dostal advokát, a pak soud. O čemž bude pojednáno v kapitolách dalších.

III.

Nenadál jsem se na počátku této historie, že v jejím průběhu bude nutno, abych ještě jednou vyrušil pana majora Votrubu z klidu. Avšak takový jest již vývoj událostí. A je-liž konečně podivno, že obršt Goliáš, pídě se po právním zástupci v Praze a sám určitých osob neznaje, obrátil se zase ku příteli Votrubovi? Tak tedy pan major za nedlouho po prvém dopise z Polska byl překvapen druhým. A slovíčko „překvapen“ tu nikterak nekladu z pouhého zvyku povídkářského, pro výzdobu a květnatost vyprávění. Pan major byl v pravdě velmi překvapen obsahem listu druhého, ježto by se do smrti nebyl nadál, s jakým výsledkem se setká jeho poslání u pana Hornyse v příčině foxteriera pro Goliáše vybraného.

Předeslav omluvu, že zase obtěžuje, vylíčil plukovník majorovi stručně, co se událo, jak byl oklamán, a že nezbývá než odevzdati celou věc advokátovi, aby nesvědomitého dodavatele psů

vzal důkladně na paškál, zpražil jej a zkoupal a vůbec tak přiskřípl, aby mu nadosmrti zašla chuť na podobné nekalé, bídné, zákeřné a loupežné manipulace.

„Vím dobře," psal plukovník, „že Ty za nic nemůžeš. Nemůžeš za špatné lidi a za mizerné psy. Jestliže však někdy náhodou uvidíš, co mi onen zlořečený handlíř poslal místo psa, užasneš a možná ani nepochopíš, že jsem se vztekem nezbláznil. Dnes tedy Tě prosím, abys mně doporučil nějakého dobrého, řízného advokáta, učiněného ‚břitvu'. Pokud se pamatuji, je v Praze hojný výběr. Víš, oč běží, a tedy mi dobře poradíš. Zplnomocňuji Tě, abys mu podal prozatímné species facti. Ať jedná beze všeho slitování a pustí onomu švingulantu notně žilou. Ať mi pošle k podpisu plnou moc, načež — jak se rozumí samo sebou — pošlu já příslušnou zálohu. Vím, že to je v každém sporu hlavní věcí. Však to pan Hornys později zaplatí!"

V následku tohoto vypovězení vojny dostavil se asi za týden do závodu páně Hornysova vytoužený plukovníkem Goliášem advokát, dr. Břetislav Topůrko. Byl majorovi a majorem plukovníkovi doporučen nejenom jako ‚břitva', ale i jako muž rozšafný, pohotový, po zuby obrněný a jdoucí za svého klienta bez ohledu do vody i do ohně, zvláště když je záloha předmětu přiměřena.

Advokát oznámil exportéru psů, proč přichází, že jest pověřen úkolem, aby naň podal žalobu, ale že dle povinnosti své činí pokus, zda by nebylo lze vyrovnati spor po dobrém. Vzhledem k objektu sporu, totiž psu, jejž panu plukovníku Goliášovi poslal, radí mu přátelsky, aby 1. psa přijal nazpět, 2. závdavek padesáti korun vrátil a 3. nahradil plukovníkovi všechny útraty, jež mu z této nemilé a jim — panem Hornysem — zaviněné aféry vzešly. Při tom že pan plukovník ani nežádá, aby mu byly nahrazeny náklady, jichž vyžaduje výživa psa, pokud je „dotyčný pes" v jeho opatrování.

Pan Dagobert zdánlivě klidně naslouchal, ale jisté poškubávání kolem jeho rtů nasvědčovalo, že to v něm počíná hráti. Jeho tvář, červená vůbec, polévala se čím dále více krví, a když doktor Topůrko domluvil, řekl majetník zoologického závodu:

„Po tom, co mi pan plukovník napsal, neměl bych vůbec mluvit ani slova a žalovat bez okolků na doplacení. Ale vám a panu majorovi k vůli odpovídám: bude-li mi pes vrácen ve zdraví, neporušený a nezkažený, což vše ponechávám úsudku znalců, přijmu jej nazpět a vrátím závdavek po srážce všech svých útrat. Ale psu nesmí chybět ani chlup! Má úcta!"

Načež doktor Topůrko, vrátiv se do kanceláře, diktoval mundantu Kačírkovi dopis:

„Velevážený pane plukovníku!

V záležitosti Vaší contra Hornys vykonal jsem u odpůrné strany návštěvu za příčinou jednání o smírné vyrovnání. Pokud sahají mé informace, jest pan Hornys pokládán všeobecně za muže drsného, nelíčeného, avšak za obchodníka solidního. Stejný dojem učinil taky na mne. V zásadě neodporuje smírnému vyřízení, arci za jistých podmínek. Doporučuji Vám tedy, abyste na místě dal o totožnosti psa provésti důkaz na věčnou pravdu. Bude třeba pořídíti jeho věrnou podobiznu, možno-li v několikeré posici, ověřiti tuto podobiznu dvěma soudními svědky, sepsati soudní protokol. Doporučuji účastenství zvěrolékaře. Po provedeném důkaze vraťte psa v bezvadném stavu a v opatření co nejpečlivějším. V dokonalé úctě Váš atd.“

Plukovník Goliáš, přečet advokátův list, zamnul rukama.

„Počkej, ty Dagoberte zatracený! Já ti provedu takový důkaz na věčnou pravdu, až ti bude za ušima lupat!“

A hledě na nebohého Voříška v koutě předsíně který se posud nemohl vzpamatovati ze všeho, co se s ním bylo událo, pronášel ještě:

„Tuhle mrchu fotografovat! Taková čest tě ještě nepotkala, spratku obludná! Ale dám tě fotografovat, dám, z předu a ze zadu a ze strany a třeba vzhůru nohama. Ty budeš vypadat na věčnou pravdu! A svému pánu dej

za mne hubičku, až se s ním shledáš. Přivítá tě asi s radostí, že tě zas má — a po druhé se tak neunáhlí, aby za tebe chtěl jen stovku. Možná, že najde někoho, kdo mu dá dvě stě!"

Plukovník se zasmál řezavým, jedovatým smíchem a spěchal z domu, aby zařídil, čeho třeba na důkaz pro věčnou pravdu.

Z oslovení plukovníka, z opovržlivého jeho smíchu netušil ubohý Voříšek nic dobrého. Ale když druhý den se dostavil pán v uniformě — dobrý známý plukovníkův, zvěrolékař vojenský — a hned za ním jakýsi podivný muž v šatě sice civilním, ale s obnošenou čepicí vojenskou, kterýž přivázal na obojek Voříškův pevný provaz; a když jej pak přivedli do podivné prostory, jaké Voříšek posud nepoznal, do prostory se skleněnou střechou a plnou podivných rekvisit jako v mučírně, kde stáli další dva neznámí mužové, soudní to svědkové, — tu se Voříšek zachvěl strašlivou předtuchou. Bylo nepochybno, že s ním obmýšlejí hroznou věc. Zaúpěl a ulpěl zraky plnými úzkosti na plukovníku, tvrdém pánu svém, který však nejevil nejmenšího soucitu. A když ze zadní stěny podivné té síně vystoupil nový zas člověk, a to dvířky, kterých Voříšek před tím nepozoroval a která vůbec nebyla nijak patrna; a když tento muž přistoupil k podivné skříni nebo pasti, spočívající na třech nohách, když se vzadu zahalil černým suknem a vstrčil hlavu téměř do té skříně a všeličím

točil a šrouboval, celou tu past blíže k Voříškovi přisunoval, a když zamířil na Voříška vyčnívající černou rourou pasti té jako dělem nebo kulometem — tu v nebohém tvoru zledovatěla všechna krev, údy vypověděly službu. Teď — teď padne smrtelná rána a nevinná jeho krev vyteče tu! A nikdo nezví o té vraždě, neřku-li aby věděl a tušil on tam, bývalý jeho pán ve stanici choceňské (nebo snad třebovské). Voříšek vzpomněl — a by byl uměl plakati, krvavé slzy by ronil. Jeho pán! Zdali nebyl zasvěcen v celé toto spiknutí proti němu? Zdali ho vlastníma rukama nepopadl a nevhodil do té škaredé bedny, která ho dopravila až sem, v nehostinnou, neznámou končinu, a vydala v ruce těchto úkladníkův?

Jakýsi chřestot vzadu za skříní nebo v ní — to nabíjejí! — Voříšek mhouří oči. Tedy teď —! Klaplo cosi v předu — o Voříška se pokoušejí mrákoty, ale posud žije. Muž, který Voříška na provaze drží, otáčí jím do profilu; nový chřest vzadu, nové cvaknutí v předu, ale Voříšek se nekácí. Ještě dvakráte stejný manévr, a potom zmizel muž s jakýmisi krabicemi v oněch dvířkách ve stěně, neviditelných, pokud se neotevrou. A mužové, kteří byli účastníky tohoto tajemného počínání, kupí se teď kolem Voříška, mluví nesrozumitelná slova, smějí se. Pán v uniformě sklonil se k němu, pohladil ho dokonce. P o h l a d i l h o! Prvé pohlazení ode chvíle, kdy byl

vytržen ze svého milého domova, kde žil tak spokojený život! Pohlazení rukou měkkou, teplou, soucitnou ve chvíli, kdy očekával spíše vražednou ránu! Polichocení to účinkovalo jako hojivý balšám na všechnu jeho posavadní bolest. A Voříšek, aby se odvděčil, aby tento humanní projev kvitoval, učinil tu něco, k čemu se u plukovníka odvážiti nesměl, k čemu neměl ani příležitosti. Vyplázl jazyk a dobrou tu ruku soucitného muže vděčně olízl. Tak vroucně, jak jen činíval kdys pánu svému, Matyáši Punčochovi.

Potom všichni ti lidé odvedli Voříška z ateliéru fotografova přes náměstí do veliké budovy, na jejímž průčelí se rozpínal dvojhlavý plechový orel, vtáhli jej do nějaké úřadovny, diktovali tam cosi, jiný muž s velikými okuláry psal na arch papíru, co mu bylo předříkáváno, při čemž tvář jeho nabývala výrazu čím dále posměšnějšího, potom všichni mužové lejstro podepsali a potom konečně onen muž v občanském oděvu a s obnošenou čepicí vojenskou odvedl Voříška do domu plukovníkova.

Ale již ne nahoru do pokoje, ani do předsíně, nýbrž na dvůr, do nějakého dřevníku nebo kolny, a tu v koutě spatřil Voříšek onu zlopověstnou klec, v níž sem byl přivezen. Než se nadál, byl zase v ní, mříž nad ním byla upevněna, potom nastalo všeliké hrkání, cloumání, drkotání malého vozíku po dlažbě — a po všem tom hřmotu ocitl se Voříšek i s bednou

v prostoře zcela temné. Po nedlouhé době pak cítil, že se opět pohybuje — a toto hrčení a dunění již dobře znal. Voříšek jel! Kam jede, zatím nevěděl.

IV.

Af jede Voříšek, kam jede, jistě to potrvá hezkou chvíli. I podívejme se zatím, co dělá jeho někdejší pán a velitel, Matyáš Punčocha.

Pozbyv Voříška svého, propadl Punčocha myšlenkám neveselým, ba, až beznadějným. Byl to starý mládenec, a jeho domácnost v malém domku při nádraží odchodem Voříškovým nesmírně zpustla. Když v poledne po obědě v kantýně zašel do příbytku, aby trochu odpočinul po noční a dopolední službě, neměl žádného klidu a stání v jizbě své. Nezvyklé ticho kolem něho vyhánělo jej kamsi do šíra, a poněvadž odpůldne neměl služby, vyšel si do města, aby trudné myšlenky rozehnal. Bloumal všemi směry, avšak vytouženého uklidnění nenabýval. Jindy za takových vycházek provázel ho Voříšek, stále ho obíhal, mezi nohy se mu pletl, poštěkával, hrál si na honěnku s jinými psy — ach, kde je dnes Voříšek! Kam až jede! Do jakých rukou se do-

stane! — A krom toho: nebude z toho na konec přece jen nějaká mrzutost? Spokojí se adresát s Voříškem, když očekával zvíře docela jiné? To také vrtalo hlavou Punčochovi, a čím dále více. Neboť není pes jako pes. On, Matyáš Punčocha, byl by nedal svého Voříška za všechny psy na světě, neboť takového psa již není. Ale naprosto již by ho nebyl dal za onu pekelnou potvoru, kterou na neštěstí měl v rychlíku ošetřiti, napojiti a nakrmiti, a která ze své klece vyraziła jako čert a pak zmizela. Nebo tato nezvěstná psí mrcha jeho Voříškovi ani vody nepodá. Který pošetilec na světě si mohl něco takového objednati?

A všechny tyhle myšlenky týraly Punčochu až do večera, kdy se z města vracel zas na nádraží.

Pojednou stanul Punčocha a vytřeštil oči. Z polí k městu blížil se jakýsi pes. Bylo zřejmo, že jest uhoněn, unaven, sotva že nohami plete. Punčocha spatřil dopoledního uprchlíka z bedny jenom na mžik, jen jak z klece vyrazil a mimo něj se kmitl, ale teď ani vteřinu nebyl v pochybách, že se tu setkává s týmž psem. Toť on — totéž bílé tělo, táž larva na tváři, souměrná po obou stranách. Neboť takových psů ve zdejší krajině není. Dopoledne utekl přímo do polí, honil se celý den, patrně i potravu sháněl a nesehnal, je vyhladovělý, ztýrán, utahán,

a teď pudem veden vrací se do města, aby kdesi sousto ulovil a nocleh si vynašel.

Punčocha jak samohyb sáhl do kapsy kabátu, v níž míval vždy pro strýce Příhodu kus provazu nebo motouzu jako skoro každý železniční zřízenec. Neboť na dráze stále nutno něco spravovati, uvazovati, zpevňovati. Punčocha vyňal provaz, a když se pes přiblížil, mlaskl Punčocha jazykem a řekl v líčeném dobráctví:

„Pojď sem — na — tu máš — vem si!"

A druhou rukou podával psu kus okorálého chleba, který mu zbyl od oběda.

Chvíli pes rozvažoval. Neznámý člověk byl mu sice trochu podezřelý, ač zas i skoro nějak povědom, ale chléb vábil, neboť v žaludku mu kručelo.

Punčocha opakoval svoje lákání hlasem vždy lichotnějším, ale nedočkavostí všecek se třásl. Jen přiblíží-li se pes na dohmat! Obojek má. A milý Foxl — neboť byl to lehkovážný náš Foxl — šel blíž a blíže, obezřele sice, opatrně — ale hlad je silná věc. Ještě krok — tu náhlý posun Punčochův, rychlý, téměř dravčí hmat jeho pravice, a Punčocha chňapl a držel všemi prsty obojek psův jak železnými spáry. Chňapl sice taky Foxl po levici Punčochově, aby se do ní zakousl, ale dostal současně levicí tou přes čenich, až se zapotácel. A již byl pod obojkem provlečen provaz, zadrhnut na několikerý uzel — a Foxl byl polapen.

„Tak, potvoro!“ zajásal Punčocha. „Mám tě! Po druhé mi neutečeš. Budeš sloužit za Voříška. A jen jak budeme doma, dostaneš výprask za to ranní darebáctví. Proto žes měl jet a ne utíkat, když je za tebe zaplaceno, psino neřádná. Já ti okážu, jakou to budeš mít kondici!“

Foxl vzpíral se sice všemi čtyřmi, ale brzy seznal, oč silnější jest jeho krotitel. A konečně dvojí neb trojí šlehnutí koncem provazu poučilo jej, že je lépe poslechnouti než vzdorovati. Zatím tedy poslechne — jakmile však se naskytne příležitost, uteče zas, ale pak někam dál.

Punčocha však taky byl poněkud obeznalý se psí psychologií a jakoby četl myšlenky Foxlovy odpovídal:

„Jen si nemysli, bestie, že zas práskneš do bot! Dám si na tebe pozor — a to mi věř, že si každou svévolnost odstůněš. Uvidíš brzy, kdo s koho!“

Uviděl sice Foxl, uviděl však i Matyáš Punčocha. Uviděli oba, že se nehodí každý pes ke každému člověku a naopak, zvláště spojí-li se za okolností jako v našem případě, náhodných a nucených. Snad měl Foxl mnohou dobrou vlastnost, ale Punčocha nevěděl o ní a nedovedl ji využitkovati. Snad mohl býti Punčocha výborným pánem a velitelem, ale Foxl neuměl se mu přizpůsobiti. A tak od prvé chvíle žili oba

v jakémsi vzájemném napjetí, v nepřátelství těžko tlumeném, ve ‚stavu obležení'. Foxl neměl ve své povaze ani za mák přítulnosti Voříškovy, jeho lichotivosti, jeho naprosté poslušnosti. Byl to zbojník nevypočitatelných nápadů a rozmarů, nezpůsobných manýr.

Punčocha pak od počátku mu nemohl odpustiti, že pro něj přišel o svého Voříška. Jaký to je rozdíl v povaze obou psů, Voříška a tohoto — tohoto dobrodruha, jehož nedovede ani pojmenovati. Zkusil všechna jména, co jich kdy slyšel: Nero, Káro, Sultán, Lord, Pik, Don, Tygr, Čokl, Pum a jaká ještě jiná — Foxl neslyšel a neposlouchal na žádné. Říkal mu tedy Punčocha Voříšek, ale tu teprv nový chovanec projevoval okázalou lhostejnost, nevšímavost a neposlušnost, jako by tímto nepříslušným jménem byl přímo urážen.

Propast neporozumění a nelásky mezi oběma šířila se den ode dne, a tu Matyáš Punčocha s hořkostí seznával, jak se na svém drahém Voříšku prohřešil, když jej tak bez rozvahy, lehkomyslně vydal neznámému, nejistému osudu. Trýzněn výčitkami poddával se vždy větší nenávisti k Foxlovi, což tento nekázněný, ale inteligentní pes vycítoval a stejným odplácel. Konečně Punčocha propadal zádumčivosti a sedával celé hodiny, hledě pod postel, pod níž líhal Foxl, stále číhající a čenichající, kterak by zas utekl.

Punčocha neklamně tušil, že cizího psa neoblomí, své vůli nepodrobí, a přec nemohl mu dáti svobodu, nemohl se od něho odloučiti, neboť stále doufal — —

Ano, več doufal? Sám si toho neuvědomoval. Cosi mlhavého tanulo mu na mysli. S počátku nemělo to vůbec tvaru. Ale poznenáhla nabývalo to jistých obrysů a pak — pak jednoho dne — vlastně však za noci, ve snu — zjevilo se mu to jako vidění. Punčocha málem že se nerozplakal, když ze sna procitl. Neboť se mu zdálo o vlaku, jenž hřměl stanicí choceňskou (nebo třebovskou), a ten vlak unášel jeho drahého Voříška, ne však oním směrem jako po prvé, nýbrž směrem o p a č n ý m! Ó, co znamená tento sen! Kde jest Josef Egyptský, aby mu jej vyložil!

A bylo to právě čtrnáctý den od onoho, kdy nelitostný Osud Voříška od něho odloučil. Ráno Punčocha nastupoval obvyklou službu jako v mrákotách, a zcela mechanicky počítal vlaky, jež projížděly stanicí, nákladní, osobní, smíšené. Jenom když z dáli zahřměl rychlík, oživily se jeho smysly. Přejel rychlík od Vídně, druhý od Vídně, a zas mizely v dáli. Teď však přijížděl rychlík od Olomouce. Punčocha cítil jakési elektrické napjetí ve všech žilách, ve všech čivách. Vlak přihřměl, zastavil, a vůdce vlaku zvolal tu na Punčochu:

„Hoděj frakem, Punčocho! Je tam za tendrem ňáký hafan, nezapomenou mu dát pít!“

Punčocha skočil, Punčocha otevřel nákladní vůz, Punčocha spatřil v něm povědomou bednu s mříží, Punčocha horečkou se chvějící odtrhl mříž, nahlédl do bedny, vykřikl „Voříšku!“ — z bedny vyskočil strakatý pes jako kostkovaný — Voříšek, jeho Voříšek! — Punčocha jej uchvátil, přitiskl na srdce, několika skoky byl ve svém domku, hodil Voříška na postel, popadl Foxla pod postelí za obojek, několika skoky byl zas u vagonu, vmetl nevítaného cizince do bedny, přidržel jej, postavil k němu nádobu s vodou, přirazil mříž, upevnil závoru, zasouvl vrátka vagonu. Vše to bylo dílem několika okamžiků. A ve chvatu a shonu, jaký vzniká vždy při příjezdu rychliku, nikdo si nevšiml Punčochova počínání. Na štěstí nepovšiml! Po pěti minutách vyhřměl rychlík z nádraží, aniž kdo tušil, že v něm nějako „collo“ čili zásilka byla vyměněna, podvržena. Foxl jel dále ku Praze a Punčocha radostí jak opilý vrávoral do svého domku, aby se na chvíli — než ho zase služba zavolá — věnoval svému ztracenému a zas nalezenému psu. Ani nepomyslil, zda učinil právě či neprávě, když psy prohodil, jako na to nepomyslil před čtrnácti dny. Vždyť arci neměl ani potuchy o tom, jaká korespondence byla vystřídána mezi zasílatelem Foxla a příjemcem Vo-

říška, a co pak ještě následovalo a dále nastati může. Měl svého Voříška a to mu stačilo. V jeho duši znova se vyjasnilo.

V.

O den dříve, než ‚polský' vlak projel stanicí choceňskou (nebo třebovskou), došel doktora Topůrka telegram od jeho polského klienta:

„Veškerá psina na pochodu! Expres rekomando poslány vyžádané podobizny a příslušný protokol. Objekt sám nejbližším rychlíkem. Avisujte ‚zvěřináře' a možno-li intervenujte při vydání zásilky — konstatovati totožnost psa s objektem fotografií. Obršt Goliáš."

Doktor Topůrko sáhl po diariu (advokátním deníku) a zaznamenal si pečlivě na zítřejší datum:

„Goliáš contra Hornys: dochůzka k rychlíku od České Třebové — zjistiti psa."

A na dnešní datum připsal poznámku:

„Goliáš contra Hornys: zpraviti Hornyse o příchodu psa."

Dr. Topůrko umínil si, že obě tyto pochůzky vykoná sám, osobně. Předně proto, že

ho případ velmi zajímal, poněvadž to byl první proces toho druhu; za druhé proto, že se jednalo o klienta „zahraničného“, a to rovněž o p r v n i h o takového klienta. Poslouží-li tomuto klientu dobře, není vyloučeno, že mu plukovník Goliáš u příležitosti dohodí jiného klienta ze svého okolí. Doktor Topůrko byl v té věci psychologem a dobře věděl, že jistí klienti, kteří pomocí kteréhokoli advokáta zvítězili, vynášejí pak tohoto svého advokáta do nebes a stávají se až náruživými dobrovolnými jeho agenty. A jsou šťastni, mohou-li někoho z přátel a známých zaplésti do procesu, jen aby ho pak dovedli ke ‚svému‘ advokátu. Právě tak jako pacienti, kteří byli některým lékařem vyléčeni, přisahají pak toliko na umění tohoto lékaře a shánějí mu v nejbližším příbuzenstvě i v širším kruhu známých další nemocný materiál.

Za třetí si doktor Topůrko proto vyhradil ‚osobní intervenci‘, že dostal od plukovníka přiměřenou zálohu. Viděl v něm muže, který ve svém ‚boji za právo‘ (dle prof. Iheringa) nepovolí do poslední krůpěje krve, a takových klientů — pane! — nutno si vážiti. Konečně (za čtvrté) mohl sice panu Hornysovi oznámiti příchod psa taky dopisem, ale za tový dopis možno účtovati toliko mizerný pakatel (zejména dle zavedeného úzkoprsého, nesympatického tarifu, až je z něho stydno člověku, který na svá studia právní vynaložil celou polovinu života,

a to polovinu nejkrásnější!) — kdežto za pochůzku osobní a spojenou s tím ztrátu času lze na palmární účet připsati číslici důstojnou právní vědy a praxe advokátní. Krom toho nutno s panem Hornysem rozumně pohovořiti, aby byl zachován v dobré míře. Aby nečinil námitek proti přijetí psa, kdyby dlouhou cestou na svém vzezření snad nějak utrpěl. Člověk nikdy neví — — — Konečně nutno zjistiti přesně dobu příjezdu vlaku, umluviti s panem Hornysem schůzku.

Pan Hornys přijal sice opětnou návštěvu doktora Topůrka s poměrnou zdvořilostí, ale zprávu o zítřejším návratu prodaného psa vyslechl s nahořklým úsměvem.

„Jen aby to byl můj pes," pronesl břitce, „a jen aby mu nic nechybělo."

„Ale dovolte," odpovídal doktor Topůrko, „muž, jakým jest pan plukovník Goliáš, jistě psům rozumí, jistě s vaším psem řádně nakládal, na cestu pečlivě jej opatřil, a není tedy pochyby — —"

„Pochyby sem, pochyby tam," řekl úsečně Dagobert Hornys. „Takové hrkání na železnici nesvědčí žádnému zvířeti příliš — neřku-li dvojí hrkání ve čtrnácti dnech. Taky pes má nervy — a nikdo neví, co ho cestou vyděsí. Tomu člověk musí rozumět."

Doktor Topůrko zakousl tento obalený výslepek, že psům nerozumí, ale v duchu si umínil, že — až bude pes řádně převzat — nezdvo-

řilost páně Hornysovu jak náleží mu omastí. Započítá mu to důkladně.

Pojednav s ptáčníkem ještě o zítřejším dostaveníčku na dráze, poroučel se.

Potom tedy nastal zítřek a schylovalo se ke třetí hodině, kdy měl přihřměti rychlík s předmětem sporu.

Snad ještě nikdy žádnému psu nebylo chystáno takové uvítání, jako tentokráte milému Foxlovi. Neboť se k němu dostavil nejen doktor Topůrko se svým solicitátorem Leopoldem Vykysalem, ale i diplomovaný zvěrolékář Bonifác Ourok. Doktor Topůrko přizval si tohoto znalce, aby jím dal zjistiti zdravotní stav očekávaného psa. Dostavil se taky pan Hornys, a ten se své strany přivedl zas domovníka Kobylku, jednak jako pomocníka, jednak jako svědka, neboť Kobylka byl časem jeho pravou rukou a byl již tou měrou zasvěcen v záležitosti páně Hornysovy, že v oboru drobné zvířeny mohl býti pokládán přímo za odborníka. Za soudního znalce mohl býti vůbec a bez výhrady jmenován, neboť víme ze zkušenosti, že mnohdy k ‚soudnímu znalectví' netřeba znalectví pražádného. Budiž tu však výslovně poznamenáno, že Vilibald Kobylka znal ‚osobně' Foxla, o nějž právě běželo. A krom těchto pěti osob stál zde ještě veřejný posluha, jejž doktor Topůrko sebral v poslední chvíli před nádražím následkem jakéhosi vnuknutí, kdyby snad ke zdolání nezbedného a nevázaného zví-

řete bylo třeba hrubé a neodolatelné síly. Vždyť sám se nemůže potýkati se psem čert ví jaké nátury!

I byla to úctyhodná, šestičlenná ‚deputace', která vyčkávala návratu dočasného exulanta. Chyběl jen slavnostní řečník a nádherné kytice květin. Ale je známo, že ani psi plemene nejušlechtilejšího nemají žádného smyslu pro květiny.

Hemžilo se na peroně množství lidí, čekajících na příchod přátel, příbuzných, členů rodiny, drahých duší. Ale jistě nikdo z nich nehořel takou netrpělivostí jako doktor Topůrko. Byl neklidný, chvílemi postál, aby promluvil několik slov se zvěrolékařem, a zase přecházel po peroně. Časem sáhl na levou náprsní kapsu, v níž ukrýval svůj hlavní trumf. Hned ráno totiž dodala mu pošta expresní zásilku z Polska, podobizny nešťastného Voříška i soudní protokol o fotografování a totožnosti psa. V protokole arci Vořišek nemohl býti jmenován a byl tam označen jenom jako „pes ve sporu jsoucí", v dalším pokračování pak zcela stručně jako „dotyčný pes". S důležitým aktem tím doktor Topůrko zatím se nepochlubil, s podobiznami se nevytasil. O těchto dokumentech neměl zatím pan Hornys míti ani potuchy. Však on příhodný okamžik nadejde!

Ani netušil doktor Topůrko, jak blízký ten „příhodný okamžik" jest.

Náhle se krytá nádražní dvorana naplnila desateronásobnou ozvěnou rachotu — to vjížděl pod její střechu rychlík, v jehožto železných plicích supalo to posledními výdechy. Doktora Topůrka zmocnilo se nesmírné rozčilení. Neměl očí pro nic jiného než pro nákladní vůz a nemohl se dočkati chvíle, až se peron vyprázdní. — Naproti tomu zdánlivě klidně stál opodál pan Hornys, hledíci stejným směrem jako doktor. Ale kdo by pana Hornyse byl bedlivěji pozoroval, byl by uhodl, že jest neméně rozčilen. V koutcích úst potrhávalo mu jako když telegrafuje a konečky prstů obou rukou chvěly se mu.

Konečně nákladní vagon otevřen (slavná deputace div že do něho nevlezla), konečně psí klec vytažena, mříž její zdvižena. S jedné strany stál tu s rukama vztaženýma Vilibald Kobylka, s druhé strany veřejný posluha, oba připraveni, aby se psa zmocnili a provaz na obojek mu zaklesli.

Tentokráte však Foxl nevyrazil z klece jako ďas, jako byl učinil na stanici před čtrnácti dny. Není pochyby, že si zapamatoval vše, co se po jeho útěku v Chocni (nebo Třebové) bylo událo, a patrně nestál o to, aby se celá historie opakovala. Jaká to podivuhodná psí inteligence! Jaké to naučení si vybral z nemilé zkušenosti své! Tentokráte dal se z bedny skoro násilím vytáhnouti, a když mu byl na obojek přivázán dvojí provaz — s jedné strany Kobylkou, s dru-

hé posluhou — prvé, co učinil, že se asi desetkrát otočil do kolečka, otvíraje při tom tlamu, jako by se chtěl popadnouti za ocas. Kobylka usoudil, že se mu ještě motá hlava následkem dlouhé jízdy a že z toho má závrať.

„Foxl!“ zavolal mírně, polohlasem pan Hornys, ukrývající se zúmysla za ostatními, aby zkoumal psa, pozná-li hlas bývalého pána.

Foxl zdvihl čenich, vztyčil slechy, větřil. Odkud zazněl známý ten hlas? Jeho psí tvář byla jedinou otázkou.

„Foxl!“ zvolal pan Hornys po druhé, nyní silněji.

Foxl zaštěkal, vytrhl se oběma mužům, kteří ho drželi, proklestil si cestu mezi nohami ostatních a již vyskakoval na pana Hornyse, div mu klobouk s hlavy nesrazil.

„Fuj, Foxl, žádné skotáctví!“ napomínal ho pán, a obraceje se k doktoru Topůrkovi řekl opovržlivě: „Ale jen bych teď rád věděl, j a k y voči a k d e ty voči má pan obršt Goliáš, že mně vo tomhle psu moh' psát, co psal! T o h o h l e psa dostal, t o h o h l e psa vrací — měl, co chtěl, a tak ho zvostudil, a na to na všechno si vezme ještě advokáta! No jestli v t o m se někdo vyzná — j á se v tom nevyznám! Jsou to na světě Tataři!“

Doktor Topůrko zcela bezděky přeslechl urážlivý výrok o plukovníku Goliáši; všechnu jeho pozornost, neřku-li všechny smysly zaujal

zjev psa, obskakujícího svého pána. Díval se na něj vyvalenýma očima a zvolal:

„Ale to není ten pes!“

„To je ten pes!“ dokazoval pan Hornys.

„Povídám, to není ten pes!“ opakoval doktor Topůrko. „Já čekám docela jiného psa!“

„Nevím, jakého čekáte vy,“ odpovídal jízlivě pan Hornys, „já čekal tohohle a ten přijel! Taky nemoh' přijet jiný, když jsem jiného neposlal. Arci — v dobrých rukách, zdá se, nebyl. Je špinavý jak rohožka na prahu a chudák vyzáblý! Takhle z mých rukou nevyšel.“

Doktor Topůrko rázem rozepjal kabát, div mu knoflíky neuletěly, sáhl v záprsí, vyňal obálku, z obálky několik podobizen. Ruce se mu třásly, když polovinu podobizen podával zvěrolékaři Ourokovi a všecek rozčilen volal:

„Račte, pane zvěrolékaři! Je to ten pes anebo není????“

Zvěrolékař jen zavadil okem o podobiznu a řekl:

„No to je evidentní, že to není ten pes. Tohle je docela jiná ‚ráce‘.“

Pan Hornys nahlédl zvěrolékaři přes rameno, s opovržením odplivl a vybuchl v tenkém, jedovatém smíchu:

„Tohle vůbec není žádná ráce! To je pes pro vostudu! To je pes, že by ho všichni psi

měli žalovat pro urážku psího plemene. To je taková venkovská zrůda — a takových je pět za krejcar."

Doktor Topůrko zbledl po slovech páně Hornysových jako mrtvola. Každé slovo, jež tu zoolog pronesl, pokládal přímo za urážku svého mandanta. Měl ve fasciklu species facti, nejprve od majora, potom zcela obšírné od plukovníka, obé pokládal za světitou pravdu. Měl tu celé album podobizen Voříškových, měl seznam osob, které byly svědky fotografování, i pokládal právem podobizny za neomylné. Konečně měl soudní protokol o totožnosti psa, plukovníkem Goliášem předvedeného, a je-li na světě něco svatého, pak je to jistě soudní protokol!

Na chvíli pomlčel, aby se nepřenáhlil. Potom přistoupil k Hornysovi a řekl k němu slovy žíravými jako lučavka:

„A toho psa, o němž jste se právě s takovým opovržením vyjádřil, poslal jste panu plukovníkovi, a toho psa vám pan plukovník vrátil. Kterak se stalo, že místo něho přichází pes naprosto jiný, nemohu zatím vysvětliti, ale jedno mi je nade vši pochybnost zjevno: že s vámi nelze spornou věc smířlivě vyříditi. Oznamuji vám, že jménem svého klienta podám bez odkladu žalobu na náhradu veškeré škody, která panu plukovníku z tohoto nereelního obchodu vzešla."

Dořekl, a provázen zvěrolékařem Ourokem a solicitátorem Vykysalem odcházel z nádraží.

— — —

Soudím, že není čtenáře, který by neuhodl, že po této události taky pan Hornys vzal si advokáta. Sotva však je čtenáře (a byť byl v procesech všelikých sebe honěnější), který by si dovedl pomysliti, jaký to nastal proces po návratu Foxlově a po podání žaloby doktorem Topůrkem a protižaloby zástupcem páně Hornysovým. Byl to proces, jehož akta v zaprášené soudní registratuře tvoří fascikl bezmála čtvrtcentový. Nebyli z něho moudří soudní znalci, nebyli z něho moudří zvěrolékaři, nebyli z něho moudři svědkové; a když doktor Topůrko produkoval u soudu podobizny nebohého Voříška a když pan Dagobert Hornys předvedl soudu svého Foxla, zatím zas už zotaveného a vykrmeného, a když odpřisáhl, že je to pes, kterého do Polska poslal a který se mu z Polska navrátil; když to dokázal i svědectvím Vilibalda Kobylky a když to dosvědčil i sám pan major Votruba — nebyl ze všeho moudrý ani slavný soud.

Avšak referent, jemuž proces o Foxla-Voříška byl přidělen, byl muž nade vše spravedlivý a do jisté míry i ctižádostivý, i zasvitla mu v temnotách záhady té jednoho dne jiskérka naděje. Což aby se otázal správy železniční na způsob a proceduru, jakými se řídí doprava psů? A po této niti dostal se až k napajecí stanici

choceňské (nebo třebovské), a požádal za výslech napaječe psů Matyáše Punčochy.

Matyáš Punčocha však zachoval se zcela důsledně a učinil ve věci, co v zájmu existence své učiniti mohl. Zapřel statečně vše. Bylť si vědom, co by mu hrozilo, kdyby se k eskamotáži své přiznal. Suspendování, disciplinárka, ztráta služby, bída nadosmrti. Matyáš Punčocha nebyl tak hloupý, aby se přiznával.

Pak tedy, poněvadž každý proces nějakým rozsudkem skončiti se musí, stalo se tak i tuto. Bylo nalezeno právem, že Foxl je skutečně Foxl, že pan Hornys vyřídil přesně zakázku dle objednávky, žaloba doktora Topůrka byla zamítnuta a jeho mandant odsouzen k náhradě škody panu Hornysovi, vzešlé mu „uvedením sporného psa foxteriéra, nazvaného Foxlem, u předešlý zdravotní stav a duševní rovnováhu, kteréž byly porušeny dvojí dalekou a rozrušující cestou, nedostatečným opatřením, po případě nezjištěným špatným nakládáním jiným, na něž možno souditi z výroku dvou přísežných znalců psů, jakož i slyšeného v té věci zvěrolékaře Makaria Kozlíka," — a rozumí se, že klient páně Topůrkův, plukovník Goliáš, odsouzen taky k náhradě veškerých soudních útrat. Tak praskla padesátka závdavku na psa, praskla záloha od plukovníka a praskla ještě nějaká další padesátka.

Když doktor Topůrko zaslal plukovníku Goliášovi závěrečný účet, a když od něho dostal

doplatek prosouzených peněz, vypadl z balíčku bankovek lístek, na němž bylo napsáno rázovitým rukopisem Goliášovým:

„Košamstrdýnr, pane doktore! Po druhé si zase posloužím!!! — Goliáš.“

Doktoru Topůrkovi vypadl lístek, sklesly ruce. Tato žíravá ironie plukovníkova byla horší než jed. Vždyť učinil, co učiniti mohl, dovedl, směl.

*

Historie byla skončena pro všechny účastníky, toliko doktor Topůrko nemohl se odhodlati, aby fascikl Goliášův uložil k ‚mrtvolám‘, které dřímají věčný sen v každé registratuře advokátní. Jemu se případ s Foxlem stal téměř utkvělou myšlenkou. S radostí byl by obětoval všechen palmár, jejž mu proces vynesl, ba, bez bolesti byl by zaplatil sám všechny útraty, kdyby se mu za ně bylo mohlo dostati zadostučinění; kdyby byl mohl přesvědčiti plukovníka, že proces byl ztracen ne jeho vinou, ale shlukem nahodilých, avšak tajemných a nezbádaných okolností.

V této snaze doktor Topůrko udržoval stálý, ač tajený styk s některými činiteli při dráze v nezlomné naději, že konečně spadne rouška, zastírající jistý černý okamžik v životě Foxlově a v životě ještě jiného, neznámého a nezvěstného psa.

A doktor Topůrko nebyl v naději své zklamán. Uplynulo několik měsíců a po těchto mě-

sících slavili v Chocni (nebo Třebové) posvícení a zvláště je oslavoval Matyáš Punčocha, kterýž se dostavil i s věrným Voříškem svým, jejž posadil vedle sebe na lavici.

Hostí přibývalo a konečně kterýs opozdilý účastník, nemohoucí najíti místa k posezení a vidoucí, jak si Voříšek vedle pána hoví, pronesl opovržlivě, že pes patří pod lavici a ne na lavici.

Punčocha toho dne dávno již nepočítal půllitry, jež do sebe vléval, a podrážděn zvolal:

„Hohó! Před tím musíš smeknout, kamaráde! Ten byl dál ve světě, než my všichni. Ten byl až v Polcku a tam sloužil u obršta a toho stál peněz, že by za ně byl pár koní!"

Slovo dalo slovo, a Punčocha, jemuž se posvícenskou náladou jazyk dokona rozvázal, vyklopil celou historii, jak Voříška dvakrát ‚prověksloval'.

Ovšem, hůř mu bylo druhý den ráno, když jej obeslal přednosta, jemuž se bezděčné doznání Punčochovo za tepla k uším doneslo. Po marných pokusech, aby zalhal, přiznal se Punčocha konečně i přednostovi. A bez prodlení šla relace do Prahy, správa dráhy referovala soudu, jemuž před měsíci záporně byla odpověděla, soud vyrozuměl doktora Topůrka — a tehda doktor Topůrko prožil nejšťastnější den života svého. Byl rehabilitován!

Neprodlévaje vyžádal si opisy příslušných akt, zaslal je s vylíčením vyjasněné nyní historie plukovníku Goliášovi a na konec připojil:

„Prosím za odpověď, mám-li v důsledku Punčochova doznání zahájiti nový proces. Ovšem nesmím zatajiti, že by ho to stálo třeba existenci, i doporučuji pro něj milost. Soudím, že je dosti vytrestán strachem, v němž po celý týden tone. Konečně prosím za zprávu, přejete-li si ještě foxteriéra. Pan Hornys má čerstvou zásobu, tři exempláře jako rtuť."

Načež obršt Goliáš obratem pošty odpověděl:

„Milý doktore, žádný nový proces! Stál mne první zlosti a peněz dost, ale po Vašem sdělení všeho toho ani nelituji. Jakživo mi nic nezpůsobilo takovou kratochvíli, jako tato Punčochova eskamotáž — je to čipérný chlapík a znamenitě to vyvedl. V našem kasině se mohli uřehtat a já do smrti na Foxla-Voříška nezapomenu. Ale nového foxteriéra mi neposílejte — po druhé bych dostal třeba kocoura. Chystám se do Prahy a pak si nějakého moudrého Foxla sám odvezu. Vždyť taky s tím zpropadeným Dagobertem Hornysem se musím smířit. Váš obršt Goliáš."

EXEKUCE.

Příběh ze života uměleckého.

(Nár. Listy v květnu a červnu 1910.)

I. Ve schodišti.

Muž, který pracně slézal schody — výš a výše — výš a výše — znenáhla polevoval. Že je posud v okrese vinohradském, věděl docela jistě. Na všechen způsob věděl, že jest anebo že do nedávna byl v okrese tom co do směru horizontálního čili obzorného nebo vodorovného. Byla by mu to i každá okresní mapa dosvědčila. Naproti tomu byla by v něm mohla vzniknouti pochybnost, kdyby byl počal uvažovati o směru vertikálním čili kolmém, vzhůru jdoucím. Neboť do jaké výše k obloze sahá který okres — a tedy tuto okres vinohradský — o tom nebylo v instrukcích jeho ani v úředním schematismu pranic. Na štěstí muž, lezoucí do závratné výše, neuvažoval o tom a držel se popisného čísla, na něž ho pan kancelista okresního soudu zvlášť a důrazně byl upozornil. Toto číslo byl po dvouhodinném pracném hledání šťastně nalezl, dole nade vraty vysokánského

domu si přečetl, a číslo to shodovalo se i s číslem, jímž byl opatřen úřední akt, který se skrýval s jinými ještě lejstry ve služební torbě pod paždím mužovým.

Ve kterém však jest patře čili poschodí, toho si již muž v černém komisním oděvu a v kašketě s jablíčkem uvědomiti nedovedl. Tolik pamatoval, že — když slezl prvních patnáct neb osmnáct schodů — četl na tabulce dostoupeného oddílu domovního „P ř í z e m e k“. Nebyl sice z povolání ani fysikem, ani geometrem, ani dlaždičem, přes to však, přečet nápis, lehce zavrtěl hlavou, jako by mu do ní nechtělo, že musil přes osmnáct schodů do p ř í z e m k u. — Potom se vynesl o dalších dvacet schodů výše, a tu četl na tabulce „M e z z a n i n“. Nebyl žádným linguistou a neměl ponětí, z jakého pokladu jazykového je toto slovo vydrancováno, z praxe však mu bylo známo, že se tak označuje zvýšený přízemek neboli mezipatro.

„Jo, jo,“ tolik asi mu prolétlo hlavou, aniž by vlastně bylo nabylo určitého tvaru slovesného, byť i pomyslného jen, „to se shoduje. Osmnáct a dvacet — to je hezký zvýšený p ř í z e m e k, že by nebylo radno položit se odtud rovnou cestou na tratuár!“ — Potom stoupal dál a výše, stále výše, a četl tabulky „P r v n í p a t r o“ — „D r u h é p a t r o“ — „T ř e t í p a t r o“ — — a potom lezl ještě výše, kde však

již nebylo žádných tabulek, ale zdánlivě taky žádného konce schodů.

V této části schodiště však jako by měl zcela určitou míru v nohách — seznal náhle, že jsou schody vyšší. Přičítal rostoucí únavě, že musí nohy výše zdvíhati, ale zkušený stavitel nebo kameník byl by mu dosvědčil, že se o větší výšce schodů neklame. Pokud vedly do pater, označených tabulkami, byly schody čtrnácticentimetrové, ale jakmile počaly stoupati v oblasti bezejmenné, k půdám, prádelně a ateliéru, tam již byly šestnácticentimetrové. By byl zvěděl tuto skutečnost, byl by se muž podivil, v jaký citlivý měřický nástroj se mohou nohy za jistých podmínek proměniti.

Nevěděl tedy, zda dostoupil patra pátého neb šestého, ale konečně byl muž nahoře, a když vystoupil na rovinu, málem se zapotácel — patrně účinkem toho, že se vystupováním tolikrát a tolikrát okolo vlastní osy otočil. I zachytil se bradlení, z hluboka vydechl a rozhlédl se. Zaplať Bůh, že nelezl nadarmo! Tu právě proti schodům tkvěla nade dveřmi tabulka:

Apolonius Méršvajndl,
sochař.

„Jen aby taky byl doma!“ povzdychl muž. Sáhl do kapsy ouřední černé uniformy, vytáhl modrý kapesník, sňal kašket, setřel bohatý pot s čela, nasadil kašket, zastrčil šátek, při-

kročil ke dveřím a skoro ostýchavě, bojácně zafukal. Činil tak pln obavy, dostane-li se mu odpovědi.

Dobrý bůh všech soudních vykonavatelův byl mu příznivý. Jen dofukal, ozvalo se z nitra hlasem nějak vřeskným a rozléhajícím se:

„Jen dále — bez klepání!“

Muž vykonavatel stiskl kliku a vstoupil.

II. Na prahu atelieru.

Vstoupiv, octl se muž v prostoru dosti obšírném a jasném. Ale v prostoru tak podivně zařízeném, že skoro zapomněl za sebou zavříti, nebo aspoň dovříti. Kamkoli posud byl vstoupil, všady byl uvyklý viděti zařízení obyčejné, sice chudší nebo bohatší, zcela prosté nebo hodně nádherné, ale takové, v jakém lidé pravidelně bydlívají. Byla-li to kuchyně, kam kdy vkročil, spatřil tam prostý bílý stůl a na něm třeba vál s nudlemi nebo s mísou kynoucího těsta na vdolky, buchty; kuchyňskou kredenc s hrnečky a sklenicemi, několik škopků, služčinu postel se strakatými povlaky, v koutě smetáky a košťata, na podlaze garnituru všelikých hadrů, někdy taky vaničku na děti a jiné hygienické nádobí a přístroje.

Byl-li uveden anebo vpuštěn do pokoje, vídal stůl pokrytý buď ubrusem nebo plyšovým kobercem, garnituru židlí nebo křesel, pohovku,

stůl psací nebo k šití, kredence vyřezávané co nejuměleji a nejdůmyslněji, aby se v jejich ornamentech, kroužených sloupcích, římsičkách a hlavicích, závitech a lupení mohlo co nejvíce prachu nachytati, neboť v řádné domácnosti nemůže býti nikdy dosti prachu pro pečlivé a svědomité služky, aby měly po ustlání, uklizení a po poledním nádobí co utírati. Vídal také pianina, harmonia a klavíry v takových elegantnějších domácnostech, ba i fonografy, a co jich už vlastní rukou opatřil pečetí a konečně dal odnésti do dražby, aniž při tom tušil, jak byl tento jeho výkon žehnán vděčnými sousedy za tenkými zdmi, když jejich utýraný sluch pojednou lačně lokal hluboké ticho z končin, odkud se jindy ozývalo nekonečné řinčení.

Ale v prostoru, do něhož nyní vstoupil, nebylo nic takového, ba ani podobného nic. Ach ano, právě proti dveřím byla pohovka, na níž odpočíval muž, který ho byl tak vlídně dále pozýval. Ale i tato pohovka byla jiná, než vídal v domácnostech řádných, kam ho úřad jeho nejčastěji zaváděl. Viděl čtyry její holé nohy, zdánlivě vůbec nehoblované, pokud mohl ode dveří posouditi. Na těch nohách — zdálo se — leželo pouhé prkno, nebo dvě prkna, na prknech pak cosi jako žíněnka, která snad pro nějaké provinění byla kdysi na dvanáct hodin vložena do stoupy. Tak byla zdeptána, zvalchována, zmlácena, až její povlak po stranách, nemoha již

vzdorovati mučení, popraskal, popukal, a vnitřnosti žíněnky vyhřezly. Arci, zkušený vykonavatel, vrhnuv ještě jeden pohled směrem k pohovce, seznal rázem, že „žíněnka“ honosí se toliko povrchně jménem šťastnějších družek, že však nitro její není vycpáno látkou živočišnou, rohovitou, skutečnými žíněmi totiž, ale že tvůrce její uchýlil se k botanice a natěťchal cvilichový povlak mořskou travou.

Pohovka tato, nebo aspoň její spodní, dřevěná konstrukce nasvědčovala tomu — (a taky soudný zrak vykonavatelův odhadoval v duchu stejně) — že jest výrobkem samodílným, utvořeným af ze zábavy, af z potřeby nebo z pouhé lidské nápodobivosti. Vykonavatel, hledě na ni, bezděky vzpomněl na vojanská léta svá a na jediný kus nábytku, který stával v kasárni šatlavě, do níž jako kaprál vodíval provinilce. Nábytku tomu říkali na vojně pryčna, ale pryčna ta nebyla vyzdobena žíněnkou ani ze žíní ani z mořské trávy. Tímto přepychem opatřil si pohovku svou sám Apolonius Méršvajndl, neboť mu sloužila i za lože. Arci jen za oněch nocí, které skutečně trávil doma na loži, neboť častěji přespával taky u přátel a mnohdy vůbec pokládal noční spánek za zbytečný. Za to tím častěji uchyloval se na odpočívadlo své za dne, a to hlavně za sychravých dnů podzimních a mrazivých dnů zimních, kdy krb jeho domácí byl naprosto studený. Tuto studenost učiníme pocho-

pitelnější, řekneme-li, že jeho umělecká dílna vůbec neměla krbu nebo čehosi jiného, v čem by bývalo možno topiti. Budiž nám shovívavě prominuta slovní hříčka, že Apolonius Méršvajndl byl zařízen jenom na topení myší, které k němu zavítávaly ze sousední půdy, a to nejen za nejvyšší bídy, ale i z nesmírné lehkovážnosti a nezkušenosti. Byly to myši první generace, myši, které přišly na svět až v tomto domě, jenž tu stál od nedávna. Neboť myši, které hledaly v ateliéru Méršvajndlově podmínky životní, totiž něco k snědku, byly myši nadobro naivní. Žerou sice myši ledacos, avšak sochařskou hlínu a štukatérskou sádru nežerou. Jiných požívatin pak u Méršvajndla naprosto nebylo, neboť hlad svůj ukájel pravidelně mimo dům, v domech šenkovních a v pivovarech, v jídelnách uzenářův. Domů nosil toliko odpadky a ty zlomyslně líčil na ubohé myši shánějící pracně potřeby životní. Záludný a zákeřný přístroj na hubení nevinných hlodavcův zrobil sám z kusa tvrdé lepenky, kterýmž pokrýval umyvadlo své. Uprostřed poklopu bylo ‚propadliště', jímž drobná zvířátka padala střemhlav do umyvadla, aniž dosáhla vnady, připevněné nad zrádným, pohyblivým sklopcem.

Je-li však pravda, co tvrdí přírodozpytci, že opětované, staleté nebo tisícileté zkušenosti mění se v pronásledovaném živočichu v neomylný pud, s nímž se další generace rodí k životu, pak pevně doufejme, že Apolonius Méršvajndl kdysi po le-

tech marně bude lákati nebohé hryzky do vražedného doupěte svého. Jen dočká-li toho!

Zatím host sochařův rozhlížel se zevrubněji atelierem, a co viděl na podlaze, na všelikých bednách a stojanech a na stěnách, naplňovalo ho úžasem větším a větším.

III. V neznámém interiéru.

Pověděli jsme, že muže, vstoupivšího do ateliéru páně Méršvajndlova, uchvátila novota všeho, co kolem sebe uzřel. Řekli jsme taky, že na své pouti životní, což u něho bylo totožné s cestami v ouřední povinnosti, seznal mnoho interiérů neboli vnitřků, což v našem případě znamená byty, dílny, obchodní místnosti. Ve všech těchto ‚vnitřcích' byl muž s lejstry pod paždím jako doma a ve všech se setkával se zjevy známými, povědomými, a zraky jeho zpravidla rázem utkvívaly na předmětech, které se nejlépe hodily k jeho úřednímu jednání.

Interiér páně Méršvajndlův nevykazoval nic takového. Muž v černém, šosatém kabátě se rozhlédl a — —

Pardon! Sluší tu pověděti, že úřední povolání mužovo dodalo jeho zrakům zvláštního cviku, ano vypěstovalo jakousi novou a snad nikdy neselhávající jejich vlastnost, jaké nemají zraky lidí obyčejných. Oči jeho jediným pohledem roz-

létly se prostorem, že viděl současně v před, na pravo i na levo, ba, není vyloučeno, že dovedl vidět i za sebe. Taky teď, když byl vstoupil do ateliéru, rozlétly se takovým kruhem, a co spatřily, bylo příčinou, že mu v zápětí blesklo hlavou:

„Tof je jako nějaké museum!“

Dlužno vzdáti všechnu poctu tomuto jeho pomyšlení, jež prozrazovalo značný bystrovtip. Mělť o museích pojem, že se v nich shromažďují všeliké staré a polámané věci, které jinak nejsou k rozumné nějaké potřebě, sám však nikdy v žádném takovém museu nebyl, zejména se mu jakživo nepřihodilo, aby ho pan auskultant, pan adjunkt anebo dokonce sám pan přednosta okresního soudu byl poslal do kteréhokoli musea na zájem.

Tof je jako nějaké museum! Hlavně proto si tak pomyslil, že se nevyznal v předmětech, které se tu jeho udiveným zrakům jevily. Lépe by byl chápal, by jen trochu byl býval honěn v mythologii. Neboť tu byly nakupeny odlitky všelikých antických soch a sošek, Venuší, Minerv, Dian, Satyrů, bakchantek, Herkulů, Jupiterů. Stály ty figury na podlaze, na stojanech, na policích, a málokterá byla celá. Každé chyběla buď hlava nebo ruka, noha, někdy třeba nohy obě. Ba, byla tu i těla nadobro zmrzačená, bez hlav a bez končetin, nic než trupy, a na zdech dokonce visely i jednotlivé nohy a ruce, větší, menší,

kratší a delší, někde pouhá kolena anebo lýtka, a místy také údy jako z řemenů spletené, bez hladkého obalu ‚masového', bez kůže. Muž netušil, že jsou to kusy, na nichž Méršvajndl studovával kdysi svalstvo lidského těla, ale v tom okamžiku vytanulo mu na paměti, že přece byl jednou — jedinkrát v jistém museu. Bylo to kdysi o Josefské pouti, na jeho svátek, kdy ho zlákaly všeliké obrazy na velikých plátnech na boudě, která měla nápis „Anatomické museum Antonia Crassé, pouze pro dospělé". — Muž se pokládal za dospělého, neboť měl nedávno po svatbě, vstupné obnášelo jen starý stříbrný dvoušesták, muž tam tedy vlezl — a málem že ho tehda neodnesli v zelené truhle rovnou do špitálu. Viděl tam věci tak podivné, o jakých se mu do té chvíle ani nesnilo, zejména v ‚extrakabinetě', za jehož prohlídku zaplatil další stříbrný šesták, že dřív než došel posledního preparátu, udělalo se mu strašlivě zle, takže ho pan Antonio Crassé vlastnoručně musil omývati octem a vlastnoručně jej vyvedl z boudy. Bylo to v neděli, mladá žena tehda připravovala k obědu vepřovou pečeni, ale na tu se nešťastník nemohl ani podívat a odstonával návštěvu musea celé tři dny. Zdá se, že tato příhoda zavinila, že na celý další život pojal nechuť ke všem museím, ať v nich ukazovali cokoli. Do smrti na to nezapomene. A také teď, když spatřil porůznu všeliké ty oudy, třeba že bílé, bez ma-

sového zbarvení, jako je měl v museu svém pan Antonio Crassé, živě si vzpomněl na tehdejší zkušenost, a nebýt v cizím ‚vnitřku', málem by byl odplivl. —

Spatřil v dílně Apolonia Méršvajndla i stojany, na pohled otáčivé, a na nich cosi netvárného, jako balvany obtočené hadry. To byla díla, o nichž Apolonius Méršvajndl ‚pracoval', ale na která již asi dávno nesáhl, jak bylo lze souditi z hadrů nadobro proschlých, zkornatělých, nepostřikovaných. A teď — teď se zahleděl muž do kouta, kde na podélné, kolmo postavené boudě stál sádrový odlitek ženy, velikosti téměř životní, ženy která se honosila bujnými tvary ve všech skoro směrech, za to však neměla ani kouska oděvu.

Muž nevěděl, že je to tak zvaná karyatida, socha, kteréž pro budoucnost určeno, aby společně s jinou sochou (a nejspíše sochou zas pohlaví mužského) držela aspoň zdánlivě nějaký balkon nade vraty domu, nebo aby zdobila nádherné schodiště v moderním nějakém paláci činžovním. Ale díval se, díval, díval. Byl to zjev ženské krásy, jakých ve všedním životě vídati málokdy, v podobné vzdušné toaletě vůbec nikdy. —

IV. Objevuje se nájemník Méršvajndl.

„Jo, jo, to koukaj', tatíku!" ozvalo se náhle břitkým hlasem do ticha prostoru.

Bylo v tom zvuku cosi posměšného, a muži, jenž pozoroval odlitek ženské figury, připadalo zvolání skoro jako zamečení.

Ulekl se a otočil hlavu po zvuku, kterýž vycházel s oné pohovky, která se muži při prvním letmém pohledu jevila prázdnou.

Teprv nyní viděl, že není prázdná, ale klam jeho prve byl zcela pochopitelný. Spočívaloť na pohovce nějaké tělo, zahalené od prstů noh až po bradu bezbarvou pokryvkou, která se ve výkladních skříních obchodníků s koberci nazývá ‚velbloudí', ale když pozbude vláčné, měkké srsti, jest praobyčejnou houní.

Tato pokryvka dávno neměla ani chloupku, jak byla odřena, zmicena. Bylať majetníku svému vším, čím jen taková pokryvka býti dovede. Byla mu svrchní peřinou na lůžku, byla mu županem za sychravých jiter, než se oblékl; do

této pokryvky zahaloval se, když mu někdy bylo konati krátké noční vycházky z atelieru, jí také obaloval modely své, když se v nevytápěném atelieru roztřásaly zimou, a časem opásával se jí při práci, když mu některou rozbitou tabulkou velikého okna příliš táhlo na nohy. Slezou člověku věkem všechny vlasy s hlavy — jaký div, že i s pokryvky slezlo vše, co ji kdysi činilo hodnu honosivého názvu ‚velbloudí srsti', a zbyla jen ona řitice, z níž by byl mohl udělati čeřen na ryby. Ale Méršvajndl nebyl rybářem, Méršvajndl znal ryby jen ve stavu upraveném k požívání.

Pod touto pokryvkou leželo tělo dlouhé, hnátité sice, ale tak hubené, že se zdálo, že pokryvka leží přímo na pohovce. A na jednom konci vyčnívala toliko hlava, skoro stejně bezbarvá, jako byla pohovka i pokryvka. Pod krátkým, uštěpačným nosem ježily se tupé kníry, nad nosem blýskalo dvé šedivých očí.

Tyto oči upíraly se nyní zlomyslným výrazem na hostě, kterýž byl do ateliéru zavítal.

Zatím příchozí, překvapený nenadálým oslovením, vzpamatoval se, smekl kašket s jablíčkem, uklonil se a řekl zdvořile:

„Má úcta, vašnosti, služebník!"

Připamatoval si, že ho pan auskultant ještě v poslední chvíli, na samém prahu úřadovny zastavil a důtklivě nabádal, aby s panem Méršvajndlem jednal sice ouředně zcela rozhodně,

avšak opatrně a zdvořile, poněvadž prý je to ‚hořký host'. Taky prý mu má vykati, poněvadž je to umělec a vlastenec. Muž zapamatoval si toto ponaučení, ale velmi ho překvapilo, že pan Méršvajndl sám oniká, — a že ho nazval ‚tatíkem', to ho až zarazilo. Byla to důvěrnost, jaké se odvážil málokdo, koho v úředním poslání svém kdy navštívil.

Když přichozí smekl, ozval se muž na pohovce poznovu:

„Nechaj na hlavě, tatiku, není tady horko. A co pak nám nesou? Jdou si něco koupit?"

Přichozí víc a více se vzpamatovával a snažil se, aby se vpravil ve svou úřední posici. Vtiskl tedy zas kašket na hlavu, sáhl pro torbu pod levým paždím, vyňal z ní jakýsi akt a pronesl vážně:

„Přicházím od soudu, vašnosti, stran té dlužné činže — snad ráčíte vědět — punkto stodvacet korun s příslušnými ouroky a soudními útratami, vůbec cum sua causa — mám vykonat zájem, v pádu totiž byste nezaplatil. Ale já doufám, že ráčíte zaplatit, abych nemusel přikročit k zabavení a zapečetění svrchků . . ."

„Voni sou náramně lehkověrnej člověk," ozval se muž na pohovce káravým tónem, „a takovy lehkověrny lidi by soud neměl nikam posílat Ostatně — kde pak je ten starý partyka, co ke mně dycky chodí?"

„Vašnosta myslí kolegu Zvonička? Ach, ten už asi dochodil! Leží tři neděle ve špitále, je pryč na nohy a půjde mně se zdá do pense, vyliže-li se z toho vůbec. Ten už nepůjde nikam na zájem."

„Viděj, tatíku, to má ze své horlivosti. Teď se může poděkovat eráru, že ho připravil o nohy. Může jim to bejt na vejstrahu. Neženou se tak do toho, daj si na čas, a můžou si prodloužit život. Já jim pak nový nohy nepřidělám, a dybych přidělal, běhat by na nich nemohli. — Tak voni dou za něho! No sednou si, tatíku."

Soudní vykonavatel se bezděky ošil. Stálé oslovování ‚tatíku' bylo mu nějak nemilé. Cítil, že tento kamarádský způsob nikterak se nehodí k výkonu, jejž právě hodlal předsevzíti; že značně podlamuje úřední jeho autoritu; že on, vykonavatel, představuje v tomto okamžiku celou tu státní moc, která veškerou tíhou má dolehnouti na liknavého dlužníka — veškerou tíhou a všemi prostředky, jež jí jsou po ruce, a této nesmírné moci, kteréž na konec nikdo nevyvzdoruje, nemá nikdo říkati ‚tatíku'. Ačkoliv to není zjevná urážka, kterou by bylo lze zahrnouti pod paragraf 312., přece to není pranic lichotivého a ve chvíli ouředního zakročení příslušného.

Vykonavatel si umínil, že učiní pokus, aby dlužníka uvedl v náležité koleje, i řekl:

„Jsem soudní vykonavatel, vašnosti, jmenuji se Podrážka, a mám nařízeno, abych přinesl buď dlužné peníze pro domácího pána Labufu, nebo abych zabavil, co se zabaviti dá, vašnosti. Tak."

„Jo, jo, pane Podrážko," řekl sochař Méršvajndl skřípavým hlasem, „to nejsou první! Tady jich už bylo. Zeptaj se kolegy Zvoníčka — a viděj, teď leží s nohama a je na ně pryč. Radil bych jim, aby si zadali o jiný referát na ouřadě, sic jich tam uštvou jako pana Zvoníčka a přijdou taky o nohy. Daj na moje slova."

Vykonavatel Podrážka zasmušil se poněkud.

„No, upřímně řečeno, vašnosti, není to radost žádná. Počítám-li dobře, račte bydlit asi v šestém poschodí..."

„A to si mohou gratulovat, Podrážko," přerušil ho sochař, „že tu není sedum poschodí, sice bych bydlil až v sedmém. Ještě dybychom tu měli lift. Vědí voni, co je lift?"

„Lift, vašnosti?" tázal se vykonavatel. A z tónu jeho otázky bylo zřejmo, že neví, co to jest.

„Viděj, viděj, a to je pak ouřad! Lift je vytahovadlo, vědí, kterým se bez namáhání dostanou až na půdu, a dolů seběhnou jako slepička. A lift by měl být v každém domě, zvláště když domácí požaduje takovou kriminální činži, jako pan Labuťa, vědí. A proto, vědí, že tu není lift, neplatím já činži. A dyby oni ztratili u sou-

du slovo, aby panu Labufovi nařídil, aby dal postavit lift, zavděčili by se nejen mně, ale všem nájemníkům v domě, a sám by měli náramné ulehčení. Co by si ušetřili běhání. Co tomu říkaj?“

Podrážka nevěděl, co by říkal. Skoro se mu zdálo, že si Méršvajndl z něho tropí šašky. Zahalil se tedy v důstojné mlčení, vytáhl z torby arch čistého papíru, z kapsy péro, a ohlédl se, kam by usedl, aby napsal zájemný protokol.

V. Přátelský rozhovor sochařův s vykonavatelem. — Zájem neslibuje uspokojivého výsledku.

K čemu se tu vykonavatel Podrážka chystal, neviděl mistr Méršvajndl po prvé. Zcela naopak, bylo mu to dávno povědomým divadlem. Ale přes to sledoval přípravy vykonavatelovy s jakousi prostomilou, naivní zvědavostí. Tělem ani nepohnul, toliko hlavu o poznání výše posunul. V jiskrných očích jen mu hrálo, kníry ještě více se naježily, ústy jako by mu poškubávalo. A když se vykonavatel Podrážka otáčel, nevěda, kam by arch papíru položil, otázal se pojednou Méršvajndl:

„Co pak to zamejšlej, tatiku?"

„Vašnosti, musím sepsat protokol," odpověděl vykonavatel.

„Jakej pak protokol?" tázal se Méršvajndl.

„Vašnosti, exekuční protokol," odpovídal Podrážka. „Můžete si pomyslit, vašnosti, že sem zbůhdarma nelezu."

„No dobrá, tatíku, když jich to těší, napíšou si protokol.“

Vykonavatel teď po prvé se nějak pohrdlivě usmál a řekl:

„Vašnosti je na omylu, že bych to dělal právě pro potěšení. To bych si vybral jinou věc. Ale je to povinnost. Slavný soud mi nařídí: jdi, zajmi, co najdeš, a napiš protokol. Proto jsem tady, vašnosti.“

„Tak řeknou slavnému soudu, Vodrážko, že se mu dávám uctivě poroučet, ale že je náramně dětinskej. Má už celou sbírku takovejch protokolů, a rád bych věděl, k čemu to shání. Nikdo mu za to nic nedá.“

„Vašnosti,“ řekl Podrážka vážně, „račte být ohledně slavného soudu opatrnější. Soud je nedotknutelný ouřad, a koná taky jen povinnost. Pan Labuťa žádá své, jako každý, a když to nejde po dobrém, žene na exekuci a pak to požene do licitace. Já jsem taky nájemník, vašnosti, a taky musím platit byt. A platím, vašnosti, pořádně a každý kvartál napřed.“

„To sou taky dětina,“ mluvil řezavě Méršvajndl, „a jen tak vokrádaj děti, maj-li jaké. Podívaj se, já už sedum let neplatím nájem, a pořád bydlím. Arci, mnoho pohodlí nemám, koupelnu žádnou, elektriku žádnou, pokojík pro služebnictvo žádnej, a kdybych se chtěl voženit — řeknou mně na svý dobry svědomí, Zarážko: můžu já se do tohodle voženit?“

Vykonavatel byl na rozpacích s odpovědí, i pokrčil jen rameny. A Méršvajndl pokračoval:

„Tak viděj, tady sou v koncích i se svým ouřadem. Řeknou mně, jsou voni ženatej?“

„S dovolením, jsem,“ odpovídal vykonavatel.

„A sou spokojenej?“ tázal se Méršvajndl.

Toto vyslýchání bylo vykonavateli skoro nepříjemné a zdálo se mu dokonce nemístným, ale neměl dosti odvahy, aby odepřel odpověď. Ve zvuku sochařově bylo cosi neodolatelného, rozkazovacího, odpověď vynucujícího. Odpovídal tedy:

„No, vašnosti, jak se to vezme. Celkem je člověk spokojen. Má jakýsi pořádek, pravidelnost, a hlavní věc, není tak opuštěn. Toť se ví, starosti jsou s tím taky. Ale je to outulek, domácnost. Člověk má domov.“

„Tak viděj,“ hovořil Méršvajndl. „A nemám já taky právo na šťastnou domácnost? Na pospolitý život? Myslej voni, že ve mně je příroda hluchoněmá? Že ve mně dávno nepromluvila? A jak ve mně mluví! A já jen dycky musím říct: přírodo, drž hubu, kam pak bych tady ženu položil? Řeknou sám, pane Vyrážko!“

Vykonavatel se ošíval, slyše již po tolikáté své jméno zkomolené, ale teď se rozhlédl prostorem a řekl:

„To je pravda, sem by bylo těžké vdávání,

aspoň z pořádné rodiny. A jen taková partie by mohla vašnostu vytrhnout."

Hned potom však se rozpomenul na vlastní účel návštěvy a pronesl:

„Vašnosti, mám ještě mnoho běhání — snad abychom začali?"

„Ježíš Marjá, Vyvářko, začnou si!" pobízel Méršvajndl. „Já jim nekladu žádny překážky, bůh zachraň. Konaj bez ohledu svou povinnost."

Vykonavatel opět se rozhlédl, zastavuje se na jednotlivých předmětech, a řekl skromně:

„Nesměl bych prosit o trochu inkoustu?"

„Jó, milej Vodvářko, takovej luxus u mně nehledaj! Jaký pak u mně psaní! Míval sem taky inkoust, ale dyž sem pak někdy potřeboval psát, byl v láhvičce na dně škraloup. Vyschlo to. Řek sem si: na to už penize nevynaložím! A teď si vypomáhám inkoustem od domovnice dole, ta má študenta. Dybyste si k ní chtěl doskočit..."

Vykonavatel úlekem o krok couvl.

„Šmarjá, vašnosti! Zas dolů a zas nahoru?"

„No viděj, pane Porážko, telefon tu taky nemám. A z takovýho holubníku se má ještě platit?"

„Ale vašnosti," namítl vykonavatel, „to všechno jste ráčil vidět, když jste atelier najímal."

„Sou na omylu, Zavářko," vyvracel sochař. „Když člověk najímá, nevidí nic. Nebo vlastně vidí jen hezké stránky. Vady se objeví po delším bydlení. Pak teprv člověk pozná, kde co chybí. Ostatně, aby věděli, tyhle sekatury jsou vlastně hroznej nevděk od pana Labutě. Dyť já mu to zde vysušil, rozuměj? Já sem vůbec nájemník, kerej takovédle díry dělá obyvatelné. Já tak vysušil polovičku Vinohrad, protože se dycky stěhuju do nového. Ale dejchaj do sebe půl anebo tři čtvrtě roku syrovou maltu, pačok, malování! Každej doktor jim řekne, že to je proti hygieně. A za to mám platit? Za to by měl domácí platit mně!"

Vykonavatel se nechtěl spouštěti do debaty, aby se nedopustil nějaké neprozřetelnosti, a řekl tedy:

„Vezmu na to anilinovou tužku. To se také smí, protože ji člověk nevymaže."

A rozhlížeje se dodal:

„Takhle kousek stolečku kdyby tady..."

„Stůl?" A Méršvajndl sám se rozhlížel, jako by snad v roztržitosti byl stůl někam založil. „Stůl? — Stůl mívám jen o velikých svátcích, když dávám přátelům hostinu. Ale teď nejsem na nic takovyho připraven. Počkaj, pane Navážko."

Méršvajndl jal se shrnovati pokryvku k nohám a vstával. Vztyčil trup, shodil nohy na podlahu a zdvihal se ke stropu.

Všecek udiven díval se na toto vstávání vykonavatel. Neboť když se mistr Méršvajndl před ním vztyčil v celé výšce své, připadalo Podrážkovi, že je aspoň o celou polovinu delší než pohovka, na níž byl odpočíval. Podrážkovi se tu dělo jako člověku, kterýž vidí na zemi poražený, okleštěný kmen, pouhou kládu, a nespatřuje v ní pranic ohromného. Teprv když se taková kláda vztyčí jako stožár, nabývá nesmírné, závratné výše. Pro necvičený zrak je v míře ležaté a stojaté náramný rozdíl.

Takovýmto fysikálním překvapením byl mu zjev vztyčeného mistra Méršvajndla. Tu stál a převyšoval vykonavatele o celé dvě hlavy. Usměvavé a chvílemi posměvavé oči sochařovy hleděly na Podrážku jako do nesmírné hloubky. Byl to zjev obra, sice v těle neobyčejně štíhlého, ale ramenatého. Tvář jeho byla mužně hezká, čelo vysoké, mocný oblouk brady svědčil o značné energii. Nasvědčovaly tomu i jeho tuhé, výbojné kníry.

Mistr Méršvajndl mávl rukou k pohovce a řekl:

„Podívaj se, tatíku, tohle je moje kanape, moje postel, můj fodel a stůl zároveň. Sednou si a daj si papír na kolena. A spisujou. Jen daj pozor, aby mně nezabavili nic, čeho k vykonávání svý živnosti nutně potřebuju. To bych ohlásil protest a měli by se svým starým mrzutost."

Ačkoli vykonavatel již tolikráte se byl rozhlédl dílnou mistra Méršvajndla, učinil tak nyní opět, a na tváři se mu rozložil výraz nepochybné beznadějnosti. Co viděl a co již hodnou chvíli v duchu se snažil nějakou určitou hodnotou oceniti, nikterak neslibovalo uhraditi požadavek domáciho pána Labutě, pravým povoláním podnikatele staveb, který stavěl na všech stranách a koncích města a měl asi patnáct více méně hotových a taky nadobro nedodělaných domů. Co na všech těch domech bylo jeho, stačilo by tak právě asi na dva. Ostatek jevil se jako hypotekární pohledávky všelikých peněžných ústavů, a co zbývalo, náleželo řemeslníkům za dodávky prací tesařských, truhlářských, zámečnických, kamenických, pokryvačských, kamnářských, malířských, instalačních a jakých ještě jiných.

Vykonavatel povzdychl. Sto dvacet korun s úroky a soudními útratami? Jenom nějaký kouzelník by dovedl z těchto podivných předmětů tolik vytlouci.

„Nějakou garderobu neráčíte mít, vašnosti?“ tázal se Podrážka, nevida nikde šatníku nebo prádelníku.

„Což pak sem nahej, tatíku?“ řekl mistr Méršvajndl.

„Myslím jako krom toho,“ poznamenal nesměle vykonavatel.

„To mám všechno ve státním uschování,“

řekl Méršvajndl. „Je to nejbezpečnější místo, kam žádnej všetečka nemůže.“

Vykonavatel se zamyslil, svěsil hlavu. Ale ještě měl nápad.

„Jiný majetek taky ne? Na příklad nějakého psa?“

„Psa?“ zvolal Méršvajndl v líčeném podivení. „Což pak voni jedí psy?“

Podrážka se skoro zapotácel.

„No račte dovolit, vašnosti! — Vím, že takoví svobodní pánové chovají někdy psy, pro společnost a pro parádu. To by mohl být nejcennější objekt.“

„Je mi líto, pane Vyrážko, ale psa nemám. Ostatně se psy bych jim radil velikou vopatrnost. To jsem znal jednu starou hraběnku, ta měla pět psů a přišel exekutor a zfendoval je. Ale měli pak vidět tu vopletačku, jaká z toho byla! Ty psi totiž patřili do hraběcího fidejkomisu. Vědí voni, co je fidejkomis?“

Vykonavatel neodpovídal. Usedl na tvrdou pohovku, a poněvadž byla mnohem nižší než všechna normální sedadla a pohovky, vlastně na ni dopadl, až se ulekl. Položil svoji torbu na kolena, na torbu arch papíru a řekl odevzdán v osud:

„Tak tedy prosím, vašnosti, dáme se do toho. S čím pak začneme?“

„To si udělaj podle svýho, pane Narážko,“ odpovídal dobromyslně Méršvajndl. „Začnou s čím

chtěj — je to jedno. Jen musím říct, že já na to nemám čas — už mě tak dost zdrželi. Já musím po práci — pražská obec bude votloukat Prašnou bránu a dá na ni lejt nové plastiky, secesní. Musím tam na komis. Udělaj si tu s Pánembohem svý, a až budou hotov, zamknou a daj mi klíč k domovnici. Já jim ouplně důvěřuju, že se mi zde nic neztratí."

Vykonavatel se vzchopil, aby Méršvajndla zadržel.

„Šmarjá, vašnosti, vždyť mně musíte podepsat zájemný protokol!"

„To jim podepíšu in bianco," chápal se malíř tužky Podrážkovy. „Dycky to tak dělám. A napíšou si tam, co chtěj."

Podepsal se na papíře a dívaje se pronikavě na vykonavatele, řekl ještě:

„Voni sou vlastně náramně dobrej dědek, jak se tak na nich dívám pod tím světlem. Jejich mozkovice, tyhle uši a nos — —! Mám dělat do městskýho parku na fontánu starýho hastrmana — až tak jednou nebudou mít co fendovat, mohli by mně přijít posedět jako model — platím za hodinu dva šestáky — náramně dobrej dědek sou — učiněnej hastrman! Nezapomenou na to, pane Porážko!"

Dořekl, narazil na hlavu umělecký širák, třemi sáhovými kroky vyšel ze dveří a hřmotně za sebou zavřel, zanechávaje vykonavatele v ateliéru.

VI. Podrážkův referát u pana Labutě.

Toho dne někdy ke čtvrté s poledne stanul vykonavatel Podrážka před vraty domu, na jehož průčelí, asi půltřetího metru nad mosaikovým chodníkem, visela tabulka s nápisem Leodegar Labuťa, podnikatelství staveb.

Bylo tam ještě mnoho tabulek a štítů jiných, větších, menších, oprýskaných i nových, ale Podrážka se na ně nedíval, Podrážku dnes jiná tabulka nezajímala. Mířil k panu Labuťovi — a zcela důvěrně můžeme svěřiti každému, koho by zajímalo: mířil tam se srdcem dosti těžkým.

Neboť když pan Labuťa byl posledně u soudu a pronesl rozhodné přání, aby se na mistra Méršvajndla uhodilo beze všech ohledů a okolků, aby měl tuhle věc konečně s krku, dal zároveň na srozuměnou, „že na něco nebude koukat, když zájem dopadne tak, aby přišel k svému".

Podrážka sice dal si záležet, jak jsme viděli, snažil se projednati věc, jakoby ji projednával za sebe sama, ale od samého počátku ne-

mohl se sebe setřásti pochybnost, bude-li vším tím vyhověno panu Labuťovi, jak vyhověno býti mělo. A když vzpomněl na vyjádření páně Labuťovo, „že na něco nebude koukat“, vzmáhala se svědomitého Podrážky hořká litost i tesklivost. Neboť po svém úspěchu u mistra Měršvajndla byl skoro nadobro přesvědčen, že on sám — Podrážka totiž — už dokonce „nebude na nic koukat“.

Proto také, čím blíže byl domu páně Labuťova, tím volněji kráčel, a když prošel vraty do chodby domovní, sňal kašket a přetřel modrým kapesníkem zpocené čelo.

Vidíme z toho, že se Podrážka zapotil nejen když vylezl do pátého neb šestého patra, nýbrž i když kráčel po rovině. Ale hned musíme dodati, že dnešní jeho pot — ve schodišti i na rovině — tryskal nepochybně z těžkého případu, který mu byl svěřen.

V přízemí trochu oddechl, ještě pohlédl vraty do veselého, na pohled bezstarostného ruchu ulice, podíval se na svoji společnici torbu pod levým paždím, rty jeho zašeptaly: „No tak ve jménu páně!“ — a Podrážka cvakal těžkými komisními botami po žulových schodech do patra. Podrážka sice neměl zvláštních vědomostí o výstroji potápěčském, ale jak teď lezl na schody, nabývala důkladná jeho obuv váhy větší a větší, tak že v něm náhle a jako zvláštním vnuknutím vzniklo pomyšlení, že by se v těchto botách

dostal spíše na dno mořské než poznovu do šestého patra.

Na štěstí pan Labuťa nebydlil tak vysoko. Vůbec žádný rozumný domácí nebydlí v pátém nebo šestém poschodí. Ta jsou vyhrazena jen a toliko nájemníkům, a to již ode chvíle podnikatelova ‚početí', ode chvíle totiž, kdy otěhotní plánem na výstavný, nebetyčný činžák.

V prvém patře zastavil Podrážka. Na dveřích proti schodům tkvěla bílá tabulka s modrým nápisem: Leodegar Labuťa.

Vykonavatel pokusil se, aby kroky jeho zněly co nejlehčeji, sňal kašket již přede dveřmi a zaťukal ostýchavě.

„Dále!" zaznělo z nitra.

Vykonavatel vstoupil.

Skoro polovinu prostorné světnice zaujímal obšírný stůl, pokrytý všelikými nákresy, rozpočty, účty i soudními akty. Za stolem seděl muž s okuláry, kterýž se všemi těmi papíry na pohled velmi netrpělivě probíral, a to byl pan Labuťa. Zočiv Podrážku vzchopil se s křesla, posunul okuláry, skrze něž vystřeloval do okolí velmi pronikavé, skoro palčivé pohledy, a přivítal hosta, jakoby se s ním byl před chvílí rozešel:

„Tak už jste tady? — Byl jste u Méršvajndla, ano? — No, byl doma?"

„K službám, pane staviteli," řekl uctivě Podrážka, ukláněje se hluboko. „Byl doma. Vy-

čihal jsem ho, než by nám uklouzl," dodával s důrazem.

„No a?" řekl dychtivě pan Labuta. „Dal nějaké peníze?"

„To nedal, pane staviteli," řekl vykonavatel již poněkud skromněji.

Pan Labuta snažil se výrazem svým projeviti co největší opovržení.

„Že se taky tak ptám!" pronesl jízlivě, jakoby se sám otázce své pošklebával. „Komu pak ten vůbec dal nějaké peníze! — A tak tedy jste přikročil k zájmu?"

„Přikročil, pane staviteli," přisvědčil Podrážka „Zajímal jsem celé tři hodiny," dodal důrazně.

„Stakramente!" řekl o něco veseleji pan Labuta. „To se nějak zmohl. Našel jste něco moudrého? Má přece nějaký mobiliář?"

Jistota vykonavatelova trochu poklesla. Téhle otázky se skoro celou cestu k Labutovi bál.

„Co se týká mobiliáru, pane staviteli, to musím říci, že nemá takřka žádný. Jenom jakési kanape — —"

„No tak! Kanape!" vyhrkl pan Labuta. „Sebral jste je?"

„Kanape je sice, pane staviteli," odpovídal Podrážka, „ale to jsem do protokolu ani nepojal. Není to kanape od čalounika, nemá ani fazónu, ani potah. Je to jakási amatérská práce — myslím, že si ho pan Míršvajndl dělal sám, a

drží jen proto pohromadě, že je přibito na podlaha — —“

„Ježíš Marjá, on mi zatlouká hřebíky do podlahy?“ vykřikl pan Labuťa.

„Jináč by nestálo, pane staviteli,“ poznamenal vykonavatel. „Utrhnout ho od podlahy, rozsype se na kousky. Skoro mi tak vypadalo jako z kotvové stavebnice. To se taky vždycky všecko rozsype.“

Pan Labuťa se rozkročil a vyzvídal:

„Šatník nemá?“

„Nemá.“

„Prádelník nemá?“

„Nemá.“

„Postel — peřiny nemá?“

„Nemá. To spí, jak se mi zdá a jak povídal, na tom kanapi.“

„Hodiny nemá?“

„Nemá.“

„Stůl, židle, koberce — nemá?“

„Nic takového jsem nenašel, pane staviteli.“

„Mycí stolek — umyvadlo nemá?“

„Mycí stolek ne, pane staviteli; umyvadlo má na bedně, ale to je natřísknuté.“

„A pro Krista pána,“ zvolal pan Labuťa, „ten je výborně zařízen!“

„Není, pane staviteli,“ odporoval uctivě vykonavatel. „Až jsem si podle všeho toho myslil,

jestli snad nemá někde ještě jiný byt, o kterém nevíme a kde skutečně zůstává..."

„A pro boha vás prosím, co pak jste mu tedy zabavil?" zvolal pan Labuťa netrpělivě.

„Co jsem zabavil, pane staviteli?" opáčil Podrážka. „Všecko, co jsem našel, arci — krom jeho náčiní a nástrojů, aby mohl pracovat."

„Kde pak to máte?" otázal se Labuťa.

„Jako protokol? Prosím, tuhle."

Podrážka sáhl do torby, vyňal arch papíru, podal jej panu Labuťovi.

Pan Labuťa sáhl po papíru a jal se čísti. Za čtení výraz jeho tváře všelijak se měnil. Na počátku to byla zvědavost, brzy však převládalo pohrdání, až konečně se mu na tvářích — pokud nebyly zarostlé hustými, přistřiženými vousy — rozložil potupný úsměch.

„To je všechno?" otázal se.

„Vašnosti, víc tam nebylo," řekl Podrážka.

Pan Labuťa se díval chvilku na vykonavatele, maje cosi velmi neuctivého na jazyku, když mu zájemný protokol vracel. Ale řekl jen:

„Tak si to prosím vás uložte zas do portfejlu, a panu přednostovi že se dávám uctivě poroučet. — K penězům se nedostanu, to vidím. — Ale jen jak toho zatraceného Méršvajndl z domu dostanu! To bych rád věděl! — Ale do toho se musím vložit sám, příteli, a ještě hezky po dobrém."

Za chvilku stál Podrážka zas před domem a díval se beznadějně do ulice. Neviděl od pana Labutě skutečně pranic, ani co by za nehet vlezlo. A dal si na tomhle ‚případě' tolik záležet. Hořké, hořké živobytí! A tak pomalounku skoro se přikláněl ke smýšlení mistra Apolonia Méršvajndla.

VII. Intervence páně Labuťova.

Druhý den po pamětihodném zájmu vynášela se k ateliéru Apolonia Méršvajndla jiná postava než včera, a můžeme říci, že mnohem rozhodněji a také s kurážnějšími záměry, než včera vykonavatel Podrážka. Ale sluší hned poznamenati, že se tak dělo jenom s počátku, a naznačíme určitěji, že právě tak asi do poloviny schodiště.

Byl to sám podnikatel a majetník domu, pan Leodegar Labuťa.

Zažil dokonale včerejší rozmluvu s vykonavatelem vyspal se řádně a ráno vstal s odhodláním, že ‚to dnes vyřídí'. Prohlédl došlou korespondenci, a stanoviv, co má především býti vykonáno, svěřil kancelář kresliči Plamínkovi a vydal se na výpravu. Cestou zastavil se ještě na malé snídani, vypil dvě plzeňské a někdy k desáté dorazil k osudnému domu.

Dlouhým pochodem a dvěma plzeňskými uvedl se v náležitý stav, jakého vyžadovala záležitost. Byl ‚navařen', jak se říká, nebo taky

‚namichán' — každý Pražan ví, co to znamená. A v takovém rozpoložení nebylo s ním žertů.

„S tebou já zatočím, kamaráde!" podněcoval sama sebe, když se octl před domem, jehož nejhořejší patro ‚vysoušel' Méršvajndl. „Na to bych se podíval, abych nepřišel ke svému a tebe abych nedostal z domu! To věřím, půl roku bydlet, neplatit a ještě se mi pak vyšklibnout! Ale to neznáš Labufu, zatracenej umělče!"

Vrazil do domu, a nezastaviv se ani u domovníka, jako činíval vždy, rozběhl se rovně na schody.

Podivuhodná věc, jak jeho ‚namichanosti' ubývalo, čím výše se vynášel. Do ‚přízemku' bral schody po dvou, ale již do ‚mezzaninu' polevil — do prvního patra vytahoval se i pravicí po zábradlí a do druhého lezl již jen co noha nohu mine. A když překonal patro třetí, stanul tu, aby nabral dechu a zapomenuv se, že celý ten architektonický výtvor je jeho vlastním dílem, zavrčel zlostně:

„Zlodějské schody! Konce to nemá! Aby měl člověk čtyry nohy! - A taky kumštýř zatracenej bydlí jako hlásnej na věži!"

Ale tu se vzpamatoval a skoro zaleknut rozhlédl se schodištěm dolů i vzhůru. Aby ho tak někdo z nájemníků slyšel! Domácí pán jakživ nesmí zlořečiti na schody. Domácímu jakživo jich nesmí býti mnoho — a kdyby si postavil

dům desitipatrový! Schody jsou hlavně jen pro nájemníky a ne pro domácího.

Konečně byl nahoře, v onom bezejmenném patře, o jehož existenci se slušným domům do poloviny minulého století ani nesnilo a v nichž moderní podnikatelství umísťuje prádelny a ateliéry.

Na čele, na tvářích i na rukou stál mu pot jak v sudatoriu parní lázně, a pan Labuťa cítil, kterak i prádlo se mu lepí na tělo v potu zkoupané.

Jeho prvotní odhodlanost a ráznost značně se umenšila. A když zraky jeho padly na povědomou tabulku na dveřích ateliéru, mizely i její zbytky.

V tomto zjevu je skoro pokyn pro lékaře specialisty, kteří léčí cholerické nátury — jsou-li specialisté i v tom oboru. Takové sanatorium pro choleriky někde v šestém nebo sedmém patře vykazovalo by za krátko značné úspěchy. Poslati cholerika jen dvakrát nebo třikrát za sedou do sanatoria v řečené výši — panečku, ten by po několika ordinacích zkrotl. Arci jen v případě, že by tam pokaždé skutečně vylezl.

Pan Leodegar Labuťa spotřeboval všechny tři kapesníky, které měl u sebe, aby se jakž takž osušil, a přibliživ se ke dveřím, zaťukal zcela skromně a zdrželivě.

„Dále!“ ozvalo se povědomým hlasem z nitra.

Pan Labuťa stiskl kliku, vstoupil. Původně měl u sebe zcela určitě a nezvratně stanoveno, že vrazí jako blesk a že hned na prahu vykřikne: „U všech čertů, pane Méršvajndle, jsem já nějaký váš blázen nebo co — — —!“ ale když teď vstoupil a spatřil Apolonia Méršvajndla, kterak v plné velikosti stojí nad konví s vodou, s mosaznou stříkačkou v ruce a právě metá drobnou sprchu na jakousi netvárnou, hadry obalenou hmotu na otáčivém stojaně, řekl zcela mírně a zdvořile:

„Dobré jitro, m i s t ř e!“

Méršvajndl vyrazil ze stříkačky poslední zbytky vody, která vyletěla již jen jako prach, a ač ho nic na světě nepřekvapovalo, zvolal přece jako v nesmírném překvapení:

„Jejejejej! — pan domácí se ke mně ráčí štrapicírovat — a to je vzácná čest — má úcta!“

Na jeho tváři zápolil úsměv přívětivý s ironickým a hlas jeho byl podložen oním zvukem mekavým, kterého si všiml včera i vykonavatel Podrážka.

„A co pak nám ráčí pan domácí,“ pokračoval sochař ihned, „snad nějakou práčičku — skulptury na nějakou stavbičku? Bylo by záhodno trochu kumštu na ty stodoly!“

Uvítáním sochařovým byl koncept páně Labuťův nadobro popleten. Teď teprv nevěděl, jak do toho.

Ještě z hluboka vydechl — po onom proklatém stoupání — sáhl po jednom z kapesníků již promočených, neboť cítil nové potůčky potu na čele a na tváři, a řekl:

„Totiž, mistře, snad víte — jdu stran té činže — potřebuju jako sůl — mám rozdělanou stavbu — a mám taky položit na něco vadium — abychom to tedy nějak srovnali —"

„Ježiš Marjá!" vymekl sochař, „a proto pan domácí sám —? Ale vždyť je to srovnáno, vašnosti — což pak to ten vařbuchta neoznámil? Na krejcar srovnáno — račte se podívat, vašnosti! Všecko je zabaveno, sepsáno — nemohu ničím ani hnout — jen tak ty hadry máčím, aby se mi nerozpadlo, co mám rozděláno — a kdo pak ručí za to, že se mi to nezkazí? No arci, každou škodu si budu likvidovat. Už jsem byl u svého právního zástupce. — Ale pokud se týče požadavku pana domácího — ten je zouplna zabezpečen! A možná, že budu ještě něco dobírat, až se to všechno prodá. Jen se račte laskavě rozhlídnout."

Nebylo pochyby — a pan Leodegar Labuťa sám cítil neklamně, že si tu z něho sochař tropí šašky. Aby tu však nestál zcela zjevně jako blázen, tvářil se, jakoby ironie sochařovy nechápal, a řekl:

„Ale mistře, kdo pak by mluvil o prodeji! Toť víte, soud koná svou povinnost, ale snad si nemyslíte, že bych to u vás hnal na dražbu!

Umělecké objekty! Těm chabrus nerozumí. Ten se dere tak o peřiny, o nábytek, šaty, zrcadla. Vás přece nevydám na pospas takové pakáži! Už pro vaše kolegy ne. Máte umělecké jméno, jste čestný muž — spolu my se srovnáme. V nejhorším případě mi uděláte portrét, poprsí — —"

„Výborně, vašnosti!" vpadl mu do řeči Méršvajndl. „Portrét uděláme, znamenitou bystu!" A mhouře oči pokračoval: „Vy máte báječnou hlavu, vašnosti, náramně výbornou, jako starý Říman. Ježíš Marjá, takhle jsem si vždycky představoval Césara. Arci, César se holil a měl taky lysou hlavu a nenosil brejle — ráčíte se trochu pamatovat na Césara? No, uděláme jednou Césara s plnovousem. Nebo Herostrata, vašnosti, to zas byl Řek, starý mecenáš, který opatřoval stavitelům práci, když nebylo co dělat. Máte znamenité partie ve tváři, vašnosti, zvláště to klenutí nad očima — tomu se zas jednou řekne portrét, vašnosti, až to pošlu do Rudolfina —"

„Dobrá, mistře," přisvědčoval pan Labuťa, jemuž Méršvajndl trochu příliš odbočoval. „Dobrá, přijdu vám posedět — vždyť jsem věděl, že se srovnáme. Ale co bych teď nejvíc potřeboval, mistře — t e n h l e v á š a t e l i é r. O tu činži vás nehrdlím, počkám, rád počkám, ale za to zas mi prokážete službu a vyprázdníte to. Mám to už jako pronajaté — celý kvartál na mne chodí jeden přítel — chce být právě zde

— bydlí nedaleko — aby to měl po ruce — prosím vás tedy, vystěhujte se mi...“

Apolonius Méršvajndl zadíval se na pana Labuťu vážně, skoro přísně.

„Vašnosti,“ — a teď nemluvil mekavě, nýbrž jasným barytonem, — „rád bych vám vyhověl, ale žádáte nemožnou věc. Vždyť víte, že jsem zabaven se všim všudy. Jak tím hnu, mám opletačku u soudu pro zmaření exekuce — ráčíte to znáti. Všecko musí zůstat stát a ležet, kde to exekutor našel a nechal. To bych mohl mít pěknou polízanou! A já si chci uchránit svou zachovalost, vašnosti! Já ještě nemíl se soudy co dělat!“

„Ale mistře, to je nejmenší!“ zvolal pan Labuťa všecek potěšen, že sochař jeví ochotu aspoň podmínečnou. „Odvolám prostě tu exekuci — rovnou od vás půjdu k soudu.“

„Dobrá, vašnosti,“ odpovídal sochař, „ale to není vše,“ zamýšlel se starostlivě.

„Co pak ještě, mistře?“ naléhal dychtivě pan Labuťa.

„Sám to vystěhovat nemohu vašnosti,“ mluvil Méršvajndl. „Musím na to vzít špeditéra.“

„Vezmete si tedy špeditéra,“ horlivě přisvědčoval pan Labuťa.

„Ale špeditér požaduje zaplacení, vašnosti,“ řekl Méršvajndl. „Očekávám sice státní stipen-

dium — už je to u ministerstva povoleno, ale peníze tu ještě nejsou — —"

„A co může požadovat špeditér?" tázal se nedočkavě pan Labuťa.

„Aspoň desítku, vašnosti," řekl sochař měkce. „A to ještě že není kvartál, kde by se mnou pod dvacet zlatých ani nemluvil. Ale desítku chtít bude..."

Výrazné oči sochařovy hleděly teď na pana Labuťu měkce, skoro tesklivě.

Pan Labuťa nechtěl promeškati tento příhodný okamžik, tuto vzácnou náladu Méršvajndlovu. Nerozmýšleje dlouho, vytáhl ze záprsí tobolku, vyňal desítku a podal ji sochařovi.

Méršvajndl přijal bankovku, jakoby se ostýchal, a pečlivě ji ukryl v kapse.

„Děkuju vám, vašnosti, vy jste vzor domácího!" a podával mu ruku.

Pan Labuťa napřahl pravici, plácl do dlaně Méršvajndlovy a zvolal potěšen:

„Slovo s to, mistře — vystěhujete mi to!"

Sochař potřásl rukou páně Labuťovou a potom, odtahuje svoji, pronesl tesklivě:

„Jen budu-li moci, vašnosti, a budu-li mít k a m — —"

„Pro Pánaboha," zvolal pan Labuťa, „kam se podíváte, všady samý ateliér!"

„Ano, vašnosti, ale všady budou chtít z á v d a v e k! A já mám jenom na špeditéra."

Pan Labuťa cítil nové potůčky potu na čele, na krku. Na závdavek nebyl pomyslil.

„A co myslíte, mistře, kolik — —?“

„Vašnosti, patnáct — dvacet zlatých nanejmíň — —“

„Řekněme patnáct,“ pronesl pan Labuťa poněkud malomyslně.

„No, řekněme patnáct,“ přisvědčoval sochař. „Ale tolik budou chtít nejmíň a všady.“

Pravice páně Labuťova zajela poznovu do záprsí, ale tentokráte ne již tak prudce jako po prvé. Nebylo však lze zastaviti se na půl cestě.

„Děkuju, vašnosti,“ řekl Méršvajndl, když uložil tři pětky k desítce. „Teď teprv poznávám, jaký jste vy domácí, a musím doznat, že je mi ze srdce líto, že od vás odejdu. Pod vaší střechou chtěl bych umřít.“

„Ale přáteli zůstaneme, mistře, co?“ nutil se pan Labuťa do veselého tónu.

„Vy jste karakter, pane domácí,“ řekl Méršvajndl hlasem jako navlhlým, „a karakterů si vážím. Takový domácí — za dnešní doby — to je vzácný zjev!“

„A vystěhujete se — —?“

„Do zejtřka do večera, vašnosti.“

VIII. Závěrečné překvapení. „Vítejte nám!“

Intervence páně Labutova u mistra Méršvajndla dopadla tedy docela jinak, než byla zamýšlena. Milý podnikatel a domáci uvědomil si to jasně teprv, když se octl dole, na ulici.

„Leodegare,“ povídal k sobě, „máš v pěti domech ateliéry pro umělce, ale na smlsnutí je jich dost a do smrti už ateliér nepostavíš. — A tuhle jsem to vyved nejlíp! Ježíš Marjá, aby tak byl viděl Podrážka, jak jsem si pomoh od nájemníka, který neplatí. Co by platil, když platí pan domáci? — Vida, já vynašel nový způsob deložírování: dát nájemníku desítku na špeditéra, patnáct zlatých na závdavek — a krom toho, Ježíšmarjá! utřít hubu o stodvacet korun dluhu s útratami.“

Po několika krocích utěšoval se: „No, ale vystěhuje se, a to je hlavní. A teď si vyžádám vždycky po čertech dobrou informaci a rekoman-

daci, než zas někoho z těch umělců přijmu do domu."

A ještě po několika krocích potíral vlastní pochybnost:

„Aby se mi snad nevystěhoval? Kdo by ho k tomu mohl donutit? — Ale ne, to bych mu křivdil. Nájem neplatí, ale člověk od slova je to. Vždyť jsme si na to plácli. A dívá se na člověka tak, že mu nemůže nevěřit. Něco kavalírského je v něm, o tom není pochyby. — Rád bych věděl, kam teď zapadne. Kdyby se tak usadil u kolegy Kanafáska, tomu bych ho na několik termínů přál, nebo ten se nesnesitelně naparuje — —"

Pan Labuťa nemohl se dočkati zítřka, a když zítřek nadešel, nemohl se dočkati večera. A jen zavřel o páté hodině kancelář, vydal se na cestu, aby se přesvědčil, splnil-li mistr Méršvajndl, co slíbil.

Ale času měl dost a vlastně ještě není večer. Podívá se tedy zatím po několika svých jiných domech, ani si tuze nezajde. — Tam kdesi u vodárny stojí taky jeden jeho barák a v něm ještě pro několik nájemníků místa dost — čert aby byl podnikatelem, když jsou domy poloprázdné.

Konečně byl u vodárny a konečně byl taky u svého domu. I hleďme, domovnice Slepičková otáčí se ve vratech, vymetá z průjezdu nějaké smetí.

„Co pak nového, Slepičková?"

„A Ježišku — milostpán domácí! Že tak na štěstí přišli! To jim hnedle tu desítku odevzdám.“

„Jakou pak desítku?“

„Ale závdavek, milostpane — máme nového nájemníka.“

„Jděte, Slepičková! V kterém pak patře?“

„A nahoře, milostpane — konečně jsem pronajala ten prázdný atalér.“

Pan Labuťa se poněkud zarazil.

„Atelier?“ — A kdo pak to najal?“

„Jo, milostpane, než to jméno si vštípím do hlavy, potrvá mně aspoň tejden — takové je podivné. Ale je to nějakýj sochař nebo dokonce štukatér — plnou fůru toho měl, už je to všecko nahoře — —“

V panu Labuťovi vznikalo strašlivé tušení. Nevyptávaje se dále — a co pak ta hloupá baba ví! — vrazil do domu a chvátal vzhůru. Nešetřil nohou, nešetřil plic. Jediné zdrcující pomyšlení jej ovládalo. Že je to ten — Ježíš Marjá Josefe — zatracenýj — —

Ale hned zase sám si vyvracel:

„Ne, ne, něco takového přece nemůže být! Vždyť jsem na to vynaložil pětadvacet zlatých! Konečně i takovýj kumštýř má kousek svědomí.“

Zpocen, uřícen slezl páté nebo šesté patro, a třesoucí se nohy donesly ho ještě ke dveřím ateliéru, na nichž posud nebylo žádné tabulky.

Chtěl zaťukati, ale ruka jeho byla jak bez vlády. Stál tu v týravé nejistotě, naslouchal chvíli.

Uvnitř kdosi pohvizdoval nějaký valčík.

Pan Labuťa se vzmužil, pokřižoval se a zaťukal. Nikdo nepobízel dále, ale hvízdání uvnitř náhle ztichlo, dvéře se otevřely, a před zdrceným panem Labuťou stál — mistr Apolonius Méršvajndl.

„I jemináčka páčka, náš vzácný pan domácí mně dává čest visity! Zdálo se mně, že někdo cupitá po schodech. Tedy račte, vašnosti, račte — tak brzy jsem se nenadál, ale právě jsem hotov — —“

Pan Labuťa jak u vidění zíral na Méršvajndla a přes jeho ramena dále do ateliéru a slova neschopen zapotácel se. Dva nebo tři metry ode dveří stála „slavobrána“, z latí sbitá, na hořejším příčném břevně lpěl arch tuhého kresliciho papíru a na něm hrubým štětcem a písmeny ještě vlhkými, roztékajícími se bylo načrtáno:

Vítejte nám!!!

ÚKROPOVÝ VEČÍREK

čili

morová blecha.

Hygienický příspěvek k objevu profesora Sombona.

(Nár. Listy v únoru 1911.)

I.

V saloně pana okresního hejtmana Slonbidla — vlastně v saloně paní okresní hejtmanové Slonbidlové byla zábava v nejživějším proudu. Byl masopust a paní okresní hejtmanová pořádala pro náčelníky a náčelnice místních úřadů a pro městskou honoraci obvyklý masopustní večírek, jako činila již po deset let, po celý ten čas, co její manžel byl v Honosicích okresním hejtmanem. Večírky paní hejtmanové byly velice oblíbeny, ano proslulé. A každý, koho úřední postavení anebo movitý i nemovitý majetek jen poněkud opravňovaly, aby byl počítán k honoraci, hořel touhou a ctižádostí, aby na večírek paní hejtmanové byl pozván.

Letos byl „úkropový". Každý rok totiž měl večírek u hejtmanů jiné pojmenování. Jednou „jitrničkový", po druhé „pudingový", „hlemýždový", „kobližkový" atd. Ale to neznamenalo, že by se hostům na uctění dostalo jen jitrničky, kouska pudingu, několika hlemýžďů nebo kobli-

žek. Ó nikoli. Vždy to byla celá, bohatá, sytá večeře, a jídélko, po němž byl večírek pojmenován, tvořilo jen jediné číslo vybraného „menu“. Ale bylo jaksi korunou, vrcholem všeho. Pozvání na „kobližkový“ nebo „jitrničkový“ večírek znamenalo hojné vyčastování. Jako když jiný obyčejný smrtelník řekne: přijďte k nám na lžíci polévky — a pak uctí pozvaného celým obědem.

Proto taky nezaráželo nikoho, když paní okresní hejtmanová tentokráte zvala na večírek „úkropový“. Bylo to něco originálního. Dámy honosické beztoho již od Sylvestra si lámaly hlavy, jaký že večírek bude u hejtmanů letos. Neboť se zdálo, že již všechny možné přívlastky jsou vyčerpány. A hle, paní hejtmanová překvapila něčím, nač by nikdo — ale pranikdo v Honosicích nebyl připadl. A je nepochybno, že by se toho taky nikdo jiný nebyl směl odvážiti. Aby tak pan purkmistr zval na úkrop! Nebo pan děkan! Nebo pan major Auprkka, velitel praporu zemské obrany, který „ležel“ v Honosicích posádkou.

Ale paní okresní hejtmanové vykládalo se to za znamenitý, vydařený vtip, a všichni pozvaní nemohli se dočkati večírku, kdy se na míšeňských talířích zakouří z úkropu. Tentokráte nebylo v Honosicích nikoho — ale pranikoho — kdo by se byl osmělil říci, že nemůže úkrop ani cítit. Pojednou se objevilo, že ho vlastně všichni nesmírně, náruživě rádi.

A když konečně vzešel den, kdy u hejtmanů kynulo vzácné pohoštění i vzácná zábava — kdož by se byl nadál, že právě tento večírek bude nepředvídaným případem pokažen.

Bylo dávno po úkropu, po zvěřině, po bažantech atd., zábava byla nejrušnější, a byl to zejména pan komisař okresního hejtmanství Špaček, jenž unášel celou společnost serií eskamotérských kousků, kteréž se mu tentokráte nad obyčej dařily. Salonní tento kouzelník skutečně „okouzloval" zvláště dámy, dámy vůbec a zvlášť dámy svobodné. Neboť taky pan komisař, muž pětatřicetiletý, černovlasý a černovousý, byl svoboden jako pták, a tak nejen leckterá, ale každá z přítomných nadějných nevěst byla by s radostí a nadšením tohoto volně poletujícího ptáka polapila do útulné klícky, jíž se říká domácí krb.

A právě ve chvíli, když pan komisař byl v hmoždéři „roztloukl" zlaté remontoárky, které si vypůjčil od pana sládka Bezvody, a vysypal pak z hmoždéře místo utlučených remontoárek živého kanára — právě v té chvíli objevila se na prahu salonu panská Frýny, spěchala po špičkách k panu okresnímu hejtmanovi a všeptla mu cosi do ucha.

Bystřejší uši starších paniček zaslechly jen dvě slova. „Místodržitelství" a „expres".

Ano, v kuchyni stál zdejší listonoš Mastihubka. V ruce držel veliké „expresní" psaní a nozdrami lapal všechny vůně, které páchly z lá-

kavých zbytků jídel už odstavených i z pochoutek ještě chystaných na chvíle pozdější.

Bezstarostná nálada v saloně pominula. Pan okresní hejtman se nevracel. Byl zmizel s přijatým dopisem postranní chodbou ve své pracovně.

Konečně se objevil na prahu pokoje, jímž se procházelo ještě přes dva jiné do jeho pracovny. Ale jak byl změněn! Ten tam byl spokojený jeho úsměv dřívější. Na tváři ležel výraz nesmírně vážný, starostlivý.

Objevil se, a jako by tu nebylo vzácné společnosti, vyčkávající dychtivě, oč asi běží, upřel zraky na pana komisaře Špačka a pronesl jen:

„Pane komisaři, prosím na chvilku — —“

Pan komisař jen že si dopřál času, aby vstrčil do klícky vyjeveného kanára, který byl dnes jeho pilným spolupracovníkem, a zmizel za panem okresním hejtmanem.

Salon páně hejtmanův, v němž byla společnost shromážděna, byl sice přiměřeně vytopen a posavadní živá zábava temperaturu jen ještě zvyšovala, takže dámy nestačily se ovívati krajkovými i pštrosími vějíři, ale když teď krom pana hejtmana ubyl i pan komisař, zdálo se, jako by nad celou společností byl přeletěl závan mrazivého větru.

Něco se stalo!

Snažila se sice pani hejtmanová, aby nějak překonala tento „mrtvý bod“, a na její pokyn

přispělo jí na pomoc několik mladších mužů. Zejména pan nadporučík Vocásek, jenž navrhl, aby zatím hráli „sekretáře“ — a hned se taky vytasil s několika tužtičkami, posavadní to svou kořistí z tanečních pořádků všech letošních místních plesů. Ale ač všechny dámy svobodné uvítaly jeho návrh upřímně, těšíce se na švandu, jakou „sekretář“ vždy působí — zralejší členové společnosti jevili roztržitost. Odchod páně hejtmanův, jeho starostlivé, skoro úzkostlivé vzezření, když se pak objevil, odvolání pana komisaře ze salonu, vše to znamenalo cosi vážného.

Něco takového nestalo se ještě o žádném večírků u hejtmanů, a byl tu mnohý pamětník všech těch večírků, od samého počátku. Sice nejednou a ledacos panu hejtmanovi bylo dodáno — okresní hejtman dostává „ajnlauf“ třeba o půlnoci — ale pan hejtman se na to podíval, řekl jako pro sebe: No dyť je dobře — položil si akt někam na almaru nebo jej nanejvýš odnesl do svého pokoje, a bylo zas dobře.

Ale tohle!

A nevracel se pan hejtman, ani pan komisař.

Byl-li někdo dokonale rozčilen, byla to paní hejtmanová. Snažila se sice s počátku, snažila, jak řečeno, aby zůstala lhostejnou, ale bylo to nad její síly. Bylo jí jasno: něco se děje něco se děje! A poněvadž právě tou dobou udála

se změna na křesle místodržitelském, děje se snad něco velmi závažného. Kriste Ježíši — vyplývala by snad z řečené změny také nějaká změna při zdejším hejtmantství? Vpadá ji tu do veselého „úkropového večírku“ nějaké neblahé nařízení, vystřídání, přeložení anebo dokonce poslání na odpočinek? Nedopouštěj Pánbůh!

Ještě se usmívala, ale sama cítila, jak ji ten úsměv na tváři ledovatí, jak ji svaly tuhnou, a připadalo ji, že místo úsměvu ji leží na tváři grimassa, křečovitá grimassa.

Nevydrží to.

A vynakládajíc všechny síly, aby ten úsměv zachránila ještě aspoň na dvě minuty, vzchopila se a kráčela do kuchyně. I k tomu bylo třeba síly, neboť nohy pod ní klesaly, kolena se třásla.

„Frýny!“ zašeptala paní, když za sebou dvéře salonu i předsíně pečlivě zavřela.

„Prosím, milostpaní?“

„Kdo tu byl?“

„Listonoš Mastihubka, milostpaní.“

„Co přinesl?“

„Nějaké veliké psaní — přes adresu byl červený kříž, přes celý gopert.“

„Na recepis?“ vydechla paní hejtmanová.

„Na recepis, milostpaní.“

„Ježíš Marjá, co pak to?“

„Mastihubka nevěděl nic. Jen říkal, že je to z místodržitelství...“

„Z místodržitelství! Tedy přece!“

Paní hejtmanové bylo náhle, že musí vypuknouti v pláč. Tušení ji neklamalo. Z místodržitelství! Paní hejtmanová nestarala se sice o politiku, ale tolik přece věděla nebo jen jaksi tušila, že je doba pohnutá, vážná, a teď že z místodržitelství může přijíti něco velmi vážného, dokonce i nemilého. A právě v den jejího večírku — úkropového večírku! Nezhřešila, když si vymyslila toto označení pro večírek? Nebylo to přímo vyzvání osudu? Úkrop — úkrop — — neznamená to pensi?

Paní hejtmanová nevrátila se hned do salonu, nýbrž tápala chodbičkou směrem ku pracovně manželově. Octla se v předsíni pracovny té. Po prstech plížila se ke dveřím, naslouchala, ale jak jí ve spáncích tepny bušily, obávala se, že neuslyší nic, že hovor pánů v pracovně bude tepotem tím přehlušen.

Blíže dveří stálo křeslo. Paní hejtmanová snesla se na ně, neboť nohy jí vypovídaly službu. A pojednou zaslechla z pracovny rozčilený hlas manželův.

„Gottes Kristiwillen! To je něco docela nového! A hned zítra se to musí vyhlásit v celém okrese. Nebezpečí v průtahu! A máme dát „prováděcí návod“. Ale kde ho vezmeme? Něco takového se ještě nevyskytlo. V žádném nařízení o takovém návodu ani slova.“

„Pane místodržitelský rado,“ ozval se tu

komisař Špaček, „to je vlastně věci vrchního okresního lékaře. To je čistě jeho referát!“

Paní hejtmanová ovšem neviděla, ale tušila, jak se tu manžel její udeřil do čela a hned potom zvolal:

„Aber verflucht! Vy máte pravdu. Prosím vás, ať sem přijde pan vrchní okresní lékař.“

Než jen se zazdálo paní hejtmanové, že by měla uniknouti, otevřely se dvéře a z pracovny vyrazil pan komisař. Za ním objevil se pan okresní hejtman s jakýmsi objemným lejstrem.

„Co pak, Babet, co tu děláš?“ tázal se udiven.

„Pro boha tě prosím, muži, co se děje?“ vyhrkla paní. „Oč běží? Co máš vyhlásit?“

„A to je pěkná věc,“ řekl pan hejtman. „To je tuze hezká věc. Mein lebtag nicht gehört! — Pojď sem a tohle si přečti.“

Podal choti „přílohu“, jíž byl akt provázen. Bylo to číslo pražského časopisu.

A paní hejtmanová četla:

Blechy šiřiteli moru!

O sensačním objevu přináší zprávu londýnský časopis „Times“. Posud byly myši a krysy pokládány za šiřitele moru. Avšak pravými původci moru jsou blechy, a to hlavně blecha lidská, mimo ni také blecha psí. Tento drobný hmyz přenáší hrozný asijský mor s individua na individuum.

Zjistil to londýnský profesor Sombon, jenž dokázal, že v krajině, kde vypukl veliký myší mor, neonemocněl ni jediný člověk, poněvadž v krajině té není blech. Lékaři dávno vědí, že blechy jsou schopny přenášeti všeliké nákazy. Pozor tedy na blechy!

Paní hejtmanová dočtla, časopis vypadl jí z ruky. A pan hejtman dodával ke zprávě:

„A následkem tohoto objevu profesora Sombona nařizuje místodržitelství, aby ve všech okresích byla vyhlášena bleší kontumace. — Což pak je o vyhlášení! Tu vyhlásíme, ale zapomněli nám z místodržitelství povědít, jak ji budeme provádět. Kontumace na blechy — to není žádná maličkost!"

Pan okresní hejtman hovořil, aniž si povšiml, že jeho choť bledne, bledne, a pojednou zajela si rukou na hřbet, posunem takovým, jako když se někdo chce podrbati. Pod něžnými jejími prsty zašustilo hedvábí živůtku.

Bledost její tváře změnila se v smrtelnou zsinalost, a náhle paní hejtmanová se zapotácela.

„Co je ti, Babet?" ulekl se pan hejtman.

„Muži!" zaúpěla paní hejtmanová. „Muži! — Mám na sobě blechu — na kříži — cítím, jak se právě do mne zahryzla — — —"

„No počkej, Babet!" zvolal pan hejtman, nevěda, co jiného by řekl. Ale ani nedořekl — paní klesala nazad, a štěstí, že stála u křesla.

Než ji mohl pan hejtman zachytiti, dopadla chof jeho beze slova a beze vzdechu na křeslo, hlava její odklonila se na široký, plyšový lenoch, ruce sklesly bezvládně dolů. Paní hejtmanová omdlela.

Panu hejtmanovi vyřinuly se na čele krůpěje potu. To je pěkná situace, tohleto, a právě dnes, v „úkropový večírek“!

II.

Pro pana vrchního okresního lékaře nebylo daleko, neboť byl taky účastníkem dnešního úkropového večírku. Pan komisař Špaček urazil tedy jen asi patnáct nebo dvacet kroků a ocitl se na prahu salonu. Zraky jeho zaletěly rovnou cestou k židli, na níž doktor Pečenka seděl, a z úst komisařových zaznělo stručně:

„Pane vrchní, pan místodržitelský rada prosí na okamžik..."

Byl-li doktor Pečenka mužem přísné povinnosti úřední vůbec, byl jím na kvadrát, když jej k sobě povolával pan okresní hejtman. Ale když se to stalo za podobných okolností, jako právě teď, coram publico čili přede tváří obecenstva, a nejen obecenstva tak všelijakého, alebrž výkvětu společnosti honosické — pak vyskočil jak ocelovou zpruhou vymrštěn a navlékl vzezření vysoce úřední a neúprosně hygienické. Kde běželo o hygienu, již bylo lze veřejně osvědčiti, byl by kráčel za povinností třeba přes vlastní

mrtvolu. Pak mu vůbec nezáleželo na nějakém větším nebo menším počtu živých i mrtvých.

„K službám, pane komisaři!“ vyhrkl, a již si razil cestu mezi židlemi a hosty, nikomu se nevyhýbaje.

„Tres faciunt collegium (tři tvoří sbor)!“ poznamenal profesor gymnasia Závora, a mělo to vyzníti žertovně. Ale většina hostí latinskému citátu nerozuměla a krom toho pozornost všechněch byla obrácena k majoru Auprkkovi, který byl popadl komisaře Špačka za knoflík fraku a tázal se:

„Was is' denn los (co se děje)?“

„Jakási neodkladná záležitost, pane majore,“ odpověděl komisař omlouvavě a již mizel s vrchním okresním lékařem za dveřmi salonu.

Pan major mrskl zraky směrem k nadporučíku Vocáskovi, popotáhl si bezvadný „wafnrok“, zdobený několika medailemi a řády, načež zaletěl očima ku předsíni, kde visely pláště obou bojovníků i šavle jejich. Což znamenalo asi:

„Pozor! Pohotově! Kdož ví, nebude-li třeba dáti zatroubiti ‚alarm‘ a vytáhnouti s mužstvem.“

Pan nadporučík Vocásek popotáhl na toto vyzvání svůj kabátec a odpovídal pohledem:

„Rozumím, pane majore. Jsem připraven vyrazit.“

Společnosti zavládl jistý neklid. Náčelník politického úřadu radí se s předními funkcionáři

— nikdo neví, o čem — a také hostitelka se nevrací. Něco se děje!

Jen pan purkmistr Konipas díval se zcela nevinně a jako zvědavě s jednoho na druhého, jako by nechápal, proč nikdo nemluví, proč zábava vázne. Byla totiž hodina, kdy na něj pravidelně přicházela dřímota, a není vyloučeno, že před příchodem komisařovým si již trochu zaklímal. Stačívalo mu obyčejně pět, nanejvýš deset minutek takového zdřímnutí, načež pak dovedl vyseděti zas několik hodin čile a bez únavy. —

Doktor Pečenka blížil se ku pracovně páně hejtmanově, dokořán otevřené. Jeho zraky padly především na paní hejtmanovou, ležící dosud na křesle v bezvědomí, aspoň zdánlivém.

„Co se stalo milostivé paní místodržitelské radové?“ vyhrkl chvatně a přiskakoval, aby ji ohledal tepnu.

„Počkejte, doktore,“ bránil pan hejtman, „především tohle — a pak tohle. Paní chvilku počká.“

A podával doktorovi číslo časopisu se zprávou o závažném objevu profesora Sombona, druhou rukou lejstro z místodržitelství, nařizující kontumaci blech.

Doktor Pečenka měl vzácnou vlastnost, která jest údělem nemnoha lidí zvláště nadaných a vynikajících; která snad se dá pilným cvikem vypěstovati k dokonalosti, ale která aspoň s po-

lovici musí býti vrozena. Uměl totiž jedním takřka pohledem přečísti celou stranu knihy, celý sloupec novin, a dovedl i pochopiti smysl a význam takto čteného nebo lépe řečeno viděného.

Doktor Pečenka nahlédl jedním okem v lejstro místodržitelské, podepsané nejvyšším zdravotním radou Špejlem, druhým okem přelétl řádky o Blechách, šiřitelích moru, a již věděl, oč běží.

„Pane místodržitelský rado," řekl s plným vědomím povinnosti své, „nezbývá nám ani okamžik! Musím ihned do nemocnice, — nařídit nejsvědomitější desinfekci, — vůbec všechna ochranná opatření, — nebezpečenství jest na pochodu — —"

„Už je zde!" pronesl pan hejtman, kterýž teprv teď, když byl vrchnímu okresnímu lékaři „intimoval" obsah nařízení i jeho příčinu, propadl veškeré zdrcenosti nad osudem první oběti, totiž choti své. Ukázal na paní, bezvládně odpočívající, a řekl:

„Moje paní má na sobě blechu! Je-li to taková morová, doktore, jsme ztraceni..."

„Blechu!" zvolal doktor. „Kde?"

„Na zádech — na kříži. Jest pokousána..."

„Pane místodržitelský rado," vzpřímil se doktor, „především blecha musí zůstati, kde jest, aby se nákaza nerozšířila. Milostivá paní se nesmí ani hnouti. A za druhé musí milostivá paní zůstati isolována nesmí se vrátiti do společ-

nosti, nesmí blechu nikde vytrousiti. Pochází-li blecha ze zamořené končiny, je milostivá paní tak jako tak ztracena — —“

„Ježíši Kriste!“ ozval se zoufalý výkřik s křesla.

Paní okresní hejtmanová procitla slovy doktorovými ze mdloby.

„— — a na vás jest, pane místodržitelský rado, abyste dal skvělý příklad, že učiníte vše, aby nákaza byla v zárodku potlačena, ať běží o kohokoli. — Dopravíme milostivou paní na lože“

„Ano,“ stenal pan hejtman, „ano, doktore. — Babet, lehneš si! Upokoj se, snad přece ještě není vše ztraceno. — Svlékneš se — —“

„Pro boha, ne svlékat!“ varoval doktor. „Anebo nanejvýš jen svrchní toaletu. Blecha nesmí býti znepokojena, vyplašena. Sice nám unikne a bude řáditi dále. Neručím za její polapení.“

„Ježíš Marjá!“ stenal pan hejtman. „Kde pak blechu honit! — Babet, vzpamatuj se!“

„Muži,“ zaúpěla nešťastná dáma, „cítím, že se blíží konec. — Nikdy jsme neměli blech. Ó, nešťastný den! Kdo ji sem zavlékl!“

Pan hejtman a pan komisař pomohli dámě s křesla, zdvihli ji, a s obou stran podpírajíce nešťastnou a znova omdlévající paní, odváděli ji do ložnice. Doktor Pečenka pak sehnuv se přidržoval nebohé oběti hedvábné šaty co nejtěs-

něji kolem nohou, aby zlověstná blecha neměla volnosti k uniknutí. Činil tak co nejšetrněji a pokud povinná úcta i slušnost dopouštěly, ale přece zase zcela energicky. Za celou praxi a za všechna služebná léta neměl případu tak zodpovědného. Běželo o celý okres, snad o celé království. Morová blecha!

Všichni doklopýtali tak do ložnice, uložili dámu na lůžko, a doktor Pečenka ukryl ji a obložil pokud jen mohl neprodyšně pokryvkou z velbloudí srsti se všech stran. „Utěsnil" ji, jak by se byl vyjádřil strojník nebo instalátor.

„Na štěsti blechy milují teplo," pronášel při tom. „To nám zaručuje, že se blecha nevzdálí. Podaří-li se nám lapiti ji, je zpola vyhráno. Milostivé paní pak dáme nějakou injekci. Běžím do nemocnice, není-li tam znepokojujících symptomů, přinesu desinfekci, povolám kolegu Kalousa na pomoc. Neračte se od milostivé paní vzdalovati."

Dopověděl a vyrazil do předsíně, chopil se kožichu, kvapil do nemocnice.

„Bohu díky," mumlal cestou, „že máme tou chvíli v celém špitále jen tři pacienty, a to celkem lehké. Tam tedy je materiál k nákaze minimální, mizivý, a jinak je zdravotní stav ve městě znamenitý, dík profylaktickým opatřením! Jako bych byl cosi takového tušil — jako bych to byl tušil!" — - —

Chodbami staré špitálské budovy, zřízené své doby z bývalé jesuitské koleje, šourala se tou dobou Anastázie Brabencová, vrchní ošetřovatelka a skoro přednostka pomocného personálu špitálského. Stručně říkali jí také profouska.

Byla to žena letitá, tělnatá, ještě zcela podstatná a celkem zdravá. Toliko nohy nesloužily jí jak náleží. Za to nikdy jí neselhávaly jazyk a žaludek. Dojídala vždy po všech nemocných, co nechali, ba, vypíjela po nich i zbytky medicin, „aby ani kapka božího daru nepřišla na zmar", jak říkala. Na ní bylo každé hygienické opatření vyzkoušeno nejdříve a vše jí šlo k duhu. Bylo-li vůbec lze zobraziti starou bohyni Hygeu věrohodně, Anastázie Brabencová mohla sloužiti výtvarníku za model. Stará Brabencová nebyla by se ani toho hada štítila, jejž řečená bohyně v pravici svírá, a máme za to, že by jí taky uštknutí hada sebe jedovatějšího nebylo ublížilo.

Taková byla stará Brabencová.

Špitální vrata dole zaskřípěla, zavrzla, práskla a zadunělа, až se celý špitál zatřásl, a ve schodišti do patra zadusaly kroky, jejichž ozvěna se rozbíjela a třištila ve všech koutech staré budovy.

Do patra vyběhl pan vrchní okresní lékař Pečenka. A jen vyběhl, spatřil paní Anastázii, přecházející chodbou jako noční stráž.

„Všechno v pořádku, Brabencová?" otázal se doktor.

„V pořádku, pane vrchní," odpovídala stařena.

„Nemocní jsou klidní?"

„Spí jako dudkové, pane vrchní."

„Žádná horečka nebyla?"

„Povídám, pane vrchní, že spí jako dudkové. To by nespali."

„Večeřeli s chutí?"

„Jako vlci. Muž s vypláchnutým žaludkem žádal tuplovanou porci — dostal ji ani sousta nenechal. To věřím, však jsme mu ho taky ráno vysmejčili."

„Tak tedy nic nového, Brabencová?"

„Ani blecha, pane vrchní!"

Doktor Pečenka zbystřil sluch, vyvalil oči. Přistoupil blíže, pohledem téměř polykaje stařenu, a tázal se s důrazem:

„Jaká blecha, Brabencová?"

„Povídám, ani blecha. To je nejmenší, co by mohlo být nového."

Doktor Pečenka byl neobyčejně překvapen, a nejen překvapen, byl znepokojen. Toto slovo z úst staré Brabencky ho zarazilo. Bleší kontumace je vlastně posud úředním tajemstvím a profouska by již něco věděla?

Přistoupil ještě blíže, chopil Brabencku za rukáv moldounové, podšívané kajdy, do níž byla profouska jak nadita s veškerým vykypělým při-

slušenstvím svého silného slabšího pohlaví, a třesa tímto rukávem a tak i ramenem vrchní ošetřovatelky pronesl naléhavě:

„Víte vy něco o blechách, Brabencová? Mluvte, co o nich víte?!"

Anastázie Brabencová ani se tak nedivila posunu doktorovu, jeho zatřesení rukávem, vůbec jeho náhlému a neobvyklému počínání, jako spíš slovům jeho, pronesené otázce. Doktor — a takhle se ptá! A všechno své podivení nad tím projevila odpovědí:

„Kryndáčka pána! Co vím o blechách! Která pak ženská by o nich nevěděla? A jak jsem o nich věděla! Ale teď mám od nich dávno pokoj. Vyzrála jsem na ně. A jak jen ňáká pitomá se splete a vleze do mne — tu máš, mrcho: šuk, šuk! — už se v tom třepetá — a pak bum! — praskne jak luska!"

Doktor Pečenka se ohlédl na všechny strany. Bylo tu prázdno, každé slovo dunělo temnou ozvěnou po chodbě jak vymřelé. Ale doktor přece, pamětliv starého, osvědčeného pořekadla, že stěny mají uši, popadl znova Brabencku za rukáv a táhl ji do přijímací kanceláře, tou dobou taky prázdné, ale velmi příjemně vyhřáté.

Doktor chvatně shodil kožich, vtiskl „profousku" do široké lenošky, sám usedl v druhou, a řekl důrazně a rozhodně:

„Teď mi povězte, co o tom víte! Ani netušíte, oč běží. Ale můžete si získat nesmírné zásluhy. Snad i nějakého vyznamenání. Věc hoří. Troufáte si, abyste mi pomohla chytit blechu?“

„Ježíš Marjá, pan vrchní má blechu? Pánům jsem je nikdy nechytala.“

Anastázie Brabencová byla rudá jako zoun.

„Já ne, brepto stará!“ durdil se doktor. „Ale jedna dáma. A je to hrozně nebezpečné Pomůžete-li, odměna vás nemine. Jakou to máte methodu?“

„Jaká je to metoda, pane vrchní, sama nevím. Ale je dobrá. Mně jakživa neselhala. A já jich užila! — Pan vrchní snad ví, že než jsem přišla sem, byla jsem v Praze kličnicí v takovém kabinetě na Karlově náměstí, s jedné strany pro pány, s druhé pro dámy, první třída za čtyry nové, druhá za dva. Tam se vystřídalo něco lidí, pánů a paniček. Po pánech nezbylo nic, ale po paničkách! Ty jich vytřásly! — Ježiš Marjá, pane vrchní, sežrat mě to mohlo! Dobré místo bylo, na hezkou diškereci jsem si přišla, ale už jsem z toho byla zoufalá. Pořád jsem byla v jednom ohni, jako bych měla osypky. Už jsem chtěla ředitelství podat resignaci, ale tu mně kmotra Vápencová — měla na Vaječném trhu největší stánek — dala znamenitou radu. Povídá mně: a to vy neznáte, kmotřičko? Takový spolehlivý, laciný domácí prostředek! Za dva šestáky si toho pořídíte půl metru, a máte

pokoj. Pověděla mi, co a jak, a just, pane vrchní, bylo to tak. Já se zaopatřila a všechny mrchy jsem schytala a pobila. Ani jedna neutekla!"

Doktor Pečenka vyskočil.

„Máte to po ruce, Brabencová?"

„Božínku! Na krok se bez toho nikam nehnu"

„Sem s tím, Brabencová! Snad nebohou paní zachráním a dalšímu neštěstí zabráním."

Brabencka se ostýchavě usmála.

„To ne, pane vrchní. To nedám z ruky — a pro mužské doktory to není. To bych mohla nanejvýš sama posloužit — —"

„Vy, Brabencová? — Dobrá. Skočte dolů ke Švarcové, ať vás tu zastane, na nemocné dá pozor. Okamžitě! A vy se oblecte, vezměte svůj aparát, pojďte se mnou. A nikomu zatím ani slova. Honem, dělejte!"

Anastázie Brabencová zdvihla se poněkud těžce z lenošky, urychleným tempem šárala se ke dveřím a hovořila při tom — spíše k sobě než k doktorovi:

„Už letím, a hned jsem hotova. Šmarjá Josefe, aby mně tak byl někdy někdo řekl, že ze mne bude na stará kolena asistent! — Jo, jo, božínku drahý, ono se řekne medecinská fagulita — ale o tomhle tam ti páni nevědí. No, dá Pánbůh, že ji dopadneme..."

O pět minut později spěchaly dvě postavy od špitálu k budově okresního hejtmanství. Napřed muž v kožiše, za ním ženština s kabelou na ruce. A každých deset kroků úpěla ženština:

„Šmarjá Josefe, pane vrchní, dyť já duši pustím!“

III

Paní okresní hejtmanová spočívala na lůžku beze hnutí, bez hlesu, jako v nové mdlobě. Věděla však o sobě a počítala pravidelné kyvy dlouhých nástěnných hodin. Kolik ještě chvil je jí vyměřeno? Čítala v novinách, že mor zachvacuje neobyčejnou prudkostí a že brzy po prvních příznacích nastává konec.

Pan okresní hejtman přecházel po vysokém, měkkém koberci, že kroků jeho nebylo slyšeti. Těžké starosti skláněly hlavu jeho až k prsům. Doktor Pečenka odešel sice nedávno, před chvílí, ale sklíčenému hodnostovi zdálo se to již celou věčností. Proč nepřichází?

Komisař Špaček vrátil se zatím do salonu a jeho příchodem polepšila se značně nálada společnosti. Na zvědavé, nedočkavé otázky se všech stran odpovídal zcela klidně a skoro vesele. že zas vrchní zdravotní rada má „nějaké mouchy" a že jednu z nich poslal okresnímu hejtmanství. (V duchu sám se zasmál tomuto po-

dobenství, jež ho zcela mane napadlo. Vězí v tom skutečně jakási „moucha“, ale bez křídel, pomyslil si.) Jeho bezstarostnost bylo lze prominouti. Byl mladý, svobodný muž, bez ženy, bez rodiny — nevěděl, co je třásti se o život nenahraditelné, drahé osoby. —

Konečně pan okresní hejtman zaslechl kdesi v dáli nějaký šramot, brzy potom kroky v chodbičce k ložnici, šetrné zaťukání na dvéře, a než k nim doběhl, aby je otevřel — ježto nechtěl neblahou pani vyrušiti zvoláním „dále!“ — vstupoval již doktor a za ním ženština, panu hejtmanovi neznámá.

„Tady jsme!“ zašeptal doktor, kyna zároveň ženštině, aby jen bez okolku šla ku předu.

Pan okresní hejtman, spatřiv Anastázii Brabencovou, očividně se zarazil. A když shlédl kabelu, která se jí klátila na ruce, zatajil se v něm dech. Všecek zčervenal a vypoulil zraky na doktora. Bylo tomu dobrých patnáct let, co do jeho domácnosti zavítala panička podobného vzezření a s podobnou jakousi kabelou, a od těch dob již nepočítal na takovou návštěvu, ani si jí nepřál.

„Pro Pánaboha, doktore,“ zašeptal k lékaři, „co to znamená? Vždyť moje paní přece — není tento — v žádných takových —“

Doktor Pečenka svlékal kožich, ale zpozorovav úžas pánĕ hejtmanův a nechápaje hned, uváz! v rukávech a zíral na hodnostu.

„— v žádných takových okolnostech!“ doplňoval pan hejtman. „Co zde ta panička pohledává?“

Teď doktor pochopil, usmál se malounko a řekl:

„I toto, pane místodržitelský rado! Kde pak! To je naše paní Brabencová, z nemocnice — specialistka pro takové případy, o jaký právě běží. Ráčíte pochopiti, že milostivé paní bude vítanější ženská pomoc — —“

Pan okresní hejtman ucouvl o krok a hleděl zkoumavými zraky na „profousku“.

Paní Anastázie Brabencová, když byla uváděna do domu a do ložnice pana okresního hejtmana, byla sevřena jistou tísní, zcela pochopitelnou. V takovýchto domech a v takových domácnostech ocitovala se málokdy, ba, tentokráte stalo se tak snad vůbec po prvé. Avšak tíseň její brzy pominula. Povolání v nemocnici naučilo ji hleděti beze chvění na jiné výjevy, mnohdy i krvavé. A tu se ocitla v uspořádané, elegantní světnici, mile vyhřáté. Mrskla okem na lůžko, spatřila ukrytou dámu, což jí bylo arci trochu podivné — s t a k o v o u věcí ona sama nikdy neulehla. Šuk — šuk! a bylo to.

Všechen počátečný ostych spadl s ní. Odložila kabelu na nejbližší plyšovou židli a odvazovala si čepec.

Pan okresní hejtman stále na ni zkoumavě

hledě!. Na jeho tváři zračila se zjevně nedůvěra, jíž se nemohl ubrániti.

Teď otevřel ústa a pronesl jako z donucení:

„Račte se posadit, paničko."

Potom pohlédl významně na lékaře a kráčel do vedlejšího pokoje. Pohled jeho měl velikou hybnou sílu — doktor následoval, jako by ho za rameno vlékl.

Když oba páni překročili práh, zavřel pan hejtman opatrně dvéře a řekl k lékaři:

„Promiňte, vážený doktore: znáte vy dobře tu osobu?"

„Můj bože, pane místodržitelský rado, povídám: je to naše paní Brabencová — Anastázie Brabencová, vrchní opatrovnice ve zdejší nemocnici, dlouhá léta —"

„Zouplna spolehlivá?" mluvil naléhavě pan hejtman.

„Naprosto, pane místodržitelský rado! Vzorně pečlivá, svědomitá – půl doktora, abych tak řekl. Osvědčila se v nejtěžších případech. Kdyby nebyla tak stará, mohla by jít rovnou na medicinu a byla by z ní dokonalá doktorka."

„Mhm!" zahučel pan hejtman v zamyšlení. — „A prosím, proč jste ji vlastně přivedl?"

„Zaručila se mi, že milostivou paní radovou zbaví té proklaté útočnice — blechy."

„Mhm!" zahučel pan hejtman po druhé. „A prosím, doktore, nemůže ji ublížit?"

„Pane místodržitelský rado!“ vyvracel doktor obavu hodnostovu pouhým zvoláním. „A krom toho, vždyť jsem při tom!“

„Mhm!“ potřásl pan hejtman hlavou. „A prosím, doktore, jakým způsobem?“

Na tváři lékařově kmitl se zcela nepatrný výraz rozpaků. Ale hned odpovídal:

„To je její tajemství, pane místodržitelský rado. Ale pokud se týče její spolehlivosti, ručím za ni.“

Pan okresní hejtman si oddechl.

„Mhm! Ale přece jen myslím, doktore — neměla by nám dříve říci, jak a kterak? Považte, kde běží takřka o život — —“

Doktor nečekal na dopověď. Zlehka otevřel dvéře, pokynul okazováčkem pravice a šeptl:

„Paní Brabencová —!“

Matrona zdvihla se a po prstech, tiše jako myš vešla do komnaty k pánům. Doktor zas dovřel dvéře.

„Paní Brabencová,“ řekl k profousce, „pan místodržitelský rada by rád věděl, jakým způsobem — —“

Anastázie Brabencová poklonila se, učinivši „pukrle“, a pronesla beze všech rozpaků:

„To jen ráčej být bez starosti, milostpane. Ještě žádná mi neutekla!“

„Ano, paničko, dobrá, dobrá,“ hovořil pan okresní hejtman. „Ale přece jen bych rád věděl,

jak to děláte? Nemůžete vy pacientu nějak na zdraví ublížit?"

„Kde pak na zdraví, milostpane!" odpovídala horlivě Anastázie Brabencová. „Ani na kůži! Šmik — šmik! — a už se v tom mršinka zatřepetá!"

„V čem, paničko, že jsem tak smělý?" otázal se pan hejtman.

„No, do čeho ji chytím."

„Dobrá. Ale co je to? Nemůže se tím říznout, píchnout?"

„Ale kde, milostpane! Novorozeně do toho může položit! Jako do prachového peří!"

„Přec bych to jen dříve rád viděl," řekl pan hejtman. „Víte, paničko, ona moje paní je náramně nervósní."

„No tak to ukažte panu místodržitelskému radovi," pronesl doktor Pečenka, sám zvědav, jaký to má profouska zázračný aparát.

„Když tedy páni mocí mermo chtějí!" odpověděla Brabencka.

Otevřela dvéře, tichounce jako myš zmizela v ložnici a stejně tichounce vrátila se s kabelkou. Sáhla do ní a vyňala kus bílé látky, asi půl metru ve čtverci.

„To tedy je ten celý zázrak, milostpane!" usmála se.

Doktor sáhl nedočkavě po látce.

„To je flanel, Brabencová!"

„Flaner, pane vrchní, flaner!"

Řekli jsme, že paní Anastázie byla do Honosic přišla z Prahy. A v Praze paničky rázu pani Anastázie říkají „flaner".

Pan hejtman taky vztáhl ruku, aby se zblízka podíval na instrument paní Anastázie, ale nedosáhl — ruka mu sklesla. Neodvážil se.

Paní Anastázie, jako by chápala páně hejtmanovu nesmělost, spěchala vysvětliti:

„Neráčej se dokonce nic tento — milostpane. To je z brusu nový kousek z mé zásoby, v tom ještě žádná nebyla."

„Mhm!" zahučel pan hejtman, a teď tedy směleji sáhl po látce.

Ano, silný, měkkounký, teplý, vlasnatý flanel. Skoro ho lákalo, aby si jím pohladil tvář, jako ji zabořujeme do jemné kožešiny. Cosi mazlivého a hřejivého je v takových látkách.

Pan hejtman vrátil „aparátek" paní Anastázii a řekl:

„Pořád ještě mi nejde do hlavy, kterak — tento — tímto — no ale to je vaší věcí, paničko. Tak tedy prosím, račte přikročiti k výkonu."

A podával paní Anastázii flanel. Ale než matrona po něm sáhla, rozpomenul se přednosta politického úřadu na něco, chopil se látky rukou levou a vztahuje pravici k paní Brabencové pronášel hlasem povýšeným:

„Pardon, paničko. Co podstupujete, je výkon vlastně služební, úřední a velmi zodpověd-

ný. Krom toho i velmi důvěrný. A proto, paničko, podejte mi ruku. (Stalo se.) A tímto, paničko, skládáte a já vám odnímám slib, místo přísahy, že předně intervenci svou vykonáte dle svého nejlepšího vědomí a svědomí a dle odborných svých vědomostí a zkušeností, za druhé pak že zachováte zouplna a navždycky nejhlubší mlčení o všem, co po případě uvidíte a co vykonáte. Rozuměla jste mi, paničko?"

Poněkud zmatena tímto obřadem hleděla paní Anastázie na hejtmana a s hejtmana na doktora.

„Totiž jazyk za zuby, Brabencová!" objasnil doktor stručně napomenutí páně hejtmanovo.

„Ale toť se ví, milostpane," řekla bodře paní Anastázie. „Copak taky je komu do toho!"

„Tak je to dobře, paničko," schválil pan hejtman a propustil její pravici. „A teď tedy podnikněte svou operaci."

Paní Anastázie přijala z rukou pánových věc a mířila do ložnice. Ještě však se obrátila a zeptala se:

„Nespí snad milostpanička?"

„Počkejte!"

A pan hejtman popošel do ložnice, přistoupil k lůžku.

„Babet?"

„Co si přeješ?" zastenala dáma.

„Je zde panička, kterou přivedl pan doktor. Ničeho se neobávej. Za chvilku jsi vysvobozena. — Cítíš ji pořád ještě na kříži?“

„Ne,“ vydechla dáma. „Teď je níž — a šimrá.“

„Aha!“ řekla paní Anastázie, jež stála za panem hejtmanem. „Tím líp!“

A potom, vzhlížejíc k panu hejtmanovi, pronesla zdrželivě:

„Ale prosila bych milostpána, aby nás tu nechal samotny. Hned se vrátím.“

S čelem svraštělým, plným starosti, odcházel pan hejtman z ložnice. V obavách o drahou choť zavíral dvéře jen váhavě. Bylo mu trapno pomysliti, že takto mezi ni a sebou tvoří hradbu a že v rozhodné chvíli nemůže býti po jejím boku.

Dovřev dvéře obrátil se k doktoru pohledem téměř úpěnlivým, jako by prosil, aby ho v této těžké chvíli neopouštěl. Potom svěsil hlavu a naslouchal, kliky nepouštěje, aby přispěl na pomoc, kdyby se ubohá jeho žena ozvala.

Avšak paní okresní hejtmanová nejevila známky života. Z ložnice zaznívalo toliko huhlání a bublání paní Brabencové:

„Jen pomalounku, vzácná paní... A žádný strach... Však ji popadneme... Mrcha milionská, kam ona si netroufá...! Trochu na bok bych prosila, vzácná paní... Ták — a pěkně všechno vymeteme jako v komíně... A teď

bych prosila lehnout na bříško, ták... Nebyla-li jinde, tuhle je jistě... To věřím, tady by se ji to prohánělo — ale přetrhneme ti to, semínko čertovské! — Žup!"

Ozval se slabý výkřik z úst napadené paní hejtmanové. Pan okresní hejtman rázem dolehl na kliku, rozevřel dvéře:

„Co se děje, um Gotteswillen??!"

„Už nic, milostpane!" volala vítězně paní Anastázie. „Už ji máme, slotu!"

A hrnula se do komnaty, třímajíc vysoko svůj „aparátek" — teď již ne rovnou plochu, ale v beztvárný chuchvalec smačkaný.

„Máme ji, pane vrchní!" volala k doktoru Pečenkovi. „Cítím ji pod palcem — je v tom zamotaná jak moucha v babučině, potvora!"

Opatrně porozvinula svůj uzlíček — a hle, v jemných vláscích srstnatého flanelu kmital se a třepetal temný bod, marně se namáhaje, aby vyprostil rohovité a jak ostruhami opatřené nožičky z mnohonásobných vláknitých pout.

„Výborně, Brabencová!" zvolal doktor.

„Zaplať Pánbůh!" vzdychl z hloubi srdce pan okresní hejtman.

„Mužičku!" ozvalo se radostně z ložnice. „Jsem zachráněna!"

A paní hejtmanová kvapila k choti, rozpínajíc ramena k objetí.

„Cítím se jako znovuzrozená, mužičku! — Drahá paní, do smrti vám toho nezapomenu!"

„No, no," upejpala se paní Anastázie, „s radostí jsem posloužila. — A kdyby snad někdy milostpanička zase tento — potřebovala — jsem tu jako na koni..."

„Doufám, že vás už nebudu nikdy obtěžovat," hovořila paní hejtmanová, zotavená již naprosto a dokonale. „Jen bych prosila, abyste mi tohle to nechala na památku — — Odsloužím se vám."

„Ale s největší radostí, milostpaničko," přisvědčovala Brabencová. „Jen co ji zlámu vaz, mršině."

„Ježíš Marjá, Brabencová!" zvolal doktor. „To byste mi dala! Tu musíme dostat za živa."

Sáhl do kapsy a vyňal malou prázdnou lahvičku, na níž byla toliko etiketa s černým okrajem, s umrlčí lebkou uprostřed a s nápisem „Jed". Vytáhl zátku a řekl:

„Dejte mi ji sem."

„Už je tam!" zvolala paní Anastázie.

Doktor zarazil zátku a obraceje se k panu hejtmanovi vykládal:

„Tu pošleme zdravotnímu referátu na místodržitelství. Ať ji tam prozkoumají." A hledě do lahvičky proti světlu velikého lustru dodával: „Pokud mne se týče, soudím, že tohle není žádná asijská, nýbrž naše, domácí, a že je docela zdravá. Skáče jako tajtrlík. Kdyby byla infikována, choulila by se na dně."

Tvář pánĕ hejtmanova jasnila se, dobrý rozmar vracel se mu. Pohlížeje vděčně na Brabencku, sahal do kapsy a tázal se šetrně:

„A copak tento, milá paničko, copak si likvidujete za svoje namáhání?“

„Pane místodržitelský rado!“ bránil doktor. „To je služebná záležitost, račte nechat — —“

„Ne, ne, vážený doktore, nechci býti dlužníkem. S radostí zapravím svou povinnost — vždyť bych za to leknutí nebyl vzal nevím co! — Ale vyrovnáme se tedy později. Teď jen bych prosil, jestli panička neopovrhne, aby se pozdržela v kuchyni, aby si odpočinula, a Fróny tam bude něco mít — na zoubek i na doušek. A prosil bych, milá paničko, neutíkejte nám — kdyby snad ještě později některá dáma ze společnosti — člověk nikdy neví —“

Paní hejtmanová sama doprovodila Brabencovou do kuchyně, sama se postarala o její vyčastování.

„Ale teď, doktore,“ řekl pan hejtman, když s lékařem osaměl, „teď musíme učinit ouřadní opatření podle nařízení místodržitelského. Copak soudíte, že se má stát?“

K tomu arci bylo třeba i pana komisaře Špačka, i povolali ho zase a konali poradu, zatím co paní hejtmanová, sice poněkud zapýřená, ale zářící zdravím a spokojeností, vrátila se do salónu.

Jejim příchodem poznovu se rozproudila přerušená zábava a vytrvala až do třetí hodiny ranní, kdy se společnost v nejrůžovějším rozmaru rozcházela.

Poslední byla paní Anastázie Brabencová, která velikomyslnému pozvání páně hejtmanovu ve všech směrech a ze všech sil vyhověla. Její intervence již nebylo třeba toho večera — a v kapsáři ji zvonilo pět korun.

„Šmarjá Jozefe, milostpane," propukla v radostný úžas, když ji cinkaly do hrsti z ruky páně hejtmanovy. „To dostávám víc než pan vrchní za visitu v nejlepších rodinách!"

„Vždyť jste byla v takové rodině, milá paničko," řekl pan hejtman vlídně a kavalírsky. „Pamatujte jenom na svůj služební slib..."

Druhý den byla neděle, veškeré obchody měly být o desáté hodině zavřeny. Avšak z jitra objevily se na honosických nárožích plakáty — výsledek to noční porady na hejtmanství:

„Vzhledem k nebezpečenství,

jež by mohlo vzejíti zavlečením asijského moru v naše končiny, nařizuje se na základě výnosu slavného c. k. místodržitelství, aby k uvarování ohrožení onemocnění bylo šetřeno veškeré opatrnosti v potravinách a nápojích a životosprávě vůbec. Používajíc pak výjimky nařízení v příčině uzavírání

obchodů oznamuje se, že obchody

se zbožím střižným

mohou zůstati otevřeny i času nedělního až do jedné hodiny s poledne a to do odvolání.

C. k. místodržitelský rada
(podpis nečitelný)."

Sotva by kdo byl uhodl, proč z příčiny „uvarování ohrožení onemocnění" morem asijským právě obchody řečené mohou zůstati otevřeny. Avšak i na to bylo pamatováno, arci jen cestou soukromé „intimace".

Všichni tři obecní strážníci totiž, a mimo ně i policejní revisor i četnický strážmistr obcházeli od rána veškeré místní střižné obchody honosické a důvěrně se dotazovali přednostů závodů, jsou-li dostatečně zásobeni artikulem, jehož ukázku včera byla paní Anastázie přinesla do budovy okresního hejtmanství. A dodávali, že tento artikul má býti doporučován kupujícímu obecenstvu jako ochranný prostředek proti rozšíření moru, kdyby se vyskytl, ba hned na místě, než takový případ nastane.

Do odpoledne nebylo v Honosicích snad jediné domácnosti, která by se nebyla opatřila půlmetrem spásného flanelu.

A mor se neobjevil, díky bohu.

O ZÁVOD.

Historka páchnoucí mrtvolinou.

(Nár. Listy v červnu a červenci 1911.)

I.

Od nějaké doby oživovalo se nápadně okolí domu číslo 7. v ulici — řekněme v ulici Šindelové na Novém městě pražském. Pravíme-li „oživovalo se“ — znamená to, že od několika dnů vyskytovalo se poblíže řečeného domu co den až patero lidí, jindy tam nevídaných. A nápadným byl zjev ten proto, že o starou a nevlídnou ulici Šindelovou za celý rok málokdo zavadil, kdo tam neměl nezbytně co dělat.

Tyto návštěvy nemohly uniknouti pozornosti usedlých obyvatelův ulice Šindelové, kteří byli zvykli na mlékařku, na nosiče uhlí, na popeláře, a někdy — v temnotách nočních — na cidiče stok, jehož přítomnost však postihovali spíše čichem než zrakem.

Listonoš tam zapadl málokdy, veřejný posluha nikdy. Je to jedna z nemnohých ulic pražských, v níž není ani jediného advokáta, v níž není žádné poptavárny, žádného fotografického ateliéru. Ba, v Šindelové ulici není ani výčepu,

a to znamená mnoho. Jediný je tam toliko ústav, který slouží potřebám veřejným a v němž se častěji projednávají palčivé záležitosti denní, méně obecní a politické, spíše čistě společenské. To je hokynářský závod Matěje Křena. A není příliš rozsáhlý. Matěj Křen sám několikráte vlastními ústy prohlásil, že by „všechnu tu všivinu, jak to tam stojí a leží, popustil od hodiny za dvě stě korun“ — a do toho započítával i starý mandl a krom toho i celou váženou klientelu z Šindelové ulice. Ale nevyskytl se nikdo, kdo by ho byl vzal za slovo.

Zmiňujeme se proto o humanním ústavu Matěje Křena, že se rozkládá právě v domě čís. 7., o nějž tu běží. A Matěj Křen taky prvý zjevil sousedům svým, čeho se týkají neobvyklé návštěvy ulice Šindelové.

Byl to jeho vlastní domácí pán, Jeroným Škraloup, který vzbudil takové účastenství. A s politováním přidáváme k tomu, že je vzbudil až na samém sklonku života. Šlo mu o krk, o život; stonal poslední svou nemocí, dny jeho byly sečteny.

A teprv teď objevilo se, co má přátel, totiž příbuzných. Neboť jinak přátel neměl a k příbuzným se nikdy nehlásil, aniž trpěl, aby oni se hlásili k němu. Byl to starý pavouk, podivous, člověk nelida.

Tušil asi, že by nikoho nelákaly osobní jeho vlastnosti, a dokonce snad byl přesvědčen,

že jenom na jeho majetek má spadyno, kdo by se k němu jako ke „strýčkovi, švařičkovi nebo kmotříčkovi“ blížil. Proto k němu nesměl nikdo.

A teď tedy dokonával života svého běh jako starý vlk, jenž cítě konec zalézá do nejhustší houštiny, do nejtemnějšího brlohu.

V těch dnech stal se hokynářský krám páně Křenův informační kanceláří všem, kdož mohli prokázati jakýkoli stupeň příbuzenství, pokrevenství a přátelství se starým pánem. Neboť ani teď ještě nesměl nikdo nahoru, do patra. O to pečovala stará hospodyně Škraloupova, bedlivě uzamykajíc dvéře bytu — a vlastně jich ani neodmykala. Neboť v posledních třech dnech taky ona již ležela ve studené kuchyni, všechna zemdlelá, zondaná ošetřováním svého nevlídného a v nemoci až týravého velitele.

„Vypadá to, vypadá, že budeme mít funusy dva!“ řekl jedné chvíle Matěj Křen. A věru, zdálo se, že věstí správně.

Bůh sám a jediný ví, jakými nitkami, jakými neviditelnými a nehmatavými vlákny se doneslo ke všem těm zavrhovaným příbuzným, kterak to jde s Jeronýmem Škraloupem s kopce, že se tak z celé Prahy přitrousili. A je stejně záhadné, kterak se toho domakali i zájemníci jiní, kteří s neskonalou láskou a bystrostí se pídí po všech stydnoucích, tuhnoucích bližních. Totiž zřízenci pohřebních ústavů.

Nezmýlíme se a taky nikoho neobelžeme, počítáme-li, že z oněch podivných a v Šindelové ulici nepovědomých lidí aspoň celá polovina náležela k oněm „černým ptákům“, kteří bezpečněji než sýc větří mrtvolu.

Předákem pak všech a přeborníkem byl docela bez pochyby Zachariáš Netopejr, jednatel firmy Bradatý & Sup. Měl zraky jak ostrovid, sluch jako skutečný netopýr a přilínal jako slimejš. Kam nevnikl nikdo z jeho kolegů — tam se přece promáčkl Zachariáš Netopejr. A kam jednou vlezl, odtud ho nikdo nevypudil.

O něm nebylo třeba říkati, že měří na rakev ještě na živých. Mrskl okem po nemocném a na centimetr odhadl, jak dlouhé bude třeba. A tato jeho schopnost, vypěstovaná dlouhým cvikem, zabezpečovala mu vždy vítězství. Kam pak ostatní ňumové, kteří tasí hned metr nad lidmi, jimž se podává ještě poslední lžíce medicíny! To jsou hudlaři! A tak tedy Zachariáš Netopejr „třímal“ rekord nepřekonatelný. Ne snad o hlavu neb o několik hlav nebožtíků. On předháněl všechny konkurenty o celé desítky hlav a svůj počet stále uhajoval.

Ale k Jeronýmu Škraloupovi nevnikl ani Zachariáš Netopejr. Příbytek starého pavouka byl nedobytný a krom toho věděl Matěj Křen určitě, že domácí pán má na stolku u postele nabitý revolver a že prohlásil, jakmile mu „ně-

jaká hyena vleze do světnice, že ji bez pardonu skolí na místě třemi otrávenými kulemi."

Mám za to, že „otrávené koule" vyšly toliko z fantastické zbrojnice Křenovy, neboť mi není známo, že by páni Ladislav Švestka nebo J. Novotný prodávali náboje jedem napuštěné.

A milému Zachariáši Netopejrovi tolik na tom záleželo! Neboť tuto již můžeme vyzraditi, že nejen pochytil vlastním čichem umrlčinu, vanoucí z ulice Šindelové, ale že byl dokonce jako nejschopnější získán i jedním z dědiců, kvitovaným rytmistrem dragounským Artúrem Malvazírem. Byl z nejbližších příbuzných tento kavalír Malvazír, byl vlastním synem sestry Jeronýma Škraloupa, byl tedy nepopíratelným synovcem Škraloupovým, nepochybným pokrevencem, a měl tedy největší čáku na dědictví. Arci jen v případě, že by strýc Škraloup umřel bez testamentu. Neboť jestliže vůbec nikdo z přízně nesměl přes práh Škraloupův, ťento šlechetný Malvazír nesměl mu ani na oči, kdekoli a kdykoli. A jestliže pan Škraloup někdy napsal kšaft, jméno Malvazírovo jistě v něm nebylo.

Avšak Artúr Malvazír věděl něco zcela nepochybně: že strýček Jeroným je nade vše pověrčivý. A že strýček pevně býval přesvědčen, jakmile by napsal poslední pořízení, že by ho na dlouho nepřežil. I zůstal-li pověře své věren — a nebylo příčiny pochybovati o tom — pak tu žádný kšaft není a Malvazír bude dědit.

Všechny tyto vědomosti a úvahy vedly Artúra Malvazira k tomu, že zvětřiv blížící se konec drahého, majetného a lakotného strýčka, vyhledal Netopejra a řekl k němu:

„Pane Krkavec," — (poznamenáváme, že tento omyl v příjmení Netopejrově n e b y l úmyslný; vážný okamžik nedopouštěl žádných nevčasných vtipů; ale připomínáme taky hned, že Isidor Netopejr se nad nesprávným oslovením ani nepozastavil; dávno byl uvykl, že mu říkali všelijak) — „pane Krkavec," povídal tedy rytmajstr Malvazir, „dostanou-li oni strejčka na pekáč a dědím-li, tedy maj nejen funus druhé třídy, ale krom toho extra padesátku!"

Hubeným tělem Netopejrovým projelo zvláštní teplo. Padesátka kromě provise! To ho nepotkalo každý den. Ba, to se nepřihodilo ani za rok.

I pomysleme si, jak asi milému Isidoru Netopejrovi bylo, když několikátý den po této rozmluvě zapadl zas do hokynářského krámu Křenova, aby se otázal „po zdraví" pana domácího v té pevné naději, že mu zatím dozrál na hniličku, — a když mu Matěj Křen odpověděl:

„Maj to na zadrhmo, pane Netopejr! — To ještě nevedí, že včera zavopatřovali paní Fany — jako jeho hospodyni — sedí tam u ní šedivá sestra — a pana domácího nařídil pan okresní převezt do štyftu, aby měl, co potřebuje. Povídal pan okresní, tam v té douře nahoře že by

pošel pes, neřku-li člověk. — Tak ho máme z domu..."

Pan Isidor Netopejr vypoulil oči, otevřel ústa, v nichž se mu všechny zbývající zuby rozviklaly, a zapotácel se po této Jobově zvěsti. A byl by snad upadl, kdyby ho nebyl zachránil mandl, v jehož truhlici tím nárazem až kamení zarachotilo.

II.

Nebyl sám Isidor Netopejr, jejž „přesídlení“ umírajícího pana Jeronýma Škraloupa tak překvapilo. Toho dne po přenesení starého mrzouta a škarohlída do nemocnice přicházeli také jiní do Šindelové ulice, kteří tam již po několik dní patrolovali. Všelicí pánové zevnějšku většinou velmi obnošeného, všeliké dámy v úborech módy velmi minulé. Samá to „přízeň“ stupňů velmi neurčitých, rodokmene nezbádaného. Tušil sice každý o druhém, co ho sem vede, ale všichni se tvářili, jakoby se navzájem neznali, a druh druhu velmi pečlivě se vyhýbal. Ba, při nevyhnutelném setkání na chodnících ani pohledem o sebe nezavadili, ač jinak, mnice se nepozorováni, druh druha stíhali zraky nedůvěřivými, podezřivými, až nenávistnými. Neboť každý v každém určitě tušil soupeře, nápadníka dědictví, a tedy přímého nepřítele. Veškeří tito předčasní „pohřební hosté“ podobali se poněkud havranům, sletujícím se nad raněnou zvěří, dokonávající kdesi na pasece.

A když nejsmělejší z nich odvážili se do závodu páně Křenova, kde uslyšeli, co se s panem Škraloupem přihodilo, vycházeli z krámu i z ulice s výrazem nesmírného zklamání.

Tím znepokojeni, vnikali pak taky ostatní do veřejné hovorny Křenovy, a zvěděvše o přestěhování nemocného, následovali kvapem soků svých, zatím již zmizelých, přímo k nemocnici.

Šindelová ulice vyprázdnila se a patrolování nedočkavých nápadníků dědictví bylo od toho dne přeloženo do ulice před všeobecnou nemocnicí. Domnívalt se každý, že je přece jen blízek pozůstalosti po Jeronýmu Škraloupovi, ztráví-li nějakou část dne před špitálem. Co se tu krylo nepokoje ve všech těch lidech, na pohled lhostejných, co tu klíčilo nadějí na díl kořisti ve všech, a jaké zároveň se budily palčivé obavy z možného zklamání!

Ale byl-li kdo stejně anebo ještě více překvapen než Isidor Netopejr zprávou o převezeni živého ještě „nebožtíka“ z vlastního domu na onu poslední stanici, kterou bývá pro tolik lidí všeobecná nemocnice, — pravím, byl-li kdo tak a více překvapen a zdrcen, pak to byl rytmistr Artúr Malvazír.

Byl vždy nejčastějším hostem v ulici Šindelové a jako nepochybný blízký příbuzný měl i nejvíce sebevědomí, třeba že z opatrnosti ho nedával na jevo. A poněvadž to byl taky starý voják a tedy neohrožený muž, zapadával po-

každé přímo do závodu Křenova. Vědělf, kterak na starého toho „křena“, jak mu v duchu říkal s malým **k.** Činil tam útratu, a tím si hokynáře získal ze všech nejvíce, ba vlastně sám jediný. Vypil u něho pokaždé nějaký kalíšek slivovice, rumu, mogadoru nebo persika, neboť všechny tyto povzbuzující nápoje čepoval pan Křen na drobno, maje na to licenci. K tomu zakusoval pan Malvazír vždy nějakou housku, k večeru se odvažoval i na syrečky „piváky“, jež uhnívaly na pultě Křenově pod skleněným příklopem, po jehož zdvihnutí se šířil celým prostorem nehynoucí, závratný libopuch celých generací syrečkových.

„Exhumírujou mně zas nějaký ten kadábr!“ říkal rytmistr vždy ke Křenovi, kterýž — ač mohl býti uvyklý a připraven na vánek, jenž se uvolněním příklopu vyline, přece otáčel vždy fialovou nádobu čichu svého stranou, aby nenabral zbytečně mnoho vůně.

Ano, Artúr Malvazír opatřoval se u tatíka Křena i kuřivem, neboť hokynář měl taky malou trafiku.

Ale onoho dne, když Malvazír uslyšel překvapující novinu, že nahoře stůně již jen sama hospodyně Škraloupova, ve společnosti šedivé sestry, a strýce Škraloupa že tu není, vypoulil zraky skoro jako Netopejr o něco dříve, a zvolal:

„A to se domů již nevrátí?“

„To je u Boha," odpovídal Matěj Křen. „Je s ním zle, tuze zle, se starým pánem. Povídali — mně se zdá — něco o černé žloutenici."

V prvém okamžiku nevěděl Artúr Malvazír, kudy kam. Potom vyrazil z krámku, zahnul domovními vraty do průjezdu, rozběhl se na schody. V polovině patra však se vzpamatoval. Co tam, nahoře? Chvíli rozvažoval. Kam teď? Co podniknouti, aby mu neuniklo, nač skoro s určitostí počítal? A konečně mu šlehl mozkem nápad. Do nemocnice! Třeba zjistiti, jak to se strýcem stojí.

Rovnou cestou tedy zamířil k nemocnici.

Urychleným pochodem, jakoby šlo o zaskočení nepřítele, kvapil na náměstí Karlovo. A když minul nemocnici vojenskou, někdejší klášter jezuitský, a když zahýbal kolem rohu k nemocnici všeobecné, tu se ocitl tváří v tvář muži od několika dní povědomému — Isidoru Netopejrovi.

„Ježíš Marjá, pane Krkavec, vědí oni, co se stalo?"

„Vím!" odpověděl Netopejr, jakoby z hrobu mluvil.

„Vědí oni, že nám strejčka transferírovali do špitálu?"

„Vím!" odpovídal stejně Netopejr.

„Vědí oni, že má černou žloutenici?"

„To nevím," odpovídal Netopejr, „a to je mi taky docela jedno. Na něco bezpečně umře — ale to přijde až na úmrtní lístek."

„Ale vědí oni, pane Krkavec, co teď budeme dělat?"

Isidor Netopejr pošinul starý cylindr do týla, vzdychl z hluboka, podíval se na Malvazíra mroucím pohledem a vydechl:

„To nevím!"

„Pro Krista pána!" zvolal Malvazír. „Něco se musí stát! Nemohou oni tu nějak zakročit?"

„To nemohu," odpovídal Netopejr. „Dokud je člověk teplý, nemám na něj žádný půtah. Můj ouřad nastává teprv, až vystydne."

„Pamatujou oni, pane Netopejr, co jsem jim slíbil?"

„Pamatuju."

„Že bude funus druhé třídy?"

„Druhé třídy," odpovídal jednotvárně Netopejr.

„A že jsem jim krom toho slíbil padesátku?"

„To slíbili, pane rytmajstr," řekl důrazně pohřební agent.

„A po tom všem oni se na to tak lehkomysně dívají?"

„Lehkomysně?" opáčil Netopejr. „Lehkomysně povídají, pane rytmajstr?" Tvář Netopejrova se litostně svraštila. „Pane rytmajstr, já vím, jak jim na tom záleží, aby panu strejci

lehce ustlali. Ale kdo by radš viděl ten funus druhé třídy než já? A kdo by radš viděl tu padesátku? — To dá každému rozum — a od včerejška večera, když jsem uslyšel, co se stalo, mořím hlavu, jak bych pomoh jim — i sobě. A celou noc říkal jsem si: tenhle pán — bůh mu dej věčnou slávu! — b e z n á s umřít nesmí! Ale jak to udělám, ještě nevím..."

Artúr Malvazír chvíli rozmýšlel. Potom náhle popadl Netopejra za knoflík černého šosáku a řekl:

„Tak jim povím ještě něco. Dostanou-li starého pána do komise oni — a dědím-li já, to se ví! — maj s t o v k u jako v kapse! Ale to je j e j i c h věc — já nesloužil u hrobařů, já byl dragounem. A dávám jim termín do večera, aby jich něco napadlo. Nevědí-li do té doby nic, obrátím se k jejich konkurentům, pamatujou si."

Isidor Netopejr sáhl kostnatou pravicí po ruce rytmistrově a řekl vroucně, litostivě, žadonivě:

„To by mně mohli udělat, pane rytmajstr?"

„Taky že udělám, pane Netopejr. Musej vědět, že to je už můj poslední strejček, a toho tak necitelně neopustím!"

Isidor Netopejr svěsil utýranou hlavu, přemýšlel o tvrdém ultimatu rytmistrově. A když za hodnou chvíli hlavu zas povznesl, byl už sám. Artúr Malvazír zmizel. —

Není zjištěno, zdali dva tito muži se toho dne do určité hodiny večerní ještě setkali, ač soudím, že se tak stalo. Ale co bylo lze zjistiti, je toto:

Schylovalo se k večeru, smrákalo se, když ke všeobecné nemocnici blížil se muž v černém šosáku, s ošumělým cylindrem na hlavě. Vystoupiv z tramky u Moráně zamířil k rohovému domu Faustovu na Karlově náměstí a kráčel pak podél tohoto a dalších tří menších domů, jakoby se na zeď lepil, krokem skoro potácivým. Nebyla sice zima, ale muž měl krk ovinutý vlněnou šálou barvy fialové (barva ta kdesi na východě znamená smutek), byl po poslední knoflík upjat, pravicí opíral se o hůl, v levici nesl podlouhlou, úzkou, hezky odřenou kabelu, v jaké nosívají advokáti svoje akta, mají-li nějaké vzdálenější stání, a vždy po pěti, po desíti krocích pochrchlával.

Dospěv širokých vrat nemocnice vsunul se náhle do průjezdu, jako by ho tam byl průvan zanesl, a zmizel v budově.

Tento muž nebyl nikdo jiný než Isidor Netopejr.

III.

Na dvéře přijímací kanceláře nemocničné bylo šetrně zaklepáno. Ťuk-ťuk-ťuk! Znělo to jako nesmělá otázka: smím vstoupiti? Ale této otázce nedostalo se zatím žádné odpovědi. Chvíli ticho za dveřmi, načež tam bylo zakašláno. Po zakašlání zase chvíli ticho a potom nové zaklepání. Teprv teď rozpomenul se kdosi, jenž seděl v kanceláři, a zvolal nevrle:

„Herajn!“

Ale ještě se dvéře neotevřely. Ozvalo se nové zakašlání, nyní hrozné, rvoucí, strašlivé, jakoby se nešťastníku posud neviditelnému všechny útroby trhaly. A teprv po tomto druhém, dlouhém zakašlání otevřely se dvéře a do kanceláře vsunula se postava nám již známá. Isidor Netopejr.

„Co pak dobrého?“ otázal se hodnosta kancelářský, mrsknuv od své práce pohledem po návštěvě.

Ale host neodpovídal hned. V jeho hrudi ozývaly se chrčivé, skřípavé, hvizdavé, řezavé zvuky, jakoby se veškeré součástky jeho dychadel nadobro dotrhávaly. Buď byly tyto jeho orgány skutečně docela na dranc, anebo byl Netopejr podivuhodný simulant. Anebo „břichomluvec" zvláštního rázu, jenž by na klinikách mohl sloužiti za vzácnou pomůcku k „názornému" vyučování.

Konečně v hrudi Netopejrově nastalo jisté utišení. Zraky jeho bloudily prostorem, jakoby cosi hledaly. Teď se zapotácel. Ale tak obratně, že dosedl právě na židli, která stála nedaleko.

Hodnosta kancelářský byl jistě hodně uvyklý takovýmto zjevům, dosti otrlý, ale jak tu patřil na zubožného, shrouceného muže, hnulo se v něm cosi jako soucit. A mírněji než po prvé otázal se poznovu:

„Co pak dobrého, člověče?"

Bylo zřejmo, že Netopejr posud zápasí o dech. Podařilo se mu to, i odpověděl:

„Má úcta, vašnosti! S dovolením, leží tu můj drahý přítel Jeroným Škraloup?"

Na tváři hodnostově zračilo se zřejmé udivení. Proč tento člověk, jenž nepochybně sám chodí na posledních nohách, ptá se po jiném nemocném? Ale nahlédl do nějaké knihy a řekl:

„Leží. Od včerejška."

„Moh' bych ho vidět?" zastenal Netopejr.

„Teď už ne. Už je po návštěvách."

Netopejr dobře to věděl.

„A prosím, vašnosti, že se ptám: nač pak stůně?“

„Milý pane, ten toho má, že by na to mohlo umřít pět lidí. Zánět plic, pohrudnice, pobřišnice, a k tomu všeobecný marasmus. Dávno by to nevydržel, kdyby nebyl vyschlý jako mumie. Dohoří tak pomaloučku jako knot.“

„Chudák!“ vzdychl Netopejr. „Tak mu není žádná pomoc?“

„To vám řekne pan doktor.“

„Že jsem tak smělý, vašnosti: kde pak leží?“

„Na klinice pan profesora Lahody.“

„Můj bože, pana profesora Lahody!“ povzdechl Netopejr. „Tam bych já taky chtěl stonat! U toho je radost umřít! A dlouho to se mnou taky trvat nebude...“

Po těchto slovech zakymácel se náhle trup Isidora Netopejra, ruce zašermovaly ve vzduchu, jakoby se něčeho chtěly zachytiti, ale nic tu nebylo. A než se hodnosta nadál, skácel se Netopejr s židle. Snesl se tak měkce, bez hluku, jako když pampelišku sfoukne. Jen ještě pronesl mroucím hlasem:

„Vašnosti — k panu profesoru Lahodovi — tam, co leží drahý pan Škraloup — ať dokonáme společně...“

— — — — — — — — — — — — — —

O deset minut později ležel Isidor Netopejr na klinice profesora Lahody, na posteli číslo 7., v koutě u dveří, nedaleko postele číslo 5., na niž odpočíval Jeroným Škraloup.

Nad Netopejrem skláněla se ošetřovatelka paní Eližběta, natírala mu spánky octem, ukrývala ho a brumlala k sobě:

„Ale ten měl na čase, že se sem doškrábal! Ten věděl, kam si má jít pro smrt!“

Při prohlídce zavazadla Netopejrova objevilo se, že s sebou přinesl noční košili a domácí trepky. Pamatoval na všecko. Ale tyto svrchky uložili mu zatím — na své nynější štaci dostal prádlo špitálské.

Dokud na sobě cítil ruce ošetřovatelky i její přítomnost ve světnici, ležel Netopejr jako mrtvola, nedávaje známky života. Ale jakmile zpozoroval — a spíše to jen tušil — že paní Eližběta vyšla na chodbu, otevřel oči a nadzdvihl o poznání hlavu. Zraky jeho rozběhly se pátravě prostorem. Bylo tu několik postelí prázdných, na ostatních asi pět nemocných. V poloze své nemohl nikomu z nich viděti přímo do tváře, taky nevěděl, na které posteli odpočívá Škraloup. Ale Netopejrovi — zdá se — byl krom pěti lidských smyslů dán ještě nějaký nadpočetný, anebo snad byl vzbuzen a vypěstován jeho dlouholetým povoláním. Když přehlédl všechny postele a utkvěl konečně na posteli číslo 5., pozdržel se tu pohledem, chřípě nosu jeho lehce

se zachvěly a rozšířily se. Ještě o něco nadnesl hlavu, upřel pronikavé zraky na lůžko páté, a záblesk radosti kmitl se mu v očích.

„To je pan domácí Škraloup!“ řekl si v duchu — a uhodl. Byl to on.

Hlava Netopejrova zahloubila se zas do podušky. A když po nějaké chvíli paní Eližběta přikradla se po prstech k lůžku jeho, aby přihlédla, není-li pacientu něčeho třeba, vítalo ji odměřené, klidné oddychování spáče: Isidor Netopejr spal spánkem spravedlivých. Však si ho po dnešku zasloužil. Zakusil obav, starostí, týral mozek tisícerou spekulací, jak se přiblížiti k žádoucí kořisti své, jak pomoci Artúru Malvazírovi a — sobě. Konečně v něm byl vyzrál záměr, vedoucí k cíli, a první jeho polovina byla uskutečněna. Tady leží a odtud ho nikdo nedostane, pokud je v Jeronýmu Škraloupovi jiskérka života. A kdyby se měl sám doopravdy a na smrt rozstonati.

A v tom spánku jej obletoval krásný, líbezný sen. Viděl, kterak před nemocnicí obcházejí konkurenti jeho, z nichž nejsmělejší byli se vyskytovali již i v ulici Šindelové, a kterak lačnými zraky pohlížejí do chodby i k oknům nemocnice. Ti všichni zůstali venku, na dlažbě, plni nahánek, jaké z vlastní zkušenosti předobře znal — a on je zde, uvnitř, na posteli číslo 7., nedaleko pana Škraloupa, málem že ho rukou nedosáhne. A v tom klidném spánku a snu hle-

dal pravý ukazováček Netopejrův levý, aby všem těm konkurentům nastrouhal mrkvičky. Vyzrál na ně dokonale!

Druhý den zastavil se u lůžka Netopejrova lékař, sáhl mu na tepnu, naslouchal na jeho hrudníku, položil mu ruku na proleklé břicho a zavrtěl hlavou.

„Člověče, vy jste jak vymáčený slaneček! Vy byste umřel hladem!"

Netopejr skutečně celý včerejšek nic nejedl. Připravoval se tak do nemocnice.

„Já bych jedl, pane doktore," odpovídal mroucím hlasem, „ale nemohu. Nemohu, nemohu!"

„Musíte se nutit, člověče. Jste jako vyhořelý!"

„Jen kdybych mohl, pane doktore! Ale všecko se mi protiví."

„Zkusíme to."

Byl by jedl jako vlk, Isidor Netopejr, ale uměl se podivuhodně ovládati, přemáhati. Aby došel svého cíle, snad by se byl dovedl postiti celé tři neděle jako „umělec" hladovění Succi.

Na pokyn lékařův přinesla mu paní Eližběta koflík hovězí polévky. Netopejr se zřejmým, mistrně líčeným odporem pozřel tři lžíce, ale pak zavrtěl hlavou, upustil lžíci, mávl rukou:

„Nemohu, paničko!"

„To by doved' každý říct," pronesla resolutně paní Eližběta. „Tak tedy jich budeme krmit. Honem, otevřou hubu! Jeden, dva, tři . . ."

Netopejr jako automat otevřel ústa, zavřel oči, paní Eližběta nabírala polévky, vpouštěla mu ji do úst, a Netopejr s rozkoší polykal, ač se při tom tvářil jako plný odporu. Koflík se vyprázdnil.

„Šlo to?" volala ošetřovatelka vítězně.

„Ale jak mně po tom bude!" zastenal Netopejr.

„Dobře jim bude!" dokazovala paní Eližběta. „Tohle my známe. Za tři dni budou jako vejlupek."

Potom Netopejr vůbec jinak nejedl, ale dal se krmiti. Přes to jeho slabosti neubývalo — paní Eližběta vrtěla nad ním hlavou. Sotva že se hýbal. A po celý čas upíral zraky jenom na postel číslo 5., na níž ležel pan Škraloup.

K večeru pracně vytáhl Netopejr pravici zpod pokryvky, vztáhl ji k ošetřovatelce a zastenal:

„Drahá paničko!"

„Co pak si přejou, pane?"

„Neptal se po mně nikdo? Nechtěl ke mně nikdo?"

„Nikdo. — A kdo pak to měl bejt?"

Jakoby neslyšel otázky, nabral na tvář lítostného výrazu, co se na ni vešlo, a mručel k sobě:

„On si netroufá, člověk ubohá! On myslí, že se jeho strejček ještě hněvá. Ale já už se nehněvám, Valentine! Když stojí člověk na pokraji hrobu, nemá se hněvat. Ublížil jsi mi, je to pravda, ale já ti všechno odpouštím. Jsi poslední z naší krve, jsi z mé vlastní sestry syn — — —“

Na posteli číslo 5. hnulo se cosi. Byla to hlava páně Škraloupova. S namáháním otočila se k posteli číslo 7. — Netopejrově — a dvé zapadlých očí, náhle se oživivších, upíralo se na Netopejra, dvé uší naslouchalo jeho samomluvě.

Netopejr tušil tuto pozornost. Ale jakoby tu byl sám, pokračoval v monologu svém:

„Chystám se před soudnou stolici, Valentine, a stojí psáno: neodcházej, člověče, s hněvem pozemským z oudolí slzavého! Neodejdu, Valentine, s vinou a křivdou z tohoto světa! Chci do věčnosti vstoupit se světem usmířený. Ať jsi kdekoli, Valentine, volám tě a žádám: přijď ke mně, abys mně zatlačil oči. A cožkoli mého jest na této zemi, náleží tobě po mé smrti. Pozbyl jsi otce, pozbyl jsi matky, drahé sestry mé, a já jediný, kterýž jsem ti zbyl, zatvrdil jsem se nad tebou a vyštval tě z domu svého. Žádám tě, abys mně odpustil, jako já odpouštím tobě.“

Paní Eližběta hleděla vytřeštěnými zraky na Netopejra, kterýž upíral oči vysoko ke stropu, že viděla jen jejich bělmo.

Netopejr skončil, zavřel oči a ležel bez hnutí.

Ale ještě jedny oči hltaly jej, a to byly oči páně Škraloupovy. A když se zraky Netopejrovy zavřely a jeho ústa se odmlčela, pohnuly se rty Škraloupovy a zašeptaly:

„Artúre Malvazíre, tys byl také takový —!"

Když lékař na poslední obchůzce své se zastavil v síni, kde odpočívali Škraloup a Netopejr, otázal se ošetřovatelky:

„Něco nového?"

„Číslo sedmé fantazírovalo, pane doktor, ale teď spí. Má na srdci nějakou rodinnou záležitost, probouzí se v ňom svědomí. Ale tak je to se všemi těmi dědky — rozpomínají se teprv, až když mají duši na jazyku..."

Pod pokryvkou na posteli číslo 5. zachrulo se cosi.

Pan Jeroným Škraloup měl té noci horší spaní než kdy před tím.

Ještě druhý a třetí den k večeru „fantazíroval" Isidor Netopejr a číslo 5. naslouchalo mu se smysly zbystřenými. A čtvrtého dne ráno požádal pan Jeroným Škraloup o papír a tužku a podloživ si tác, na němž mu přinášeli snídani, psal velikými hranatými písmeny:

„Artúr Malvazír, syn mé nebožky sestry Aloizije, je poslední a jediný můj pokrevný příbuzný a jemu odkazuju všechno, cožkoli mého jest, dům číslo 7. v Šindelové ulici a co je

v něm, jen hospodyni Fanny Vostřebalové vyplatí pět tisíc zlatých — a na svůj funus odkazuju pět set. Jeroným Škraloup."

Pátého dne ráno vyletěla duše páně Škraloupova velikým oknem vzhůru k nebesům a v tom okamžiku jaře a lehce sklouzl s postele číslo 7. Isidor Netopejr, náhle a jako zázrakem uzdravený. Požádal o svoji kabelu a vyřítil se z nemocnice, aby první podal zprávu Artúru Malvazírovi o posledních okamžicích strýčka Škraloupa a jeho pořízení.

OBSAH.

FOXL-VOŘÍŠEK. Historie pamětihodná, poučná i výstražná 9

EXEKUCE. Příběh ze života uměleckého . . . 67

ÚKROPOVÝ VEČÍREK čili MOROVÁ BLECHA. Hygienický příspěvek k objevu profesora Sombona 117

O ZÁVOD. Historka páchnoucí mrtvolinou . . . 155

Sebrané spisy Ignáta Herrmanna.

I. **BLEDNOUCÍ OBRÁZKY.** Vzpomínky nejstarší a drobné episody z maloměstské kroniky. Vydání druhé. 325 stran . K 3·40

II. **OTEC KONDELÍK A ŽENICH VEJVARA.** Drobné příběhy ze života spořádané pražské rodiny. Vydání sedmé 487 stran . . . . . K 5·20

III. **TCHÁN KONDELÍK A ZEŤ VEJVARA.** (Pokračování Otce Kondelíka.) Vydání třetí. 536 stran . . . . . K 5·50

IV. **Z CHUDÉHO KALAMÁŘE.** Drobné náčrty. Vydání třetí. **PRAŽSKÉ FIGURKY.** Rázové obrázky ze života. Vydání třetí. **PAN MELICHAR.** Obrázek z »tiché« pražské domácnosti. Vydání druhé. 453 stran . . . . . K 4·80

V. **Z PRAŽSKÝCH ZÁKOUTÍ.** Humorist. a rázové obrázky ze života. Vydání druhé. 213 stran . . . . . K 2·20

VI. **STAŘÍ MLÁDENCI.** Humorné obrázky ze života »přespočetných«. 225 stran . . . . . K 2·40

VII. **U SNĚDENÉHO KRÁMU.** Líčení z pražského života. Vydání třetí. Část I. a II. 284 stran . . . . . K 3·—

VIII. **U SNĚDENÉHO KRÁMU.** Část III. a IV. 346 stran . K 3·60

IX. **BODŘÍ PRAŽANÉ.** Postavičky z pražských zdí a ulic. Vydání druhé. 300 stran . . . . . K 3·20

X. **RODINY A RODINKY.** Drobné výjevy z pražského života. 264 stran . . . . . K 2·60

XI. **DVĚ PRAŽSKÉ IDYLLY.** Vydání druhé. 244 stran . . . K 2·50

XII. **DOMÁCÍ ŠTĚSTÍ.** Dva stínové obrazy z manželského života. Vydání druhé. 220 stran . . . . . K 2·30

XIII. **ŽENITBA PÁNĚ KARAFIÁTOVA** a jiné povídky staromládenecké. 272 stran . . . . . K 2·80

XIV. **PÁTÉ PŘES DEVÁTÉ.** Třicet nedělních povídek. Vydání druhé. 305 stran . . . . . K 2·80

XV. **ZTŘEŠTĚNÉ HISTORKY.** (Chráněnka. — Pouhé smyšlenky. — Strašidelné. — „Amerikánské.“) Druhé, prohlédnuté a pozměněné vydání. 344 stran. . . . . K 3·60

XVI. **KANCELÁŘSKÝ PRACH. — SMÍŠENÉ ZBOŽÍ.** Drobné črty z ovzduší kancelářského a kupeckého. 340 stran K 3·50

XVII. **FOXL-VOŘÍŠEK A JINÉ HISTORKY KRATOCHVILNÉ.** 180 stran . . . . . K 1·90

Svazky v původní vazbě o K 1·40 dražší.

Kromě toho vydáno:

DROBNÍ LIDÉ. Črty ze všedního života. Třetí vydání. U J. Otty v Praze. Dva díly, cena každého 3 K 20 h, v polokožené vazbě 5 K 80 h.

HISTORIE O DOKTORU FAUSTOVI, slavném černokněžníku, čili vypsání jeho života, skutků i přehrozného do pekelné propasti uvržení. Dle starých kronik a pamětí. S 13 dřevoryty dle kreseb mistra Josefa Manesa. 1884, nákladem vlastním. (Rozebráno.)

MANŽELOVA PŘÍTELKYNĚ. Žert z mladé domácnosti o jednom jednání. (Divadelní bibliotéky Pospíšilovy svazek 183., obsahuje též aktovku Karla Šipka: Starší závazky.) Cena 68 hal.

MEZI DĚTMI. Črty ze života malých i drahých. Naklad. druž. Máje. Cena 1 K 50 h.

MUŽ BEZ TŘINÁCTKY A DVANÁCT JINÝCH POVÍDEK NEDĚLNICH. U Bursíka a Kohouta v Praze. Cena 1 K 80 hal., v plátěné vazbě 3 K 40 hal.

NA RŮZNÉ ADRESY. Krotké epištoly nedělního kronikáře. Naklad. druž. Máje. Cena 4 K, ve skvostné vazbě 5 K 80 h.

TOBIÁŠKŮV ŠTĚDRÝ DEN A NĚKOLIK ŽERTOVNÝCH POVÍDEK O ZVÍŘÁTKÁCH. U F. Topiče v Praze. (Oseni, knihy mladých čtenářů, svazek 19.) Cena 80 hal., v plátěné vazbě 1 K 30 hal.

Překlady do němčiny:

HERR MELCHIOR. (Pan Melichar.) DER FRATER AUS PODSKAL. (Fráter z Podskalí.) DER TONI LIEFERT. (Tonda odvádí.) Deutsch von Johann Michael. »Prager Zeitung« 1896—7.

VATER KONDELIK UND BRÄUTIGAM WEJWARA. Kleine Episoden aus dem geordneten Haushalte einer Prager Bürgerfamilie. Autorisierte Übersetzung aus dem Böhmischen von Luise Tlučhoř. Berlin, Dr. Franz Ledermann, 1907. Dva svazky. Cena 6 mark, vázané 8 mark.

SCHWIEGERVATER KONDELIK UND SCHWIEGERSOHN WEJWARA. Autorisierte Übersetzung aus dem Böhmischen von Luise Tlučhoř. Berlin, A. W. Hayn's Erben, 1911. Cena 4 marky, v plátěné vazbě 5 mark.

AUSGEWÄHLTE GESCHICHTEN von Ignát Herrmann. Autorisierte Übersetzung aus dem Böhmischen von Annie Auředníček. (Slavische Romanbibliothek, Band X.) Prag, Verlag von J. Otto, 1908. Cena 3 K 60 h, v plátěné vazbě 4 K 80 h, ve skvostné vazbě 5 K 40 h.

ZWEI PRAGER IDYLLEN. (Dvě pražské idylly.) Přeložila Klára Hübschová. »Union« v Praze, únor—květen 1910.

HÄUSLICHES GLÜCK. (Domácí štěstí.) Autorisovaný překlad Em. Schicka. »Union« v Praze, 1911. Též samostatně nákladem Ed. Beauforta.

Do polštiny:

OJCIEC KONDELIK I NARZECZONY WEJWARA. Za pozwoleniem autora z czeskiego przełożył Pawel Laskowski. (Biblioteka dzieł wyborowych No. 257—259.) Vytištěno ve Varšavě 1903. Cena 1·80 cent.

TEŚĆ KONDELIK I ZIĘĆ WEJWARA. Z czeskiego przetłomaczyła Kazimiera Uhlenfeld. (Biblioteka dzieł wyborowych 736—738. Ve Varšavě 1912. Cena 120 kop.

ZJEDZONY SKLEP. (U snědeného krámu.) Do polštiny přeložil Adam Lach. »Dziennik dla wszystkich« ve Varšavě 1905.

Do charvatštiny:

DOMAĆA SREĆA. (Domácí štěstí.) Dvie slike iz bračnoga života. Přeložil Makso Kuntarić. »Narodne novine« v Záhřebě, září-listopad 1905.

Do holandštiny:

VADER KONDELIK EN BRUIDEGOM WEJWARA. Kleine gebeurtenissen uit het leven van een Prager gezin. Naar het Boheemsch door S. J. Barentz-Schönberg. Geautoriseerde uitgave. Amsterdam, H. J. W. Becht 1909. Cena 2 zl. 90 centů holand., v orig. plátěné vazbě 3 zl. 50 centů holand.

SCHOONVADER KONDELIK EN SCHOONZOON WEJWARA. Kleine gebeurtenissen uit het leven van een Prager familie. Naar het Boheemsch door S. J. Barentz-Schönberg. Geautoriseerde uitgave. Amsterdam, H. J. W. Becht 1911. Cena 2 zl. 90 centů holand., v originální plátěné vazbě 3 zl. 50 centů.

MIJNHEER MELCHIOR. (Pan Melichar.) Geautoriseerde vertalin van Jo Arenberg. V amsterodamském deníku Het Volk, v listopadu 1912.

Do slovinštiny:

OČE KONDELIK IN ŽENIN VEJVARA. Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil Stanko Svetina. »Narodni Dnevnik« v Celju (Štyrsko) 1910.

TAST KONDELIK IN ZET VEJVARA. (Tchán Kondelik a zeť Vejvara.) Poslovenil Stanko Svetina. »Narodni Dnevnik« v Celju (Štyrsko), v podzimu 1910.

*

Kromě toho bezpočet drobných povídek v německých časopisech vídeňských, říšských, švýcarských i v petrohradském »St. Petersburger Heroldu«, holandských, charvatských, lužických, polských, ruských, slovinských, do angličtiny (v Americe) i francštiny.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PG
5038
H45
1905
dil 17

Herrmann, Ignát
Sebrané spisy